

Laakso, Toivo: Pyysin puheenvuoron siinä mielessä, kun tässä kappaleessa sanotaan, että »sodan aikana taantumaan päässeet olot työpaikoilla on kiireellisesti korjattava». Minun täytyy sanoa ainakin teollisuustyöläisiin nähden, että eivät nämä olosuhteet työpaikoilla ole taantuneet ainoastaan sota-aikana, vaan viimeisen 15 vuoden aikana yleensä pyrkinyt taantumaan ainakin maaseudulla. Sikäli kuin olen kuullut, ei työväen suojelulakeja työntekijäin taholta aina ole pyritty noudattamaan eivätkä ammattitarkastajat ole suuremmassa määrin kiinnittäneet siihen huomiota. Kuten tiedetään on ammattitarkastajina herroja, jotka ottavat tarkastusmatkansa paremmin vierailumatkoina tehtaan johdon luona kiinnittämättä huomiota niihin tehtäviin, mitkä hänelle virkansa puolesta kuuluvat. Kun, täällä jollakin tavalla pyritään sanomaan, että ammatintarkastusta olisi tehostettava, toivoisin, että sos.-dem. eduskuntaryhmä löytäisi kokonaan uuden muodon näiden olojen tarkkailussa, sillä nykyinen muoto ammattitarkastajain työskentelyssä ei vastaa tarkeitaan ainakaan maaseudun teollisuuslaitoksissa.

Sitten täällä sanotaan, että metsätyömaiden oloja olisi pyrittävä korjaamaan, mutta korjaamaan ainoastaan siinä mielessä, että saataisiin vapaaehtoista tietä työvoimaa näille työmaille. En ymmärrä sitä seikkaa, että sos.-dem. puolue ainoastaan houkuttelutarkoituksessa parantaisi työväen olosuhteita saadakseen työvoimaa. Minusta tuntuu, että olkoon työvoimaa riittävästi tai Inkaa, tarvitsisi siitä huolimatta olla kunnolliset olosuhteet. Jättäisin siis tämän asian erikoisesti puolueemme kaikkien orgaanien sydämelle, tämän asian, joka saattaa merkitä paljon meidän puolueemme toiminnassa ja menestyksessä. . -

Mansner: Kohdassa 10 kiinnitetään huomiota, niinkuin edellinen puheenvuorokäyttäjä mainitsi, metsätyömaiden muonitus- ja muita huolto-oloja koskeviin kysymyksiin. On paikallaan, että tästä kysymyksestä on maininta ohjelmassa. Olisi kuitenkin ollut suotavaa, että se olisi paremmin yksilöity kuin mitä tässä esityksessä on tehty. Mutta kun esitys on koetettu saada mahdollisimman suppeaan muotoon, ymmärtää hyvin, että kaikkia asioita ei ole saatu siihen mahtumaan. Olisi sen vuoksi ollut parempi, että koko tämän kysymyksen yhteydessä olisi voitu antaa laajemmat perustelut ja niissä kiinnittää huomiota myöskin tähän asiaan. Kun nykyoloissa on aivan erikoista syytä kiinnittää huomiota metsätyömaiden palkkausolojen parantamiseen, olisi syytä, että siitäkin tässä ohjelmassa olisi mainittava. Samoin mestätyöläisten jalkine- ja vaatetustilanteesta. Kun tässä ohjelmassa ei muussakaan yhteydessä varsinaisista palkkausoloista puhuta kuin aivan lyhyesti kohdassa 13 »Hinnat ja palkat» katsoisin,

että tähän voitaisiin lisätä kohta, jossa tehostettaisiin metsätyömaiden palkkojen parantamisen tarpeellisuutta. Rohkenen sen vuoksi tässä esittää sitä koskevan lisäyksen sillä varauksella, että ohjelma-valiokunta harkitsisi, mihin kohtaan se parhaiten ja joustavammin olisi tässä ohjelmassa sijoitettava. Ehdotan, että kolmannelle lauseesta alkaen tämä ensimmäinen kappale kuuluisi seuraavasti: »Metsätyöläisten palkkoja on nykyisestä huomattavasti koroitettava sekä muonitus- ja muita huolto-olosuhteita parannettava siksi ratkaisevalla tavalla, että työntekijöitä niihin vapailta markkinoilta riittävästi ilmaantuu. Erikoista huomiota on kiinnitettävä metsätyöläisten jalkine- ja vaateustilanteen parantamiseen.»

Puheenjohtaja: Keskustelun aikana on ensinnäkin toveri Lehtonen tehnyt ehdotuksen tämän luvun toiseen kappaleeseen, ehdotuksen, joka koskee kansaneläkelaitosta. Ehdotus kuuluu: »Kansaneläkelaitos olisi otettava valtion haltuun, joka valtion yleisenä huolto- ja elinturvallaitoksena joustavasti palvelisi kunnan huolto- ja elinturva-oikeutta. Ikäraja olisi alennettava 60 ikävuodesta 55 vuoteen.» Mansner teki äsken kaikkien kuulemat ehdotukset ensimmäiseen kappaleeseen. Ehdotukset lähetettäne valiokuntaan, joka ottanee ne huomioon.

Mansner: Haluaisin vielä kiinnittää erikoista huomiota sotakorvausteollisuuteen. Kuten kaikki kokouksessa olijat ovat havainneet, on sitä koskeva suunnitelma Valtioneuvoston toimesta parhaillaan vireillä. Tampereen metallityöläiset ovat kokouksessaan käsitelleet tätä asiaa ja silloin käsityksenään lausuneet, että n.s. sotakorvausteollisuuden voittoa olisi aivan erikoisen tarkasti valvottava, niin etteivät voitot pääsisi kohoamaan kohtuuttoman suuriksi. Asiaan nim. käytännössä tultane järjestämään siten, että sotakorvausteollisuus työskentelee valtion laskuun ja ellei tätä sotakorvausteollisuuden voittoa määrätä mitenkään rajoilla, saattaisi siitä olla seurauksena, että tästä teollisuudesta työnantajat pääsisivät kohtuuttomasti hyötymään ja sillä tavalla rasittamaan veronmaksajia. En halua pitemmälti kuluttaa tämän kokouksen aikaa perustellakseni tätä asiaa. Rohkenen ehdottaa, että toisen kappaleen viimeisen lauseen edelle tekisin seuraavan lisäyksen: »Erikoisesti on pidettävä huolta siitä, että n.s. sotakorvausvoittoja tarkasti rajoitetaan.»

Toivonen: (Valtionalouden tasapainossa pitäminen.) Kun valtio-taloudellisen tasapainon saamiseksi joudutaan veroja kiristämään monelta eri kohdalta, on erityisesti pantava merkille tässä kohdassa maan ansiottoman arvonnoisuuden verotus ja sen ottaminen käytäntöön. On vain sanottava, että kun tämä asia kerran tulee esille, niin pitäisi silloin olla valmistunut siihen, että vaikka verotus koskee

ankarastikin ansiotonta arvonnousua, ettei sitä ryhmässä asetuta vastustamaan, sillä meillä on ollut havaittavissa eduskuntapiireissä se ilmiö, että kun valtio jo on tavallaan erään verotusmuodon yhteydessä ansiotonta arvonnousua verottanut, niin, silloin ovat eräät lausuneet, että se on epäoikeutettu vero. Ansioton arvonnousu saat-
taa koskea hyvin ankarasti henkilöitä, jotka arvelevat, että heidän kohdaltaan se ei ole paikallaan.

Suunnitelmallisempaa pienviljelyspolitiikkaa.

Keto: Te ihmettelette hiukan, kun minä nyt ensi kerran niistä lukuisista puoluekokouksista, joissa me olemme kohdanneet toisemme, esiinnyn pienviljelyskomitean puheenjohtajana. Tämä johtuu siitä, että allekirjoittanut on osaksi tällainen helsinkiläinen kuluttaja, mutta osaksi olen viime vuosina joutunut käytännössäkin toimimaan pienviljelijänä ja siinä ominaisuudessa jonkun verran tutustumaan myöskin niihin vaiheihin ja vaikeuksiin, joita tällä väestöllä on, joka meidän maassamme on pitkät ajat niin läheisessä yhteistoiminnassa toiminut sos.-dem. puolueessa käsikädessä palkkatyöväen ja henkisen työntekijän kanssa. Juuri tästä läheisestä yhteistyöstä näiden niin suurten yhteiskuntaluokkien kesken johtuu se seikka, että meidän maassamme on sos.-dem. puolue jo vuosikymmeniä ollut maan suurin puolue. Tehän muistatte, mitenkä v. 1906, kun äänioikeusuudistus tuli tosiasiaksi, maaseudun pienviljelijät, silloiset torpparit äänestivät sos.-dem. puoluetta ja tästä tällaisesta yhteistyöstä on sos.-dem. puolue voimistunut siinä määrin, että siitä on tullut maan suurin puolue. Tämä seikka on tähän päivään saakka jatkunut. Kuitenkin on ollut valittaen todettava, että nyt sodan aikana on ilmennyt rakoilemista tässä läheisessä yhteistyössä siellä täällä. On esiintynyt erinäisiä ristiriitaisuuksia, jotka selvästi voivat tulla sellaisiksi, että vaaleissa nuo kansalaisryhmät voisivat mennä erilleen. Sen vuoksi puoluetoimikunnassa ja Pienviljelijäin neuvottelukunnassa on esiintynyt ajatus, että pitäisi saada aikaan sellainen komitea, jossa olisi sekä kaupunkilais- että teoUisuusseutujen ja sekä kuluttajain että pienviljelijäin edustajia, joka komitea käsittelisi ne kysymykset, joissa näiden yhteiskuntapiirien edut voivat joutua vastakkain ja joissa suhteissa on syytä esittää puoluekokoukselle sellaiset näkökohdat, jotka voisivat näitä ristiriitoja tasoittaa. Niitä ristiriitojahan on ollut omansa synnyttämään sodan aikana kansanhuoltopolitiikka ja niitä on ollut omansa synnyttämään muutenkin sotatilapolitiikka. Tällaista vieroksuvaa vaikutusta torjumaan asetettiin v:n 1942 loppupuolella se pienviljelyskomitea, jonka mietintö on nyt

kahtena painoksena joutunut puoluekokousedustajani käsiin. Tämä ensimmäinen osahan on kokonainen kirja, lähes 100 sivun pituinen kirja, jossa komitean sihteeri toveri Lehti on erinomaisen — minä sanon, tämän sen komitean puheenjohtajana — asiantuntevasti ja yksityiskohtaisesti kuvannut tämän maan pienviljelijäväestön asemaa, vertaillut sitä palkkatyöväen asemaan ja esittänyt niitä keinoja, joilla juuri erityisesti meidän maamme pienviljelijäväestön asemaa voitaisiin korjata. Minä en ryhdy näitä tämän komitean ponsia tässä yksityiskohtaisesti selostamaan. Tehän olette täällä kirjasta nähneet ne ja huomanneet, että näissä ponsissa, niitähän on tässä kirjassa n. neljä sivua, on käsitelty useimmat niistä problemeista, jotka tulevat esiin meidän pienviljelijäväestömme asemaa pohdittaessa. Mutta kuitenkin kävi niin, että kun tämä komitea oli työnsä lopettanut ja saanut tämän ponsiehdotuksensa, valmiiksi, niin komitean täytyi kuitenkin uudelleen kokoontua ja käsitellä vielä koko joukko uusia kysymyksiä, jotka olivat tulleet päivänpolttaviksi sen johdosta, että meidän maamme joutui tekemään syyskuussa sen välirauhan, jonka seurauksia me nyt niin monella tavalla koetamme parantaa. Osoitautui, että tämä uusi tilanne, johon olimme joutuneet, se loi meille koko joukon semmoisia yllätyksiä, joita ei oltu osattu ottaa huomioon ensimmäisessä ohjelmassa, jonka ehdotuksemme edustajat ainakin ovat yksityiskohtaisesti tutkineet. Esille tuli uusia sellaisia probleemoja kuin siirtoväen asiain järjestäminen ja maataloussiirtoväen sijoittelu.

Tässä toisen ohjelman perusteluissa on osoitettu, kuinka meidän maassamme on lähiaikoina todennäköisesti asutettava lähes 50,000 uutta asukasta ei vain siirtolaisia, vaan muutakin väestöä, joka on sodan johdosta joutunut kärsimään ja sellaiseen asemaan, että sille on hankittava oma viljelys. Tämä kysymyshän on tavattoman suuri ja vaikea, ja tässä meidän mietinnössämme on ensiksikin mietinnön perusteluissa ja sen ponsilauselmassa esitetty, millä tavalla komitean mielestä tätä asiaa olisi nyt lähdettävä korjaamaan. Edelleen on tässä jälkimmäisessä alustuksessa puhuttu nimenomaan siitä asutusprobleemasta, joka on syntynyt sen johdosta, että meidän maassamme on melkoinen määrä, noin tuhatkunta suurempaa tai pienempää tilaa rappiotilassa, jotka nyt olisi saatava asutukseen. Edelleen on tässä alustuksessa puhuttu siitä, mitenkä olisi kohdeltava n.s. »kylmän käden» tiloja, mitenkä olisi maan luovutuksessa kiinnitettävä huomiota viljelysten voimaperäisyyteen, mutta siinä on myöskin koetettu antaa ohjeita siitä, että sosiaalisesti tärkeät maat olisi vapautettava pakkoluovutusvelvollisuudesta, niin että esim. kunnallisten laitosten tärkeät maat olisi jätettävä tästä pakkoluovutusvelvolli-

suudesta erilleen. Edelleen olisi siitä jätettävä erilleen useat sosiaalisesti tärkeät tilat, joilla harjoitetaan suureksi osaksi voimaperäistä puutarhavihjelyä. Ja tähän ryhmään voidaan lukea myös erilaisten yhtiöiden ja valtion tilat, milloin ne huolehtivat asutuskeskusten väestön elintarpeiden saannista ja muista tärkeistä sosiaalisista kysymyksistä. Komitea on joutunut suosittelemaan myöskin erästä menettelytapaa, joka on meidän maassamme aivan uusi ja joka varmasti herättää meillä suurta mielenkiintoa. Komitea nim. suosittelee, että meillä olisi yhteistaloudellinen maatalous, siis jonkunlainen kollektiivijärjestelmä järjestettävä kokeeksi niillä rappiotiloilla, joita aiotaan ottaa nyt käytäntöön. Komitea on todennut, että Venäjän kokeilu juuri näillä yhteistaloudellisilla tiloilla on ilmeisesti loppujen lopuksi johtanut sellaisiin tuloksiin, joita voidaan esimerkkeinä käyttää myöskin meidän maassamme ja sen vuoksi komitea on nyt ensi kerran ymmärtääkseni tässä maassa ehdottanut, että kun rappiotilat lunastetaan valtiolle, olisi koetettava tällaisille tiloille-järjestää jonkunlainen kolhoositalous. Millä tavalla se tultaisiin yksityiskohtaisesti tekemään, se komitean mielestä on vielä erikseen tutkittava jossakin komiteassa, laadittava siis ohjeet siitä, millä tavalla tuollainen maatalous voitaisiin saada mahdolliseksi. Niinkuin'sanottu, komitea, ei suinkaan ole lähtenyt siitä, että tällainen muoto tulisi pääasialliseksi. Komiteahan on tietoinen siitä, että tässä maassa uudessakin, asutustoiminnassa toistaiseksi yksityistilajärjestelmä tulee saattaa hallitsevaksi, mutta varmasti on olemassa paljon sellaista siirtoväkeä, joka olisi valmis menemään tällaisille luovutetuille tiloille kokeilemaan juuri tässä yhteistaloudellisessa maataloudessa. Lisäksi on komitea sen lisäksi, mitä tässä aikaisemmassa mietinnössä sanotaan, tahtonut erikoisen tärkeänä tähdentää kahta seikkaa nim., että yhteinen lisämaakysymys, joka on niin tärkeä kysymys meidän maamme pienviljelijäväestölle, jonka omistuksessa on kymmeniätuhansia tiloja sellaisia, joiden viljelysmaat ja laitumet ovat riittämättömiä, että näille nyt tässä yhteydessä, kun tämä siirtoväen kysymys järjestetään, on samalla kertaa järjestettävä heidän lisämaakysymyksensä ja yhteislaidunkysymys. Muutenhan on se vaara olemassa, että tämä meidän pienviljelijäväestömme ja koko meidän kansantaloutemme kannalta niin olennaisesti tärkeä kysymys jää ikuisiksi ajoiksi kansantalouden vahingoksi ja jää ratkaisematta.

Edelleen tässä komitean ehdotuksessa tässä toisessa mietinnössä, kiinnitetään huomiota erinäiseen kysymyssarjaan, jota voi sanoa järjestämiseksi eli rationalisoimiseksi. Tässä on kiinnitetty huomiota, siihen, millä tavalla peltoalaa saataisiin meidän maassamme lisättyä, niin että Karjalan menetyksen aiheuttama kansantaloudellinen va-

liinko saataisiin mahdollisimman nopeasti korjatuksi. IVLm. on salaojitus hoidettava tässä maassa suunnitelmallisesti, olisi koetettava rehunviljelystä kehittää ja muutenkin kaikin tavoin rationalisoida. Maatalousrakennukset olisi järjestettävä, niinkuin termi kuuluu. M.m. suositellaan sitä menettelyä, joka on Ruotsissa viimeaikoina ollut kokeilunalaisena, että olisi koetettava saada yhteistä karjataloutta, että karjatalous olisi saatava sosialisoiduksi, jotta se kansantaloudellinen tuhlaukseen, jota on niin suuressa määrässä, huomattavasti saataisiin korjatuksi.

Tämäntapainen on nyt tämän komitean ehdotus. Komitea on siihen pannut paljon työtä ja vaivaa. Se on pitänyt useita kokouksia, joihin ovat ottaneet osaa komitean jäsenet, joiden joukossa on ollut useita tämän maan viljelyspoliittikkaa perinpohjin tuntevia henkilöitä, sellaisia kuin kunnallisneuvos Marttila, kansanedustaja Simonen ja Pienviljelijäliiton sihteeri Jokinen, joka on tämän komitean työskentelylle sihteerin toveri Lehden lisäksi antanut erinomaisen arvokasta apunsa. Kun tämä ehdotus luonnollisesti menee ohjelmakomiteaan, niin komitealle tahtoisin sanoa sen johdosta, että puoluekokousedustajille on jaettu eräs pienviljelijäneuvottelukunnan erinäisten jäsenten valmistama muutosehdotuskirjelmä. Tahtoisin sanoa tämän johdosta komitealle, että näistä ehdotuksista osa on epäilemättä sellaisia, jotka olisi syytä ottaa lisäykseksi tämän komitean mietintöön, mutta osa on varmasti niistä turhia ja osa taas muodollisesti turhia., kun ne tarvelevät koko ponnen rakennelman, niin että minä neuvonisin ainakin tätä ohjelmakomiteaa varomaan sitä, että se ei ainakaan muodollisesti ponsia tarvelisi. Näihin ponsiin on otettu m.m. ponnet metsätyöläisistä. Voidaan olla sitä mieltä, että tällaiset ponnet voivat mennä tässä yhteydessä, vaikka oikeastaan on sanottava, että ne eivät kuulu maatalousohjelmaan ja ne ovat perusteltavissa korkeintaan sillä, „että pohjois-Suomessa suurin osa pienviljelijöitä saa sivutulot metsätoista, mutta loogillisesti ei niillä ole yhteyttä tämän kanssa ja ne ovat sikäli vaillinaisia, ettei niissä puhuta, mitään metsätalouden palkkakysymyksestä. Jos kuitenkin ohjelmakomitea on sitä mieltä, että sellainen voi taktillisista syistä olla paikallaan, niin se voitaneen tähän mukaan ottaa, vaikka niinkuin sanottu, loogillisesti se ei tähän kuulu. Joka tapauksessa toivoisin, että näitä lisäehdotuksia, jotka niinkuin sanoin, sairastavat muodollisia puutteita, tarkastettaisiin ennenkuin ne tämän komitean ehdotukseen liitetään.

E. Pusa: Näistä puolueen maatalouspoliittisista kysymyksistä aikaisemmin on jo puhuttu melkoisessa määrässä ja niitä on suunniteltu 17 vuoden aikana puolueen yhteydessä oleva pienviljelijäneu-

vottelukunta. Tämän neuvottelukunnan sihteerinä on ollut kaiken aikaa ansiokkaasti toimittaja Helmer Lehti. Hän on myös päivän kuorman ja helteen erinomaisen suuressa määrässä kantanut. Sitä kuvastaa mietintö, mikä kokoukselle on jaettu. Mutta siitä syystä, että tämä meidän pienviljelijäinneuvottelukunnan sihteeri on joutunut vastoin alkuperäistä ajatusta ja suunnitelmaa varsinaisena työnään suorittamaan sanomalehden toimitusta niin suuressa määrässä, kuin mitä se on hänellä pitkät ajat työnään ollut, se tekee sen, että minun käsitykseni mukaan hänellä ei ole ollut aikaa eikä mahdollisuutta suorittaa sellaisia itsenäisiä tutkimuksia, mitä tämä pienviljelijäkysymyksen hoitaminen olisi vaatinut. Ja tämä itsenäisten tutkimuksien puute nähdäkseni eräässä osassa tätä ansiokkaasti kirjoitettua mietintöä selaillessa käy toisin paikoin selville. Siinä joudutaan turvautumaan sellaisiin lähteisiin, joiden alkuperä on Maataloustuottajien Keskusliitossa. Se on laitos, jonka maamme suurmaanomistajat ovat panneet aika päiviä taaksepäin pystyyn, rahoittaneet sen runsaasti ja varustaneet etevillä työvoimilla. Tästä aiheutuu, että he voivat varsin kaukonäköisesti suunnitella toimintaansa ja sen mukaisesti syöttää näitä suunnitelmiensa tuloksia yhteiskunnalle siinä ominaisuudessa, niinkuin ne esitykset eivät olisi ollenkaan heidän keskuksestaan, ennenkuin se tulee vasta toiseen pussiin ja tässä tapauksessa on käynyt nyt samalla tavalla.

Helenius: Olisi erittäin suotavaa, että nämä tiedot leviäisivät laajoihin joukkoihin, niihin pienviljelijäjnukkoihin, jotka vielä mielellään kuuntelevat maalaisliiton taholta tulevia esityksiä näiden maataloudellisten kysymysten hoidossa. Meidän julkisessa toiminnassamme on hyvin paljon kiinnitetty huomiota maatalouden hintapolitiikkaan, mikä on luonnollista, mutta samanaikaisesti on unohdettu hintapolitiikasta puheenollen teollisuustuotteiden hintapolitiikka. Tämä on katkeroittanut pienviljelijäväestöä, koska se näkee maataloustarvikkeiden ja teollisuustuotteiden hintain nousevan moninkertaisesti ja maataloustuotteiden hinnat heidän kohdaltaan katsoen ovat nousseet suhteellisesti vähän. Vaikkakin pienviljelijäjaoston ehdotuksen erinäisiin kohtiin haluaisin saada jonkinlaisia pieniä muutoksia, tahdoin vain tämän tässä yleiskeskustelussa esille tuoda ja yksityiskohtaisessa keskustelussa esittää ne muutokset, joita ponsiin ajateltiin tehtäväksi.

Aaltonen, T.: Tässä kirjasessa »Suunnitelmallisempaa pienviljelyspoliittikkaa» isännän palkkaa koskevan kohdan suhteen täytyy sanoa, että pienviljelijät ovat siinä kohdassa kaikkein raskaimmassa asemassa. Tekee ikävän vaikutuksen, kun pienviljelijä käy jossain työssä, tienaa hän sieltä 30,000, mutta saa isännän palkkaa 20,000.

Mutta jos suuren maanviljelystilan isännällä on sivutuloja ja tienaa 20,000, niin se vähennetään isännän palkasta pois. Minä toivoisin, että otetaan huomioon eduskuntaryhmässä ja puoluetuomikunnassa ja kaikissa elimissä, »iissä pienviljelijääsioita käsitellään, että tämä suhde muuttuisi toisenlaiseksi.

Pusa: Maisteri Lehtisen tutkimusten mukaan säännösteltyyn kuitukseen olivat alle 10 ha peltoa olevat tuottaneet 336 viljan paino-yksikköä hehtaarin alaa kohden. Seuraavat suuruusluokat olivat tuottaneet hieman vähemmän. Suuremmat olivat tuottaneet 404. Tämän perusteella sanoisin, että ei se niin erinomaisen loistavaa ole, kun ottaa huomioon juuri ne olosuhteet, missä pienviljelystä koskevia tutkimuksia on suoritettu. Sitten kun kaiken tämän esityksen tarkoituksena on se, että meidän pitäisi varauksetonta pienviljelyspoliitiikkaa ajaa sen tähden, että pienviljelijöitä on paljon, niin sen osoitukseksi luen muutamia lukuja, jotka On agronomi Korhosen kirjasta. Sen mukaan 15 Karjalan kannaksen kunnassa, joilla talous meni poikki silloin kun Venäjän raja sulkeutui, ne joutuivat taloudelliset olot uudelleen järjestämään. Siitä huolimatta, että tämä aika oli niin lyhyt, niin ne olivat päässeet v:n 1937 loppuun sille asteelle, että niissä oli noin puoli miljoonaa kiloa viljaa myytäväksi yli oman tarpeen. Tämä tarve oli tutkittu sillä tavalla, että asianomaiset maatalousneuvojat olivat kulkeneet jokaisessa näissä 15 kunnassa ja ottaneet selvää, minkä verran ne ovat ostaneet ja paljonko myyneet viljaa. Kun tämä koskee 15 kuntaa, niin tulos on ehkä luotettava. Kun näiden pienviljelysten keskimääräinen peltopinta-ala oli kuuden ja puolen hehtaarin alan vaiheilla, niin minun ymmärtääkseni tämä on melkoisen loistava tulos siihen nähden, että siellä asuu tavattoman paljon väkeä. Siellä asuu nimittäin 128 henkeä 100 peltöhehtaaria kohden, sen sijaan kun Vaasan läänissä on noin 74 ja Uudenmaan läänissä 59 henkeä 100 peltöhehtaarin alaa kohden. Jos näidenkin viljelystehokkuus olisi yhtä hyvä kuin Karjalan Kannaksen pikkuviljelijöiden, niin ei meillä tarvitsisi paljon ulkomailta leipäviljaa tuoda. Tällä osoitan toiselta puolen sen, että Karjalan siirtoväen asuttaminen on elintarviketuotannon kannalta tärkeä asia, koska he sen näytteen perusteella ovat ammattitaitoisia sillä alalla ja pystyvät tuottamaan elintarvikkeita enemmän kuin nämä paljon kehutut suurtilalliset. — Sitten tähän asutusjuttuun liittyy vielä eräitä seikkoja, jotka koetan tuoda esille. Viime kerralla kun siirtoväkeä oli tämä perusti erityisen pellonraivausyhtiön siinä mielessä, että se raivaa siirtoväen peltoa. Nyt on tulos se, että tämän yhtiön toiminta on pääasiassa propagandaa. Toiselta puolen tämän propagandan ansiota on se, että Valtioneuvosto on valinnut uuden koneiston otta-

maan selvää viljelyskelpoisista maista meidän maassamme ja nyt niitä löydetään lähinnä Oulun seuduilta ja Iisalmen vaiheilta. Kuitenkin on tieteellisesti saatu selville, minkälaiset ilmastolliset olosuhteet ovat eri puolilla maata, niin tästä kävi selville, mitenkä hallanarkoja ovat seudut siellä, mihin tällainen' propaganda haluaisi siirtoväkeä kuljettaa sensijaan kun etelä-Suomessa on riittävästi peltoa tähän tarkoitukseen ja riittävästi viljelyskelpoista maata, jota siirtoväki voisi viljellä, mutta työntäminen syrjäseuduille merkitsee sitä, että tämä maanluövuutusrasitus saadaan lykätyksi suurilta tiloilta pikkutilallisten rasitukseksi. Sos.<tem. puolueen maatalouspolitiikan ei pidä olla tällaista. Siitä syystä minä näitä asioita täällä esittelen ja kehoitan valppaasti seuraamaan nimenomaan maataloustuottajajärjestöjen erilaisia otteita näissä asioissa.

Simonen: Tällaisesta aika laajasta mietinnöstä riittäisi juttua pitkäksikin aikaa, mutta jotta ei kävisi sillä tavalla, että aika loppuu kesken, rajoitun tekemään muutamia huomautuksia. Äsken mainitsin jo siitä, että tässä kohdassa »Yhteistaloudellinenkin maatalous käytäntöön» lähdetään vakavasti hävittämään rappiotiloja. Tässä sanotaan, että »erityisesti soveltuisivat tarkoitukseen valtion lunastamat suuret rappio- ja muut niihin verrattavat tilat». Pitäisi sanoa, »Erityisesti soveltuisivat tarkoitukseen———». Tällöin oltaisiin oikeilla raiteilla. Toivon, että valiokunta, joka tätä mietintöä tarkastaa, ottaa tämän huomioon, lisäksi kun tässä samassa kohdassa perustellaan tämän tällaisen viljelysmuodon käytäntöönottoa, tehdään se viittaamalla Neuvostoliitossa saatuihin kokemuksiin ja siitä vedetään johtopäätökset. Minun ymmärtääkseni pitäisi tässä tehdä pieni muutos ja olisin mielelläni valmis valiokunnassa jäsenille tästä huomauttamaan. Tahdon siirtyä siihen Eskolan ehdotukseen, mikä täällä kuultiin. Minä yhdyn siihen arvosteluun, minkä Keto tästä ehdotuksesta antoi kuitenkin sillä muutoksella, että minä mielelläni näkisin tämän kohdan vasta maataloutta koskevassa kohdassa tulevan hyväksytyksi. Nämä muut kohdat kaipaisivat aivan yksityiskohtaisen käsittelyn, mutta koska tiedän, että tästä ehdotuksesta ei vastaa pienviljelijäinneuvottelukunta kokonaisuudessaan, vaan nämä kolme edustajaa, tahtoisin sanoa, että tässä on erikoisesti ensimmäisessä kohdassa jo ajatusvirheitäkin, jotka pitäisi sinänsä tarkistaa. Sitten täällä sanotaan ensimmäisessä kohdassa: »Sos.-deni. puolueeseen kuuluva pienviljelijäväestö toteaa — — —». Tämä on aivan muodollinen sinänsä tämä toteaminen. Jos käsiteltäisiin asiaa puolueen neuvottelukunnassa, mutta nythän käsitellään asiaa sos.-dem. puolueen puoluekokouksessa ja tällöin on sanottava; että puoluekokous toteaa. Lopuksi tahdon

sanoa, että näillä muutosehdotuksilla on pikkuporvarillinen henki, joka ei sovi sos.-dem. puolueen puoluekokoukselle.

Pusa: Nyt minä olen tämän Maatalousministeriössä olevan neuvottelukunnan jäsenenä ollut suunnilleen siitä alkaen, kun se perustettiin, ainoana meikäläisenä henkilönä ja siinä ominaisuudessa minä olen joutunut tutustumaan tämän laitoksen ja nimenomaan maisteri Korpelan työskentelytapaan. Mm. hän on esittänyt sangen usein sen käsityksen, että se on se ja sama, jos näitä pienempiä maanviljelijöitä kerätään kokoon tai ollaan keräämättä. Ei se merkitse paljon mitään. Ja edelleen systeemi on ollut sellainen, että jos ei ole luovuttanut tarvittavia viljaeriä, niin mikä siitä on ollut seurauksena? Hänet siirretään ns. inventointitapausten joukkoon, se tahtoo sanoa, muodollisesti käydään hänen nurkissansa katsomassa, onko hänellä viljaa enemmän kuin on ilmoittanut, ja ellei siellä havaita viljaa olevan, niin vieläpä voidaan antaa kortitkin siitä huolimatta, että naapurit tietävät varmasti, että siellä on viljaa ei vain omaa tarvetta varten vaan myytäväksikin. Mitään muuta seurausta ei ole ollut siitä, että viljan luovutusta ei ole täytetty. Kun systeemi on ollut tällainen, niin helppo sitten on maisteri Korpelan ollut hoitaa asia niin, että Kansanhuoltoministeri[©] on pannut erään hyväuskoisen tutkijan tutkimaan monissa pitäjissä, että kuinka eri suuruiset viljelijät luovuttavat viljaa, jdekseen kulutukseen. Ja sitten tämän tutkimuksen tuloksen toveri Lehti panee tähän mietintöön ja vetää sellaisen johtopäätöksen, että jos näitä määrättyjä suurviljelijöitä ei olisi, nälänhätä voisi periä tämän maan. Ja tässä maisteri Lehtisen tutkimuksessa, jota on jaettu erikoispainoksena erilaisiin piireihin, päästään siihen tulokseen, että esim. asutukseen suurista tiloista ei maata otettaisi, koska ne muka ovat välttämättömiä näiden asutuskeskukset muonittamisessa.

Tätä taustaa vastaan pitää nyt katsoa sitä, mitä minulla tällä kertaa on teille sanottavana. Minulla on edessäni tässä maataloustuotantolautakunnan ei julkisuuteen tarkoitettu tilasto satotiedoista vuodesta 1937 alkaen. Kun suurin osa näistä on virallisessa tilastossa, niin minä käsitän sen sillä tavalla, että tämä sana »ei julkisuuteen» on pantu siinä mielessä, että siinäkin taas mikäli mahdollista pitkä-
tutkaista vähän jymäytettäisiin eikä käytettäisi näitä numeroita silloin, kun ne ovat nimenomaan heidän kannaltaan kielteisiä. Tästä käy selville, että keskisato hehtaarin alalta, joka vuonna 1937 oli 1,479 kg ja sieltä tasaisesti laskee, niin keskisato leipäviljassa on 906 kg hehtaarin alalta nyt y. 1944. Ei siis aivan puoleen, mutta lähelle puoleen on laskenut sato. Kun otetaan huomioon, että pienviljelys-tiloilla on n. 2 tai 2 % kertaa enemmän karjaa peltohehtaarin alaa

kohti kuin suurilla tiloilla, niin tästä voidaan ilman epäilystä vetää se johtopäätös, että pienemmät tilat karjalannan avulla pystyvät satoonsa pitämään suunnilleen samanlaisina kuin normaalisina vuosina, mutta suurtilat, jotka ovat hävittäneet karjansa pois siirtyen viljan viljelysvaltaiseen viljelykseen, kun eivät ole voineet sotavuosina saada siinä määrässä väkilannoitteita, niin nämä numerot osoittavat, kuinka suunnattoman suuri satojen pienentyminen hehtaarin alaa kohti on tapahtunut. Ja minä huomautan, kun tämä keskimäärä on sekä suurista että pienistä tiloista, ja pienten tilojen sato on suunnilleen sellainen kuin normaalisina vuosina, niin tämän hehtaarisadon aleneminen suurien tilojen kohdalta on täytynyt olla suurempi, kuin mitä tämä keskimääräinen loppusumma tässä osoittaa.

Minä tämän asian olen tahtonut tuoda tässä yhteydessä esille lähinnä siinä mielessä, että on välttämätöntä sosialidemokraattisella taholla, silloin kun on kysymys maatalouspolitiikasta tai mistä muusta talouspolitiikasta hyvänsä, että meillä ei ole oikeutta silmät ummessa ottaa porvarillisten tutkijain tuloksia, vaan meidän on tarkistettava ne. [^]Puheenjohtaja keskeytti puheenvuoron.)

M. Lepistö: Sos.-dem. pienviljelijäin keskuudessa todetaan tyydytyksellä suurin piirtein Kedon toimikunnan suorittama työ. Pienviljelijäin neuvottelukunnan kokouksessa viime kesänä kuitenkin kiinnitettiin ponsien erinäisiin kohtiin huomiota. Nämä muutosehdotukset ovat näkyvissä siinä kirjelmässä, mikä neuvottelukunnan taholta on puoluetoimikunnalle jätetty ja mikä on puoluekokousedustajille täällä esitetty. Kokous sallinee, että muutamalla sanalla perustelen esitettyjä muutosehdotuksia. .

Toimikunnan mietinnössä on tilastoaineiston perusteella verrattu palkkatyöväen ja pienviljelijäin taloudellista asemaa keskenään ja tultu sellaiseen johtopäätökseen, että alle 5 hehtaaria peltoa omistavien pienviljelijäperheiden taloudellinen asema on keskimäärin suurin piirtein verrattavissa teollisuustyöväen asemaan, milloin näillä on työt säännöllisesti. 10—15 hehtaaria omistavien asema on suurin piirtein parhaiten palkattujen ammattityöläisten asemaan verrattavissa. Tätä tulosta voitaisiin arvostella varmastikin puolelta ja toiselta. Pienviljelijäin näkökulmasta voitaneen huomauttaa, että rinnastus pienviljelijöihin nähden on ehkä liiankin hyvä. Lähtemättä kuitenkaan tässä suurempaa kiitosta laatimaan on todettava lopputulos tyydytyksellä. Tämä päätelmä on pienviljelijäin neuvottelukunnan mielestä siksi arvokas puolueen vastaiselle toiminnalle ja siksi tärkeä, että se tulisi puoluekokouksen erikoisessa päätöslauselmassa todeta. Siksi on tätä koskeva kappale ehdotettu ponsien toiseksi kohdaksi. Toimikunnan mietinnössä on siinä toisessa kohdassa

oleva hyvä asia sanottu jonkinverran epäselvästi, ja se voitaisiin lukea, mahdollisesti toisinkin kuin mitä tarkoitus on ollut. Tarkoituksena lieenee sanoa, että palkkatyöväen ja pienviljelijäin olojen erilaisuus vaatii, että näiden kumpaisenkin ryhmän asioita hoidettaissa on tämä olojen erilaisuus otettava huomioon, ja siksi neuvottelukunnan taholta esitetään, että tämä ponsien kohta selvennettäisiin. EdelleenL on kiinnitettävä huomiota ponsien kolmannessa kappaleessa oleviin A- ja B-kohtiin. Mitä tulee ensinnäkin A-kohtaan, niin on todettava, että koskaan ei ole tapahtunut niin, että puolueeseen kuuluva pienviljelijäväki olisi vastustanut maataloustyöväen olojen kehittämistä. Siksipä meidän mielestämme ei tarvitsisi sanoa noin nyrkkiä puistaen, että tähän on teidän alistuttava. Tämä voitaisiin sanoa meidän mielestämme myönteisellä tavalla, että puoluekokous toteaa tämän, se on tosiasia, eikä siinä tarvitse erikoista nyrkinheristystä suoraan pienviljelijäväkeen, miltä se saattaisi tuntua, jos se tulisi toimikunnan ehdottamalla tavalla sanotuksi. Samalla tavalla haluttaisiin sanoa nwöhemmin ponsien B-kohtaan. Tässä meidän mielestämme on otettava se tulos, mihin on toimikunnan mietinnössä tultu, joka tosiaan on tärkeä, jotta maanviljelijäväestön, pienviljelijät mukaan luettuina, jotta niiden elintaso olisi suhteellisen korkea!

Kun me nyt tässä maan asutuskysymyksessä ja maatalouskysymyksen yhteydessä joudumme käsittelemään tai oikeastaan tekemään uusia pienviljelijöitä juuri näistä torppariluokkaan kuuluvista, on hyvin harkiten ja asiallisesti tätä kysymystä käsiteltävä. Ei ole annettava tästä maanhankintakysymyksestä enää porvareille sellaista, hedelmää, niinkuin se tynkäeduskunnan torpparilain hyväksyessään vallan väärillä perusteilla sai suureen torppariluokkaan tämän käsityksen levitetyksi. Meidän puolueemme on hvvin näkyvästi tätä asiaa ajettava, koska tämä asia tällä kertaa viedään hyvin laajassa mitassa läpi tässä maassa.

Kun tässä samassa kohdassa puhutaan näistä rappiotilojen valtiolle pakkolunastamisesta, niin on heti ensiksi sanottava — siis tavallisen kenttämiehen, joka joutuu näitä asioita lain puitteissa käsittelemään. — niin sanotun rappiotilalain pykälien nojalla ei vielä todellisia rappiotiloja voida valtiolle pakkolunastaa. Siinä on sellaisia momentteja,, joihin vetoamalla vielä todellisten rappiotilojen omistajat voivat itselleen jättää oikeuden. Minä kehoittaisinkin siis juuri eduskuntaryhmää, saamaan rappiotilalakiin sellaisia oleellisia korjauksia, ettei tässä näin tärkeässä kohdassa pääsisi jänistämään.

Jokinen: Maanhankintakysymyksen ensimmäisessä kappaleessa, mainitaan, että maaseudulta kotoisin olevan siirtoväen sekä heidän* rinnallaan rintamamiesten ja invalidien asutuskysymyksen järjestä-

miseen on ryhdyttävä niin nopeasti kuin vallitsevissa olosuhteissa suinkin on mahdollista. Kuitenkin meidän puolueemme on aina myös pyrkinyt siihen, että se on pyrkinyt saamaan maata maattomille maataloustyöväestölle, siis kansan osalle, joka on saanut pääasiallasen toimeentulonsa maataloustyöstä. Olisi minun mielestäni ollut myös paikallaan, että tässä kappaleessa olisi edes yhdellä lauseella myöskin muistettu tätä maaseudun maataloustyöväkeä, joka myöskin kaipaa itselleen edes asuntotonttia ja pientä peltotilkkaa viettääkseen vanhuudenpäiviään oman kattoensa alla. Kun tässä kuitenkin ei tällaista ole olemassa, niin minä ehdotan, että tämän ensimmäisen kappaleen perään lisättäisiin sanat: »myöskin maaseudun maatahaluavien maataloustyöntekijäin maansaantiin on kiinnitettävä vakavaa huomiota».

Pusa: Kun Karjalan työväen ja pienviljelijäin edustajakokous pidettiin ja siellä käsiteltiin siirtoväen maataloustyöväen asuttamiskysymystä niin alusta alkaen lähdettiin siitä, että siirtoväen ei pidä olla esteenä siihen, että samaan aikaan yritettäisiin toteuttaa myös riittävän laajaa maareformia nyky-Suomen vähävaraisten maaseutu-eläjien hyväksi. Päänvastoin päätettiin kaikin voimin tällaista maareformia kannattaa. Näissä merkeissä sitten me kävimme Valtioneuvostossa pääministerille puhumassa, millä tavalla tämä asia olisi toteutettava. Me esitimme niin, että maareformiin tarvittava maa olisi otettava luontaisveroina, se tahtoo sanoa, että laissa on säädetty, minkälaisen periaatteen mukaan maanomistajat ovat velvollisia luovuttamaan maata tähän tarkoitukseen, ja se maa on luovutettava silloin luonnossa ja verona, niin että valtiolta ei joudu mitään hintaa maksamaan. Silloin päästään siihen, että riita maan hinnasta siirtyy pois ja tällä tavalla valtion käyttöön tuleva maa voidaan käyttää niin tarkoituksenmukaisella tavalla kuin se voidaan käyttää. Edelleen me hahmoitimme, että siirtoväkeä varten tarvitaan noin 200,000 hehtaarin suuruinen ala peltoa ja saman verran viljelyskelpoista maata. Tätä muuta maareformia varten arvelemme tarvittavan n. viitisensataatuhatta hehtaaria maata, josta suurin osa tietysti on viljelyskelpoista maata. Maata nähdäksemme olisi sangen suuressa määrässä annettava liian pienille tiloille samoin kuin mäkitupalaisille lisämaana, koska silloin ei tarvitse rakentaa uusia rakennuksia, ja tämä tulee sellaisille henkilöille, joilla on ennestään maataloustyössä tottumusta. Yhteiskunta pystyy silloin tämän suurisuuntaisen maareformin suorittamaan, kun ei siihen sisälly erittäin suuressa määrässä maan hinnan maksamista ja kun siihen ei sisälly sen lisäksi raivaukseen nähden raivauspalkkioita ja rakennuksiin nähden rakennuslainat suurelta osalta välttyvät. Niitä tarvitaan vain sikäli, kuin on tarkoituksenmukaisia ja tarpeellista muodostaa suorastaan uusia tiloja uudismaasta.

Nämä ajatuksemme esitimme pääministerille ja kävimme puhumassa myöskin tästä asiasta finanssineuvostolle sillä tuloksella, että tämä finanssineuvosto käsitellessään siirtoväen korvauskysymyksiä on lähtenyt sangen pitkältä näitä ehdotuksia tehdessään ns. luontaiskorvauksen linjalle.

Näitä samoja asioita käsitellään myöskin asutuskomiteassa, jonka puheenjohtajana on maatalousneuvos Nissinen. Sielläkin tämä luontaisuuoritus juttu näyttää rupeavan ottamaan tuulta siipiensä alle. Sen vuoksi minun nähdäkseni on tärkeätä, että tämä erittäin ansiokkaasti kirjoitettu puolueen lähiajan ohjelma, että tämä heti syntyessään ei olisi liian vanha, sen vuoksi sille nähdäkseni pitäisi saada tähän seitsemänteen kohtaan uusi lisäys, uusi kohta, jossa sanottaisiin, että »maataloussiirtoväen, rintamamiesten ym. asutus- ja laidun- ja lisämaan tarpeen tyydyttämistä varten tarvittava maa on hankittava luontaisverona tapahtuvana maanluovutuksena». Lisäperustuksena tälle luontaisverolle minä tahtoisin sanoa, että luontaisverolla saatavaa maata saadaan jokaisen kaupungin äärestä, jokaisen tehdasyhdyskunnan äärestä, liikekeskuksista, kirkonkylästä, jokaisesta paikasta, missä esim. asuntotonttien ja asuintilojen tarvetta on. Kun valtiotalta tällä tavalla saa maata käsiinsä, se voi antaa myöskin useimmassa tapauksessa tontin jokaiselle, joka haluaa itselleen rakentaa.

Nimenomaan näissä olosuhteissa olisi erinomaisen tärkeätä, että maareformin lisäksi saataisiin myös kaikki sellainen työväestö, jolla on vähänkin edellytyksiä valtion avustuksen varassa rakentamaan itselleen oma asunto, se saataisiin nyt nämä omat asunnot itselleen hankkimaan. Se on tehokkain tapa ratkaista asuntokysymys myönteisellä tavalla. Senvuoksi on sekä työväestöllä että varsinaisella maansaantiin oikeutetulla siirtoväellä yhteiset intressit ajaa luontaisverolla maan ottamista näihin tarkoituksiin. Siinä tarkoituksessa olen tämän ehdotuksen tehnyt.

Puheenjohtaja: Kun on vielä viisi puheenvuoroa tästä asiasta käyttämättä, eiköhän se riittäne?

Puheenvuorot rajoitettiin.

Saarikivi: Minä pyysin tämän puheenvuoron kannattaakseni toveri Pusan ehdotusta tähän luontaisveroon nähdessä puolueen lähiajan ohjelman 7. kohtaan.

Kuittinen: Pyytämäni puheenvuoro koskee suurimmalta osalta seuraavassa kappaleessa olevaa asiaa, mutta se on samalla myös tässä kappaleessa todettava. Tarkoitin taajaväkisten yhdyskuntien ja asutuskuskuksien ympärillä asuvaa työväkeä. Niiden asuntotonttien saanti viime aikoina on ollut hyvin vaikeata. Samanaikaisesti kun näemme, että näitä asuntotonttia seisoo vapaana, joita ei kukaan käy-

tä ja joita ei myydä korkealla hinnallakaan sen takia, että odotetaan edelleen hintojen nousevan. Minä voisin luetella useita eri paikkakuntia, mutta se on pöytäkirjaan tarpeetonta merkitä. Sanoisinpa, että jos tähän luontaisverotukseen päästään, jota toveri Pusa ja Karjalan työväen pienviljelijäin neuvottelukunta ovat vakavasti harkinneet, niin tältä pohjalta varmasti nyt siirtoväki ja myöskin muu väki pääsee paljon pikemmin ja paremmin asiaan kiinni ja myös omakoh- taisesti rakentamaan. Minä tunnen erään pankkiherran ja suuren liikemiehen. Hänellä on pari kolme suurta taloa joutilaana seisomassa, maata ympärillä ja hän ei myy eikä anna toisten rakentaa, ja se on haitallista sen paikkakunnan yhteiskunnalliselle kehitykselle. Samoin seurakunnilla on hyviä maa-alueita eräillä paikkakunnilla, mutta joita ei luovuteta, koska työväki on nähtävästi toisella periaatteellisella kannalla kuin mitä he toivovat työväen olevan. Valtiovallan täytyy käydä asiaan. Minä lämpimästi kannattaisin, että se mitä Pusa eh- dottii, otettaisiin ohjelmaan.

Tillanen: Koska itse harrastan tätä ammattia ja näen suurien maa- tilojen rappeutuvan viljelijäin puutteessa suuromistajien vuokrassa ollessa, minä yhdyin tässä näihin edellisiin puhuihin täydellisesti tässä luontaisverokysymyksessä maan hankkimiseksi sitä tarvitseville. Minä myös olisin sitä mieltä, että valtion toimesta järjestettäisiin myös sellaisia viljelyslaitumia sellaisten mäkitupalaisten ja asuin- tilallisten tarpeiksi, jotka ovat maaseudulla tontilleen rakentaneet tilan ja pitävät siinä muutamia kotieläimiä, mutta ei ole kesälaidunta. Useinkin näiden täytyy hävittää lehmä kesäksi, kun ei ole mihin sen laskee laitumelle. Tässä on sellainen ristiriita, joka on hoidettava, jos kerran tätä maata koetetaan ylösrakentaa. Minä mainitsen eräitä tapauksia kotiseudultani. Siinäkin aivan lähellä on sellainen suur- maanomistaja, jolla on toistakymmentä suurta kartanoa hallussaan. Silläkin tilalla aivan lähellä on nyt ilmoitettu olevan 120 hehtaaria peltoa, mutta kunnallisverotuksessa on vain 60 hehtaaria peltoa, toi- nen 60 hehtaaria on jätetty metsää kasvamaan. Tämän on minun käsit- täkseni ikivanhan työn tuhlauksen tähden rikos jдитеiskuntaa koh- taan, että tällaisia laiminlyöntejä tehdään. Sen vuoksi minä olen ihan täydellisesti sillä kannalla, mitä edellisetkin puhujat, että maata on hankittava sillä tavalla, että voisi käyttää niihin tarkoituksiin, jotka tässä on esitetty.

H. Pekonen: Tämä asutus- ja maanhankintakysymys sehän on sel- lainen suuri kysymys, joka nyt astuu päiväjärjestykseen ja on pakko astua, sillä elintila on kaventunut kansaltamme niin paljon, ja siir- toväen täytyy saada myös asuinsijaa. Ja nyt olisi minun käsittääk- seni erikoisen ainutlaatuista ottaa käytäntöön realistisempia reformi-

otteita kuin tähän asti maiden jakokysymyksiin nähden. Täällä edustaja Pusa teki aloitteen, joka sopii ja on paljon käytännöllisempi, että se otetaan luontaisverotuksena. Siinä juuri päästäisiin tehokkaasti hoitamaan vaikeata asuntotilannetta, samoin saataisiin siirtoväki sijoitetuksi suoraan tuotannolliseen toimintaan. Tältä kannalta katsoen yhdyin lämpimästi kannattamaan aloitetta 7. kohtaan.

Mitä tulee ponsien 2. kohtaan sen ensimmäiseen kappaleeseen, niin kaikessa taloudellisessa toiminnassa on kannattavuus ratkaiseva, ja sehän on tietenkin myös maataloudessa. Siksi olisi toivottavaa, että se myös sanottaisiin siellä.

Erikoisesti toivoisimme, että puoluekokouksessa hahmoiteltaisiin lähiajan metsätyöläisiä koskeva kohta. Sen täytyy olla tälle puolueelle erikoisen tärkeä. Pienviljelijäväestölle, joka suurimmalta osalta, lähes 60 prosenttisesti, suorittaa maassa tehtävät metsätyöt, sille on tietenkin erittäin tärkeitä, minkälaiset ovat ne olosuhteet, työpalkat, työolot, sosiaaliset huoltotoimenpiteet, mitä metsätoissa on, ja siksi olisi erikoisen tärkeää, että puoluekokous myös tällaisen lähiajan ohjelman hahmoittelisi. Se voitaisiin pienviljelijäneuvottelukunnan mielestä sanoa tässä ponsien 5. kohdassa, johon on huomiota kiinnitetty, miksei myös puolueen lähiajan ohjelmassa, mutta yhtä hyvin se voidaan sanoa tässäkin, koska toimikunta on jo tähän kysymykseen huomiota kiinnittänyt. Näin ollen minä toivon, että ohjelmavalio-kunta, jonne tämä kysymys todennäköisesti menee, kiinnittäisi erittäin vakavaa huomiota niihin huomautuksiin, joita pienviljelijäneuvottelukunnan asettamina Pekkala, Eskola ja allekirjoittanut ovat toimeksisaaneina tehneet. Minä uskoisin, että jos nämä huomautukset otettaisiin huomioon, niin tämän lopputulos olisi erittäin arvokas puolueen vastaista maatalouspolitiikkaa hoidettaessa, ja että erikoisesti pienviljelijäväestön taholta erittäin suurella tyydytyksellä otettaisiin puoluekokouksen päätös puolueen vastaisessa pienviljelys- ja maatalouspolitiikasta silloin valtaan.

Kuusela: Tarkastaessamme nyt käsiteltävänä olevaa ohjelmakohdtaa, on todettava, että se on laadittu asiallisesti ja suurin piirtein tosioloihin perustuvana. Pienviljelijäin silmällä katsottuna siinä on tehty ehkä liian rohkeita johtopäätöksiä mm. rinnastettaessa palkkatyöväestön ja pienviljelijäväestön palkkatason yhtäläisyyttä. Mutta kun otamme huomioon, että komitea on ollut sekä komitea, jossa on pyritty yhtenäistämään pienviljelijäin ja palkkatyöväen taloudellisia oloja, niin me ymmärrämme, minkä takia se ei ole juuri sellainen, minkälainen pienviljelijäin silmällä katsottuna pitäisi olla. Mehän tiedämme, että tuottaja-ia kuluttajapiirien ristiriita se on sellainen, että siitä voidaan esittää monenlaisia näkökohtia, ja varsinkin nyt sota-

vuosina se on entisestäänkin kärjistynyt. Porvaristo yrittää myös parhaansa mukaan selitellä pienviljelijäväestölle, että sen edun mukaista olisi kuulua johonkin porvarilliseen puolueeseen. Minun käsitykseni mukaan sosialidemokraattinen puolue näinä vuosina on jossakin määrin laiminlyönyt tämän pienviljelyspolitiikkansa hoitamisen. Se on kuitenkin erittäin tärkeä siitä syystä, että ehkä 3'ksi maamme kaikkein suurin väestöluokka on juuri pienviljelijäväestö, ja voin myös vakuuttaa, että sosialidemokraattisen puolueen yhteiskunnallisesta vallankumouksesta tuskin tulee mitään, jos ei se saavuta laajojen pienviljelijäjoukkojen kannatusta. Mehän tiedämme, että lähimmässä tulevaisuudessa tullaan muodostamaan suuri määrä pienviljelijäisiä, ja tässä mielessä myöskin, tämän luokan lukumäärä jatkuvasti lisääntyy. Taistelu pienviljelijäin kannatuksesta tulee näin ollen tulevaisuudessa suuresti kasvamaan. Sen vuoksi on erikoisen tärkeätä, että tämä puoluekokous voisi laatia sellaisen pienviljelijäohjelman, että sen taakse voitaisiin saada mahdollisimman suuren pienviljelijäjoukon.

Täällä on laadittu ponsilauselma siitä, millä tavoin tätä puolueen pienviljelyspolitiikkaa tulevaisuudessa tullaan johtamaan. Minun tarkoitukseni oli — minulla ei ole esitysoikeutta tässä kokouksessa — kiinnittää arvoisien puoluekokousedustajien huomiota eräisiin näiden ponsien kohtiin eräillä pienillä lisäyksillä ja selvennyksillä joilla voitaisiin saada se sellaiseksi, että minun käsitykseni mukaan niillä olisi hyvä vaikutus erikoisesti pienviljelijäväestöön. Täällä sinisen kirjan viimeisessä ponnassa sanotaan, että luovutusvelvollisuus on kohdistunut raskaana syrjäseutujen pienviljelijöihin. Mutta siinä ei mainita sitä, että se on kohdistunut raskaammin juuri pienviljelijäväestöön kuin suurviljelijöihin. Ja siellä ehdotetaan tämän epäkohdan poistamiseksi sellaista yksinkertaista keinoa, että niitä määräyksiä selvennettäisiin. Minun käsitykseni mukaan se ei paljonkaan tuottaisi korjausta olotilaan, vaan siinä ponsissa pitäisi sanoa, että luovutusvelvollisuus kohdistuu raskaammin pienviljelijöihin kuin suurviljelijöihin siinä mielessä, että nykyään satoluvut määrätään hehtaarin perusteella ollenkaan huomioimatta hehtaarin luokitusta. Kun syrjäseutujen pienviljelijöillä on toisen ja kolmannen luokan maa, niin näin ollen ei niillä ole sellaisia edellytyksiä luovutusvelvollisuuksiensa täyttämiseksi, kuin on sellaisilla viljelijöillä, jotka hallitsevat paremman laatuista maita.

Täällä on sitten myös sellaisia kohtia, joita olisi jollakin tavoin selvennettävä. Päätöslauselman toisessa kohdassa sanotaan, että millä tavalla olisi siirtoväelle ja muille otettava maata. Minun mielestäni siihen olisi lisättävä, että siinä olisi myös otettava sellaiset viljelys-

maat, joiden omistaja ei saa pääasiallista tuloaan maanviljelyksestä, siis virkamiehet ja teollisuusmiehet, jotka omistavat maata ja joilla on maanviljelystiloja. Heiltä olisi ne otettava pois, koska saavat pääasiallisen tulonsa muualta. Tämän päätöslauselman neljännessä kohdassa sanotaan myös, että salaojitettuja maita ei saisi pakkoluovuttaa. Minun käsitykseni mukaan tämä sanonta voitaisiin jättää pois, sillä se on varakkaiden maanviljelijäpiirien suosimista. Minä tiedän, että jokainen maanviljelijä, jos heillä olisi ollut mahdollisuus, olisivat salaojittaneet maansa. Jos siis nämä parhaat talot, joilla on ollut taloudellisia edellytyksiä salaojittaa, jäisivät pakkoluovutuksen ulkopuolelle, tämä olisi minun käsitykseni mukaan ehdottomasti väärin. Myöskin täällä ponsien viidennessä kohdassa sanotaan, että pakkoluovutuksesta vapautetaan myös kaikki maat, jotka nykyisessä omistuksessaan ovat sosiaalisesti erikoisen tärkeitä, kuulukootpa kunnille, valtiolle, osuuskunnille, yhtiöille tai yksityisille. Me ymmärrämme, että jonkin teollisuuslaitoksen omistajan maatila, joka harjoittaa myös teollisuutta, on sosiaalisesti tärkeä, sillä tämän maanviljelyksen ansiosta he voivat myydä elintarvikkeita tehtaansa työväestölle helpommalla kuin, jos heillä ei olisi maatilaa, ja työntekijät voivat saada sieltä halvemmalla maanviljelystuotteita. Mutta että tämä etu myönnettäisiin yksityiselle, se on minun käsitykseni mukaan jo liian laaja käsite, sillä harvoilla yksityisillä teollisuuden harjoittajilla on maatiloja sitä varten, että he tämän maatilansa avulla ravitsevat työväkeään. Myös täällä seitsemännessä kohdassa, jossa puhutaan lisäämaan hankinnasta liian pienille tiloille, olisi myös sanottava, että heille myös pitäisi hankkia lisää metsämaata, ja olisikin saatava sellainen kohta, että samalla kun otetaan harkittavaksi heille lisäämaan hankkiminen, samassa yhteydessä myös annettaisiin poltto- ja kotitarvepuun saantia varten omaa metsämaata tai osuus ehkä muodostettavaan sellaiseen yhteismetsään.

Nämä perustelut ja ponsilauseumat ovat niin laajoja, että niitä on mahdoton 10 minuutin puheessa edes keskustella, mutta minä toivoisin, että ohjelmavaliokunta, johonka tämäkin todennäköisesti menee, harkitsisi eikä tällaisilla pienillä Hs3³ksillä ja poistoilla saataisi tämä pienviljelysohjelma sellaiseksi, että se mahdollisimman hyvin vastaisi sille asetettavaa tarkoitusta.

Simonen: Samalla kun puolueen muutkin ohjelmakysymykset ja ohjelmakohdat myös maataloudellinen ohjelma on ollut eri aikoina vissin käsityksen alaisena puolueessamme. Periaatteellisessa ohjelmassa on sosialidemokraattisella puolueella, kuten pitääkin olla, ollut jatkuvasti esillä sosialisimisvaatimus myös maatalouteen nähden. Yksityiskohtaisessa käytännöllisessä ohjelmassa on kiinnitetty huo-

miota niihin seikkoihin, joita kulloinkin on katsottu välttämättömäksi käytännöllisen politiikan Hoitamiseksi kulloinkin vallitsevissa olosuhteissa.

Tässä nyt esiteltävänä olevassa ohjelmaehdotuksessa on mielestäni kaksi kohtaa tai oikeastaan yksi kohta, joka yksityiskohtaisestikin eroaa aikaisemmista ehdotuksista ja voimassaolevastakin maatalousohjelmasta sikäli, että se ikäänkuin reippaammin ottaa askeleen juuri sosialisimisvaatimuksen mielessä. Minä pyysinkin puheenvuoron kiinnittääkseni puoluekokouksen huomiota muutamiin sellaisiin seikkoihin tässä ohjelmaehdotuksessa N:o 2, joka — kuten tästä käy selvillekin — täällä mainitun ohjelmatoimikunnan muutamien jäsenten toimesta on saanut sen loppusilauksen, mikä sillä on ja johonka mm. allekirjoittanut ei edes toimikunnan jäsenenä ole eräiden muiden satuneiden tehtävien takia voinut ottaa osaa. Olisin mielelläni tehnyt siihen muutamia muutosehdotuksia. Mutta sallittanee niitä kosketella lyhyesti tässä.

Tämän ehdotuksen kohdassa 5 ja kohdassa 8 on mielestäni sellaista, johon ohjelmavaliokunnan olisi kiinnitettävä parempaa huomiota. Kohdassa 8, jossa nimenomaan puhutaan sosialisimisesta tai — niinkuin täällä sanotaan — yhteistaloudellisesta maankäytöstä. Mutta minun käsittääkseni, ja niinhän on puolueessamme ollut asianlaita, on nimittäin sosialisoimiskysymyksessä lähdetty siitä, että ei sosialisoitavaksi esitettäisi muita ryhmiä kuin sellaisia taloudellisen elämän aloja, jotka katsotaan kypsyneen sosialisoitaviksi. Minun nähdäkseni ne toverit, jotka ovat antaneet loppusilauksen tälle mietintöehdotukselle N:o 2, eivät ole ottaneet tätä seikkaa täysin huomioon. Tämä näkyy siitä, että kohdassa 8 he erikoisesti pitävät tärkeänä sitä, että rappiotilat pakkoluovutetaan valtiolle, kun sitävastoin ehdotetaan, että »kylmän käden» tilat jätettäisiin koskemattomiksi, kuten kohdan 5 perusteissa lopussa sanotaan: »Kansantaloudelliset seikat kehoittavat kuitenkin tässäkin huomioimaan viljelyksen voima-peräisyystason. Milloin »herrasviljelijän» tila on kansantalouden kannalta ottaen erityisen tuottoisasti viljelty, on sen paloittelemisessa syytä olla yhtä harkitsevainen kuin varsinaisten maanviljelijäinkin tilan jakamisessa.» — Haluaisin tähän lisätä muutaman sanan. Ja tämä lisäys. »Sen sijaan on luovutettava valtiolle yhteistaloudellisesti viljeltävät», kuten kohdassa 8 sanotaan.

Minun käsittääkseni, jos hyväksytään maatalousohjelmassa ajatus, että yhteistaloudellinen viljelysmuoto on kehitettävä, on siihen lähdettävä jo niiltä tiloilta, jotka ovat hyvin viljeltyjä, joita jotkut »herrasviljelijät» omistavat ja joissa he viljelysmuotona käyttävät kapitalistisen voittotalouden viljelystoiminnan merkeissä. Tämä on

tietysti uutta ja outoa noin meidän aikaisissa oloissamme, mutta tahdotoin sanoa, että kun nyt joudutaan mahdollisesti lähitulevaisuudessa, toteuttamaan valtion maareformi ja uudet asutuslait, niin tässäkin yhteydessä olisi pidettävä silmällä sitä, että juuri tällaiset yksityisten harrastelijain viljelyksessä olevat hyvin hoidetut suurtilat otettaisiin lähtökohdaksi sosialisoimista ajatellessa. On kansantaloudellista tuhlausta jakaa tällaisia tiloja pieniin palasiin silloin, kun niillä on erinomaisen hyvä lähtökohta keskitettyihin hyvin hoidettuihin viljelyksiin keskitettyihin rakennustensa jnp. avulla. (Puheenjohtaja keskeytti.)

Puoluetoimikunnan vaali.

Toivo Mansner: Menettelytapavaliokunnalla on ollut erittäin vaikea ja vastuunalainen tehtävä valmistaessaan puoluekokoukselle ehdotusta puoluetoimikunnan kokoonpanoksi. Me olemme kaikki voineet todeta, että kokouksessa on ollut kaksi erilaista linjaa, ns. oppositiolinja ja ns. enemmistön linja. Me olemme myös todenneet, että puolin ja toisin on tämän kokouksen kuluessa taitettu peistä peräti ankarasti ja pesty pyykkiä, joka kaikesta päättäen on kuitenkin tarkoittanut yksinomaan vain puolueemme parasta. Molemmilla tahoilla on käsittääkseni vilpittömässä mielessä pyritty sellaiseen lopputulokseen, joka merkitsisi puolueemme tulevaisuuden ja kokonaisuuden kannalta parasta mahdollista ratkaisua. Tämän seikan on myös menettelytapavaliokunta ottanut huomioon tehdessään kokoukselle ehdotusta puoluetoimikunnan kokoonpanoksi. Menettelytapavaliokunta on pyrkinyt sellaiseen ratkaisuun, joka mahdollisimman suuressa määrässä vastaisi tässä kokouksessa vallitsevia voima-suhteita ja joka käsittääksemme riittävän suuressa määrässä ottaisi huomioon myös ne eri mielipidevirtaukset, joita sosialidemokraattisen järjestöväen keskuudessa liikkuu. Tässä mielessä puoluetoimikuntaan on varattu ns. oppositiolle — jos minun sallitaan tätä nimitystä käyttää — kolme paikkaa, ja se vastaa siis suunnilleen, niinkuin minä mainitsin, sitä voimasuhdetta, joka tässä kokouksessa käydyissä keskusteluissa ja tähän mennessä suoritettussa kolmessa äänestyksessä on käynyt ilmi.

Menettelytapavaliokunta toteaa valittaen, että puoluetoimikunnan monivuotinen jäsen, *Väinö Tanner*, on pyytänyt vapautusta puoluetoimikunnan jäsenyydestä. Menettelytapavaliokunta on selvästi ollut tietoinen niistä erinomaisen suurista ansioista, joita toveri Tannerilla sosialidemokraattisessa puolueessa on. Se on myös syvästi valittanut sitä, että tämän kokouksen keskustelussa väittelyjen tiimel-

lyksessä on ehkä tarpeettoman kärjekkäästi ja korostetusti toveri Tannerin persoonaa vedetty esille asioiden yhteydessä, joihin se ei mielestämme olisi kuulunut. Kun kuitenkin toveri Tanner, niinkuin mainitsin, on pyytänyt vapautusta ja kun se olisi eräässä mielessä saattanut muodostua myöskin esteeksi, niinkuin hän itsekin on maininnut, sellaisen kokoonpanon aikaansaamiselle, jonka puoluekokous voisi yksimielisesti hyväksyä, on menettelytapavaliokunta myöntänyt omasta puolestaan toveri Tannerille vapauden eikä ole sijoittanut häntä listalle. Minä uskon kuitenkin tulkitsevani tämän kokouksen yleisen mielipiteen, jos me tässä yhteydessä — samalla kun valitamme sitä, että toveri Tanner nyt jää puoluetolimikunnan jäsenyydestä sivuun — osoitamme hänelle tunnustuksen ja kiitoksen sanat siitä työstä, mitä hän on tehnyt, ja samalla selvästi ilmaisemme sen, että ne syytökset, joita toveri Tanneriin keskusteluissa niin voimallisesti on kohdistettu, ovat olleet suurelta osaltaan liioiteltuja, jopa täysin perättömiäkin. (Oikein!) Tällä tavalla me mielestämme teemme toverf Tannerille oikeutta, joka näinä raskaina vuosina on joutunut vastuunalaisilla paikoilla toimiessaan kantamaan kuorman ja helteen ja ottamaan harteilleen monesti sellaistaakin vastuuta, joka sille ei olisi varsinaisesti kuulunut.

Puoluetolimikunnan puheenjohtajaksi on menettelytapavaliokunta päättänyt ehdottaa valittavaksi entisen puoluesihteerin, toveri Aaltosen. Menettelytapavaliokunta on tätä ratkaisua tehdessään lähtenyt siitä, että toveri Aaltosella useampivuotisena puoluesihteerinä on erinomainen kokemus ja puolueen asioiden tuntemus, joka suuresti varmaankin helpottaa puoluetolimikunnan työskentelyä sen edessä-olevina vaikeina aikoina ja joka kokemus erikoisesti muodostuneen varmaankin korvaamattomaksi avuksi sille henkilölle, jonka menettelytapavaliokunta on päättänyt ehdottaa valittavaksi puoluesihteeriksi.

Puoluesihteeriksi menettelytapavaliokunta ehdottaa Unto Varjosen, ja sikäli kuin olen saattanut täällä evästyskeskustelun kuluessa todeta, hänen ehdokkuutensa suhteen voitaneen kai olla suurin piirtein yksimielisiä.

Ruotsinkielisen työväen edustajaksi on nimitetty toveri K.-A. Fagerholm, jonka ansiot sekä ammatillisessa että puoluetoliminnassa ovat kaikille tunnettuja.

"Varsinaisiksi puoluetolimikunnan jäseniksi ehdotetaan: Martta Salmela-Järvinen, Emil Skog, Onni Hiltunen, Jorma Tuominen, Eero A. Wuori ja Mauno Pekkala. —Minun ei tarvitse näitä henkilöitä lähemmin teille esitellä, koska te kaikki tunnette erinomaisen hyvin heidän ansionsa kansalaisina ja puoluetovereina.

Puoluetoimikunnan varajäseniksi menettelytapavaliokunta ehdottaa valittavaksi Varma K. Turusen, Pekka Railon ja Eeno Pusan — viimeksi mainittu on lähinnä ajateltu Karjalan pienviljelijäväestön ja työväestön edustajaksi. Me olisimme kyllä toivoneet, että viimeksi mainittu olisi ollut varsinaisena jäsenenä, mutta me olemme vakuuttuneita siitä, että varajäsenenäkin toveri Pusalla on mahdollisuus vaikuttaa Karjalan pienviljelijäväestön ja työväestön elinkysymysten käsittelyssä puoluetoimikunnassa niin tehokkaasti, että sillä seikalla, onko hän loppujen lopuksi vakinainen tai varajäsen, ei käytännössä tule olemaan suurempaa merkitystä, jotenka minä omasta puolestani olen vakuuttunut siitä, että tämä järjestely—ottaen huomioon kokonaisvaatimukset — tyydyttää myös Karjalan pienviljelijäväestöä ja palkkatyöväestöä.

Menettelytapavaliokunnan mietintö on ollut yksimielinen, ja minä omasta puolestani hartaasti toivoisin, että kokous voisi yhtyä tähän sovitteluehdotukseen yksimielisesti.

K. Jokinen: Minä myönnän, että menettelytapavaliokunta on mietinnössään N:o 1 muuttanut sitä ehdotusta, joka alunperin on puoluetoimikunnan jäseniksi olevassa listassa jätetty. Mutta minulla ei ole tietoa siitä, mitä valiokunnanjäseniä on siinä N:o 2:ssa, joka myös valiokunnassa on valmiiksi laitettu. Mutta minun täytyy valittaen todeta, että tämä lista tällaisenaan ei voi tyydyttää n.s. oppositio-linjaa, koska tässä on aliarvioitu se ilmapiiri, jonka vaikutuksessa me elämme ja myös puolueemme tulee vastaisuudessa elämään. Varajäseniksi ei ole mahtunut yhtään meidän miestämme, ja kun vielä vakinaisten jäsenten paikalla meillä on vain yksi ainoa n.s. oppositio-mies — "VVuorta ja Fagerholmia voidaan pitää keskustaan kuuluvina. (Naurua.)—Antakaa minun puhua vain rauhassa!—niin näin ollen tämä lista tässä asettelussa ei ainakaan, vastaa minun käsitykseni mukaan sitä yhteistoimintapyrkimystä, johon meillä on välttämätöntä p3^rkiä. Me myönnämme, että meidän pitäisi tässä kokouksessa löytää sellainen yhteistoimintamuoto, jonka pohjalta me voisimme eteenpäin mennä. Tässä mielessä, kun minä uskon ja minä toivon, että meillä vielä olisi mahdollisuus tarkistaa tätä listan kokoonpanoa ainakin jossain mielessä, niin minä pyytäisin, että tämä kokous myöntäisi 15 minuutin lykkäyksen, jona aikana meidän oppositioryhmämme voisi keskustella tästä kysymyksestä ja sen jälkeen ottaa ^mteyden menettelytapavaliokunnan jäsenten ja myöskin toisten suuntauspiirien kanssa. Minä ainakin uskoisin ja toivon, että ne mielialat voisi johtaa sovitteluun, ja se olisi varmasti parhain puoluetoiminnallemme.

Puheenjohtaja: Kun kysymyksessä on näin tärkeä asia, ei kai kokouksella ole sitä 15 minuutin lykkäystä vastaan. Toivottavaa vain olisi, että asiassa toimittaisiin ripeästi, että se todella saataisiin 15 minuutissa käsiteltyksi.

Keskustelu Puoluetoimikunnan- kokoonpanosta jatkuu.

Kokoukselle jaettiin

Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 1.

Menettelytapavaliokunta ehdottaa puoluetoimikunnan kokoonpanon seuraavaksi:

Puheenjohtajaksi:

Aleksi Aaltonen

Puoluesihteeriksi:

Unto Varjonen

Ruotsalaisen työväenliiton edustajaksi:

K.-A. Fagerholm

Varsinaisiksi jäseniksi:

Martta Salmela-Järvinen

Emil Skog

Onni Hiltunen

Jorma Tuominen

E. A. Wuori

Mauno Pekkala

Varajäseniksi: •

V.-K. Turunen

Pekka Railo

Eeno Pusa

Helsingissä 28/11 —44.

Toivo Mansner. O. Vainio. N. Snäll.

T. Jäntti. K. Härmäläinen. Jorma Tuominen.

Martta Salmela-Järvinen.

Mansner: Menettelytapavaliokunta on vakavasti harkinnut sitä ehdotusta, jonka oppositioryhmän taholta toveri Jokinen on esittä-

nyt ja joka tarkoittaa sitä, että oppositiolle olisi varattava yksi varsinainen paikka puoluetoimikunnassa niiden jäsenten lisäksi, jotka menettelytapavaliokunnan mietinnössä aikaisemmin esitettiin. Valiokunta on tullut siihen tulokseen, että kun se jo ensimmäistä ehdotusta tehdessään vakavan harkinnan jälkeen oli ottanut huomioon mielestään riittävässä määrässä opposition kannan ja sovitte- lun aikaansaamiseksi oli myöskin vastoin valiokunnan jäsenten kan- taa luopunut toveri Tannerin ehdokkuudesta, ettei valiokunta voi ehdottaa puoluekokoukselle muunlaista ratkaisua kuin sen, joka näkyy valiokunnan mietinnöstä N:o 1. Valiokunnan mielestä on kohtuutonta, että opposition taholta esitetään näin pitkälle meneviä vaatimuksia kuin on esitetty siitä huolimatta, että oppositio edustaa kuitenkin vain n. % kokouksen osanottajien määrästä. Yksimieli- syyden saavuttamiseksi uskallan vielä kerran vedota kokoukseen ja ennenkaikkea oppositioon ja toivoisin, että sillä linjalla, jonka menettelytapavaliokimta on esittänyt, voitaisiin saada ratkaisu ai- kaan. Ennenkaikkea minä vetoan tovereihin Fagerholm, Pekkala ja Wuori. Heidän nimiensä puitteissa voidaan yhtenäisyys saavuttaa ja minä toivoisin, että he voisivat omasta puolestaan hyväksyä sen kokoonpanon, jonka menettelytapavaliokimta on ehdottanut. Jos vastoin menettelytapavaliokunnan käsitystä kuitenkin kävisi niin, että tällä pohjalla ei ratkaisua syntyisi ei vastuu siitä johtuvista seurauksista ole eikä voi olla kokouksen enemmistön, vaan vähem- mistön, joka on tarpeettomasti vetänyt jousen liian kireälle. (Väli- huuto: Hyvä!). Minä toivon siis, että me jaksamme nyt näissä val- litsevilla olosuhteissa säilyttää päämme kylmänä ja ottaa huomioon puolueessamme vallitsevat todelliset voimasuhteet ja rakentaa rat- kaisu sille pohjalle, varsinkin kun enemmistön taholta on ojennettu tässä sovinnon käsi ja tehty ehdotus, jonka pohjalla ratkaisun pitäisi voida tapahtua.

Jokinen: Minä valitan, että menettelytapavaliokunta ei ole otta- nut huomioon niitä vakavia muistutuksia, joita me olemme tämän listan kokoonpanoon nähden tehneet. Me olisimme nähneet hyvin hartaasti, että puheenjohtajan paikalle olisi saatu toinen mies. Me esitimme sille paikalle toveri Wuorta, jolla on kansan laajojen kerros- ten keskuudessa hyvä nimi eikä hän ole vielä voinut politiikan myl- lyssä tätä nimeään tahrata. Kun me nyt joudumme tämän asian rat- kaisemaan, niin minun täytyy, kuten alussa mainitsin, valittaen todeta, että siihen listaan, joka nyt on meidän hyväksyttäväksemme esitetty, me emme tässä vaiheessa voi suhtautua yksimielisesti. Meidän on silloin suoritettava äänestys niiden listojen välillä, mitä me olemme jättäneet. Jos emme saa sitä määrää, minkä olemme esittä-

neet, niin se tietää sitä, että meidän miehemme tulevat kieltäyty-mään yhteistyöstä puolueoimikunnassa ja syy ei suinkaan ole mei-dän, vaan syyn täytyy langeta niiden hartioille, jotka ovat väärin arvioineet nykyistä poliittista tilannetta.

Alanko: Jos me ellettäisiin normaalista aikaa, jolloin ei olisi mitään tällaista poikkeuksellista tilannetta kuin missä nyt elämme, niin mei-dän ei tarvitsisi ensinkään keskustella tämänluontoisesta kysymyk-sestä kuin mitä tänä iltana on tehty. Amieltaisiin suoralta kädeltä kansan puhua. Mutta nyt kun tilanne on sellainen kuin se meidän kohdaltamme on, niin minä toivoisin, että harkittaisiin, eikö löytyisi vielä kolmatta mahdollisuutta tämän puolueoimikunnan kokoon-panoksi. Minä toivoisin, että vielä kolmannen kerran tarkistettaisiin puolueoimikunnan jäsenehdokaslista ja sitten päätettäisiin, tulkoon mitä tuli.

Karvonen: Tämä on todellakin ihmeellinen asiantila, mihin tämän monipäiväisen keskustelun jälkeen on jouduttu. Me äsken kävimme lävitse puolueen lähiajan ohjelman ja me yksimielisesti tässä kokouk-sessa hyväksyimme toimintaohjelman. Tämä toimintaohjelma on sellainen, joka on ohjenuora kaikille niille, jotka joutuvat työskentele-mään puolueessa ylemmistä alempiin asteisiin saakka. Nyt kuiten-kin me joudumme siihen tilanteeseen, että me emme saa tälle puo-lueellemme keskustelintä. Täällä esiintyy n.s. oppositio, jotka aivan väärin nimittävät itseään vasemmistoksi, koska se ei ole osoittanut mitään vasemmistolaisempaa pyrkimystä ohjelmaesityksissä. He eivät ole oikeutettuja käyttämään nimeä vasemmisto eikä. liioin nimeä oikeisto, vaan on käytettävä nimeä vähemmistö ja enemmistö, koska siitä on kysymys tässä kokouksessa siitä syystä, että ohjel-massa ei ole ilmennyt vasemmistolaisia eikä oikeistolaisia pyrki-myksiä, koska ohjelmat hyväksyttiin yksimielisesti. Nyt tämän jäl-keen me olemme sellaisessa tilanteessa, että vähemmistönä esiintynyt vaatii puolta tähän keskusteluun ja jos tähän suostuttaisiin, niin minusta tuntuu kyseenalaiselta, tyydyttääkö tämäkään vielä. To-veri Pekkala mainitsi, että on vaadittu kuutosillekin edustuspaikkaa ja että kuutosilla on Kansan Demokraattinen Liitto, jolla he menevät vaaleihin. Näin ollen pitäisi toveri Pekkalan käsityksen mukaan valita kunkin puolueen edustajalle keskusteluun paikka. En voi käsittää tätä. Olen valitsijoilleni luvannut sovittelaa niin paljon kuin suinkin mahdollista niitä ristiriitoja, jotka puolueen keskuudessa, täällä Helsingissä vallitsee. Siitä syystä miä käsitan, että menette-ly tapavaliokunta jo meni näin pitkälle, että luovutaan jo sellaisista puoluetovereista kuin toveri Tanner, ja niin pitkälle, että toveri Salovaara kokonaan jäi listalta enemmistön ensimmäisessä esityk-

sessä. Kuitenkaan oppositio ei näytä tyytyvän ja olen vakuutettu siitä jo ennen kuin tänne lähdin, että vähemmistö ei olisi tyytyväinen, vaikka se saisi kaikki miehensä puoluetoimikuntaan, sillä heitä näyttää elähdyttävän katsomus, että »kaikki tai ei mitään». Ja se on sellainen katsomus, joka ei sovi sos.-dem. puolueelle. Se on vierasta sille, koska se ei hyväksy eikä tunnusta enemmistön oikeutta päätösten tekoon.

Helenius: Olen aivan sama mieltä kuin edustaja Alanko. Asia on niin vakava todella, että kannattaa ajatella vielä toisen ja kolmannenkin kerran. Normaalisissa oloissa ei olisi todella mitään sanottavaa tämänlaisissa asioissa. Vähemmistön olisi tyydyttävä enemmistön päätöksiin, mutta nyt on tilanne todellakin senlaatuinen, että todellakin vielä hartaasti on toivottava, että tämä menettely tapavaliokunta opposition valitsemain edustajain kanssa yhdessä toettaisi pyrkiä yhtenäisyyteen ja yksimielisyyteen. Ei voida ottaa asiaa ylimielisesti niinkuin viimeinen puhuja otti. Ei ole mielipideeroavaisuuksia yksinomaan Helsingissä ja Helsingin johtajain keskuudessa. Joka hiukankin avoimin silmin katselee maailmaa, sen täytyy avoimesti tunnustaa, että ristiriidat ovat suuret ja kiehumistila on korkea. Ja kun nyt näin vaikeissa oloissa ja vielä todennäköisesti vaalien kynnyksellä joudumme tällaisen kysymyksen eteen, niin totisesti meidän täytyy syventyä asiaan ja etsiä ulospääsytietä umpikujasta. Ei ole siis oikein syyttää oppositiota eikä ole oikein vähemmistön syyttää enemmistöä, mutta tämä kysymys, on sen laatuinen, että totisesti asiaa on vielä edelleen punnittava. Paljon helpommin voidaan lähteä, kotiin, kun voidaan viedä sellaiset terveiset, että tämä asia on saatu onnelliseen ratkaisuun. Toivon hartaasti, että vielä kerran yritettäisiin.

Mansner: Täällä ovat eräät puhujat pitäneet aivan liian intomielisiä ja tunneherkkiä puheita tämän asian yhteydessä. Täällä on koetettu voimallisesti todistaa uudesta orientoitumisesta ja siten sotkettu asiaa, joka on puhtaasti puolueen sisäinen kysymys. Ulkopolitiikkaan ei tällä asialla pitäisi olla merkitystä. Tällaisella esiintymisellä on vain haluttu luoda paniikkimieliä, jolla ei voida katsoa olevan muuta tarkoitusta kuin terrorisoida henkilöitä. Tämän asian yhteydessä on puhuttu paljon puolueen oikeistosta, puolueen keskustasta ja puolueen vasemmistosta. Minä en jaksa ymmärtää, minkälaista linjakajoa noudattaen tällaisia nimityksiä: oikeisto, keskusta ja vasemmisto, voidaan käyttää silloin kun kysymys on sos.-dem. puolueen jäsenistä. Tällä kolmijakoisuudella on vain haluttu sotkea asioita, jotta oppositio pääsisi sen tarkoituksen perille, jonka se asetti itselleen ennen puoluekokousta pitämässään ryhmäkokouksessa. Siellähän laadittiin

selvä ja puhdas lista, joka jaettiin ensimmäisenä päivänä kokouksen osanottajille, ja se oli selvä merkki siitä, mihin suuntaan oppositio haluaa asiat ratkaistavaksi. Eikä vielä tässä kaikki. Tässä neuvottelukokouksessa haluttiin tehdä tämä puoluekokous täysin merkityksellömäksi, evätä siltä sääntömääräisen kokouksen merkitys ja kanta-vuus. Minä en jaksa ymmärtää tällaista toimintaa. Se ei siis alunperin ole tähännyt rakentavaan ja kokoavaan yhteistyöhön, vaan sen tarkoitus on ollut kokonaan toinen huolimatta siitä, mitä tässä tilaisuudessa opposition taholta on niin kauniisti puhuttu, (Välihuuto: Itse valehtelet kokoukselle. Häpeä!) Ei minulla ole syytä tässä asiassa sen paremmin kuin muissakaan hävetä, mutta Sinä ehkä voisit hiukan tarkastaa omaa kantaasi. Luonnollinen ja demokraattinen järjestys on se, että vähemmistö taipuisi enemmistön päätöksiin ja tässä kokouksessa ei voida puhua mistään muusta linjajaoista kuin vähemmistöstä ja enemmistöstä. Kun enemmistö puolestaan on halunnut ottaa huomioon myös vähemmistön näkökohdat ja sen vuoksi esittänyt puoluetoimikunnan kokoonpanoksi listan, jossa molemmat näkökohdat ovat saaneet suhteellisesti huomiota, pitäisi siihen vähemmistön tyytyä. Ei pidä tehdä tarpeettomasti riitaa eikä pitää tarpeettomasti paisutella asioita ja saattaa niitä väärään yhteyteen keskenään. Kysymyksessä on yksinomaan puolueemme sisäinen asia, eikä siihen tarvitse sotkea ulkopoliittikkaa eikä tarvitse puoluekokouksen enemmistöä peloitella.

Suominen: Olen hyvin hyväuskoinen mies ja olen vielä siinä käsitksessä, että asia ei ole vielä umpikujassa, ja uskaltaisin tehdä sen -ehdotuksen, että asia palautettaisiin vielä menettelytapavaliokuntaan ja silloin puolestani antaisi? sen evästyksen menettelytapavaliokunnalle, että se ehdottaisi vakinaiseksi jäseneksi yhtä opposition miestä ja samalla ottaisi harkittavakseen, että puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi hyväksyttäisiin joku muu henkilö esim. toveri Skog Helsingistä tai toveri Hiltunen Varkaudesta.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on toveri Alanko ehdottanut, että asiasta vielä neuvoteltaisiin, ja ehdotusta ovat kannattaneet m.m. Suominen ja Helenius. Ja jotta asiassa päästäisiin eteenpäin, minä tiedustelin opposition edustajilta, olisivatko he siinä tapauksessa tyytyväisiä, että vakinaisten jäsenten yksi paikka lisättäisiin siihen, mitä aikaisemmin on menettelytapavaliokunnan puolesta ehdotettu. Muutenhan kysymyksen takaisinpalauttaminen on jokseenkin hyödytöntä.

Jokinen: Meillä on tinkimätön kanta siitä, että pitäisi saada Wuori puheenjohtajaksi ja vähintään yksi vakinainen paikka kuitenkin, kun ei ole yhtään varajäsentä. Se on vähin vaatimus. Siitä emme

voi tinkiä ja ellei siihen vähimmäismäärään voida suostua, niin siinä, tapauksessa asia jää raukeamaan. Nämä toverit eivät mene puolue-toimikuntaan ollenkaan siinä kokoonpanossa, jossa se nyt on.

Puheenjohtaja: Taitaa olla niin, ettei siitä sovintoa tule, koska on kysymys kahdesta, lisäjäsenestä.

Jokinen: Paikan vaihtaminen voi tulla kyseeseen, mutta aina-kin puheenjohtajan paikka tulisi saada Eero Wuorelle. Me emme voi hyväksyä sellaista listaa nykyisessä kokoonpanossa.

Puheenjohtaja. Ehkä on parasta, että asiasta käydään äänestykseen.

Tuominen: Täällä on kannatettu asian lykkäystä vielä.

Puheenjohtaja: Toimitetaan koeäänestys, halutaanko asia lykätä menettelytapavaliokuntaan, vaiko ei.

Toimitettiin äänestys, jossa neuvottelun jatkajat olivat enemmistö-nä.

Puheenjohtaja: Kokous on siis päättänyt, että asia lähetetään vielä kerran menettelytapavaliokuntaan ja pyydän, että menettelytapa-valiokunta ja oppositio menevät neuvottelemaan.

Mansner: Menettelytapavaliokunta kokoontuu samassa paikassa kuin aikaisemmin ja tähän kokoukseen pyydetäisiin oppositiota lä-hettämään edustajansa.

Puoluetoimikunnan kokoonpanokeskustelu jatkuu.

Eero A. Wuori: Pyysin puheenvuoron ilmoittaakseni puolueko-koukselle, että menettelytapavaliokunnassa asiaa ensi kerran käsi-teltäessä kuultiin myöskin minua siinä mielessä, olisinko halukas asettumaan ehdokkaaksi puoluetoimikunnan vaalissa. Tällöin ilmoi-tin, että käsitykseni mukaan ei ole tarkoituksenmukaista, että SAK:n toimihenkilö siinä asemassa olevana toimihenkilönä kuin allekirjoittanut tulisi valituksi puoluetoimikunnan jäseneksi, koska SAK:ssa asioiden hoito olisi helpompaa, ellei olisi myöskin jäsenenä puoluetoimikunnassa. Tämän perusteella kieltäydyin ehdokkuu-desta. Sen jälkeen jouduin täältä kokouksesta pois, mutta olen huo-mannut, että nimeni on siitä huolimatta ollut listalla ja sitä on käy-tetty siis kummallakin taholla. — Pyydän saada nyt uudistaa kiel-täytymiseni ja ilmoan itsiis, että en omasta puolestani halua ehdok-kaana esiintyä puoluetoimikunnan jäsenten vaalissa. Henkilökoh-taisena mielipiteenäni haluaisin tämän lisäksi sanoa, että minä ym-märrän hyvin, että puoluekokouksen enemmistöstä tuntuu oudolta, että vähemmistön taholta sille esitetään toivomuksia. Sehän on nor-maalista järjestödemokratiaa ajatellen mitä suurimmassa määrässä

epänormaalista. Mutta se ei ole sen epänormaalisempaa, kuin mitä vallitsevissa oloissa on samantapaisissa asioissa meidän julkisessa elämässämme muutenkin tapahtunut. Sen lisäksi voi tietysti vähemmistö viitata siihen, että puoluekokous on valittu niin aikaisin, että se mahdollisesti ei riittävällä selvyydellä kuvasta vallitsevia mielialoja. Minä en tätä seikkaa kuitenkaan esitä tärkeänä seikkana tässä yhteydessä. Voihan olla, että puolueen jäsenistö olisi, jos puoluekokousedustajani vaali olisi toimitettu tänä syksynä, valinnut, suunnilleen samanlaisen kokoonpanon puoluekokoukselle.

Puolueen jäsenenä ja myöskin SAK:n toimihenkilönä toivoisin hartaasti, että puoluekokous löytäisi ratkaisun, jonka taakse puoluekokous voisi asettua. Mutta me elämme niin vakavassa tilanteessa, että jokaisen on pakko ajatella tekonsa ja asenteensa loppuun asti. Tällaisessa tilanteessa joutuu siis yksityinen puoluejäsen, ja tietysti puoluekokouksen osanottajat hyvin vaikean ratkaisun eteen, ja minä tahtoisin korostaa sitä seikkaa, että omalta kohdaltani valitan, syvästi, etten henkilökohtaisesti voi myötävaikuttaa sen enempää kuin olen tehnyt yksimielisen ratkaisun aikaansaamiseksi. Minä käsitän, että valittava puoluetoimikunta tulee edustamaan tämän puoluekokouksen enemmistöä. Minä vain toivon, että se voisi sitten hoitaa asioita puolueessa työväen menestykseksi siitä huolimatta, että minä omasta puolestani olen sitä mieltä, että toisin, kokoonpantu puoluetoimikunta olisi vallitsevissa oloissa omannut todennäköisesti suuremmat mahdollisuudet onnistua. Minä siis pyydän saada kiellettyä ehdokkuudestani kuulemastani listasta.

Jorma Tuominen: Me elämme tosiaan erittäin uhkaavassa ja vaikeassa tilanteessa. Sen vuoksi minä odottaisin, että sittenkin ainakin toiset toverit, jotka eivät ole vielä kieltäytyneet, ilmoittavat, että he eivät tällaista ilmoitusta tulisi tekemäänkään; ja myöskin toivoisin että opposition taholta, ilmoitettaisiin toistenkin suulla, eivätkö nämä listat tällaisessa kokoonpanossa vastaa pohjaltaan niitä toiveita ja vaatimuksia, joita tässäkin tilanteessa sillä taholla voidaan asettaa.

Mauno Pekkala: En valitettavasti ole voinut olla kokouksessa mukana kaiken aikaa, koska muut tärkeät asiat ovat vaatineet poissaoloani täältä. En tiedä aivan tarkalleen, minkälainen tämän kysymyksen lopullinen vaihe on, mutta olen kuullut, että minuakin on suunniteltu puoluetoimikunnan jäseneksi, minkä tietysti ymmärrän erittäin suureksi luottamuksen osoitukseksi. Toisaalta olen kuitenkin jo menettelytapavaliokunnassa esittänyt, että puoluetoiminnan johtoon olisi saatava, sellainen henkilö, joka ei ole ollut kovin näkyvällä paikalla viime aikojen politiikassa, ja olisin puolestani toivonut, että

toveri Wuori olisi tälle paikalle tullut. Mutta jos hän siitä kieltäytyy, niin siinä tapauksessa toveri Reinikainen. Sikäli kuin olen kuullut, niin tämä ehdotus ei ole kuitenkaan tullut menettelytapavaliokunnassa huomioonotetuksi. Edelleen olen saanut tietää, että vanha ansioitunut puoluetoveri ja puoluetoimikunnassakin kauan aikaa ollut henkilö, toveri Keto, ei ole listalla mukana, eikä myöskään kuutosistakaan ketään ole hyväksytty edes puoluetoimikunnan varamiehiksi. Minä luulen, että näillä edellytyksillä ei saada aikaan sellaista olotilaa, joka muodostuisi puolueelle ja maalle niin edulliseksi, kuin se näissä oloissa olisi tarpeellista. Minä en puolestani katso näillä edellytyksillä olevani lähteä puoluetoimikunnan jäseneksi, vaan pyydän siitä kieltäytyä.. Ja huomautan nimenomaan, että tämän esiintuon silmällä pitäen tämän puolueen ja maan parasta.

K.-A. Fagerholm: Suomen Ruotsalainen Työväenliitto olisi toivonut, että onnellinen ratkaisu puoluetoimikunnan vaalissa olisi ollut mahdollinen. Valittaen totean, ettei näin ole käynyt. Koska liittoni on nimennyt minut ehdokkaaksi puoluetoimikuntaan, en voi määrittellä kantaani syntyneeseen tilanteeseen. Tulen alistamaan keskusliittoni ratkaistavaksi, ennenkuin voin ottaa osaa sen puoluetoimikunnan työhön, joka nyt valitaan.

Toivo Mansner: Minun täytyy valittaen todeta, että opposition esiintyminen tässä kokouksessa on nyt lähinnä aiheuttanut sen valitettavan asiointilan, että toverit Wuori ja Pekkala ovat ilmoittaneet kieltäytyvänsä ehdokkuudesta. Tätä asiantilaa on todella syytä valittaa, sillä me olemme sekä Wuoressa että Pekkალassa nähneet joka tapauksessa miehet, jotka olisivat näinä vaikeina aikoina voineet ottaa henkilökohtaisestikin kannettavakseen sellaisen vastuun, mitä puoluetoimikunnan jäsenyys edellyttäisi. Kun he ovat siitä kieltäytyneet, ei meillä todennäköisesti ole mitään muuta mahdollisuutta kuin todeta, että asia todella on näin.

Kun menettelytapavaliokunta laati mietintönsä, se lähti nimenomaan siitä edellytyksestä, että ellei kokous tässä muodossaan voi yhtyä nienettelytapavaliokunnan ehdotukseen, silloin valiokunnalla ei ole miuita tietä kuin yhtyä suurin piirtein siihen ehdotukseen, joka kokouksen enemmistön nimissä lähetekeskustelussa esitettiin.

Kun kuitenkin on välttämätöntä, että ammattiyhdistysliikkeen ja puolueen välillä säilyisi läheinen kosketus, rohkenen ehdottaa, että lähinnä siis juuri toveri Wuoren tilalle valittaisiin, ammattiyhdistysmiehenä tunnettu toveri Janne Hakulinen, joka samalla on myös SAK:n työvaliokunnan jäsen, ja että toveri Mauno Pekkalan tilalle — siitä huolimatta että asianomainen onkin ilmoittanut haluavansa jäädä syrjään — valittaisiin. Väinö Tanner. Näin muutettuna tulisi

puoluetoimikunnan kokoonpano olemaan siis seuraava: puheenjohtaja Aleksi Aaltonen, puoluesihteerinä Unto Varjonen, ruotsinkielisten työläisten edustajana K.-A. Fagerholm ja muina vakinaisina jäseninä Väinö Tanner, Martta Salmela-Järvinen, Emil Skog, Onni Hiltunen, Jorma Tuominen ja Janne Hakulinen sekä varajäseninä V. K. Turunen, Pekka Railo ja Eeno Pusa. —Tämän tapainen lista tullaan jakamaan kokouksen osanottajille. Mutta kun siinä ei ollut silloin huomioituna Hakulisen nimeä, vaan hänen tilallaan Sulo Manninen, minä pyydän arvoisia puoluekokousedustajia huomioimaan tämän ja merkitsemään vaalilippuunsa Mannisen tilalle Janne Hakulisen, koska hän on valiokunnan ehdokkaana siinä tapauksessa, ettei tämä alkuperäinen ehdotus tule kokouksessa hyväksytyksi.

Kokoukselle jaettiin

Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 2

Menettelytapavaliokunta ehdottaa puoluetoimikunnan kokoonpanon seuraavaksi:

Puheenjohtajaksi: Aleksi Aaltonen.

Puoluesihteeriksi: Unto Varjonen.

Ruotsalaisen työväenliiton- edustajaksi: K.-A. Fagerholm.

Varsinaisiksi jäseniksi: Väinö Tanner, Martta Salmela-Järvinen, Emil Skog, Onni Hiltunen, Jorma Tuominen, Sulo Manninen.

Varajäseniksi: V. K. Turunen, Pekka Railo, Eeno Pusa-
Helsingissä 28/11 —44.

Toivo Mansner.

O. Vainio.

N. Snäll.

T. Jäntti.

K. Härmäläinen.

Jorma Tuominen.

Martta Salmela-Järvinen.

Y. Laakkonen: Minua on evästetty tänne sosialidemokraattina, olen tullut tänne sosialidemokraattina —en- ole tullut tannerilaisena enkä ole opposition edustajana. Minun evästäjäni tarkoitus oli lähettää minut aivan rehellisessä tarkoituksessa —siinä mielessä katsomaan työväenliikkeen parasta ja tekemään päätöksensä sen mukaisesti. Valitettavasti vain täytyy todeta se ikävä seikka, että niin paljon kuin täällä on puhuttukin opposition puolelta ja syytetty ns. enemmistöä, niin minulla on valitettavasti verrattain kova pää siinä suhteessa, että minä en ole vielä saanut tosiaan mitään sellaista opposition taholta esitettynä, mistä voisi todella syyttää siinä mie-

lessä meidän entistä puoluetoimikuntaa yleensä ja näitä henkilöitä, mistä täällä on useimmiten nimeltä mainittu (Pekkala: Valitaan niitä entisiä sitten!) toveri Tanneria, puoluesihteerä samoin kuin Salovaaraa ja monia muita, ja samassa olemme saaneet kaikki toiset ns. enemmistön jäsenet. Siksiäpä olisinkin hartaasti toivonut, että tämä puoluetoimikunta, mitä nyt tässä ehdotetaan, että tässä olisi päästy jonkinlaiseen yksimielisyyteen puoluetoimikunnan jäsenistä, mikä olisi parhaiten ollut eduksi koko Suomen työväenluokalle. Toivoisin lopuksi, että sittenkin päästäisiin jonkinlaiseen sovintoon — niin ikävä ilmiö kuin onkin, että järjestää tämä asia taas uudestaan — miellyttävällä tavalla.

Emil Skog: Minä valitan erittäin syvästi sitä tilannetta, mikä tässä kokouksessa nyt on tullut, kun emme ole päässeet yksimielisyyteen yhteisestä listasta. Erittäin kipeästi minuun on koskenut se, että SAK:n puheenjohtaja Eero Wuori ei ole ottanut tätä ehdokkuutta vastaan, jota me kaikki ammattiyhdistysväki olisimme sydämes-tämme toivoneet. Minä myöskin toivoisin, että jos mahdollisuutta on, niin siinä asiassa vielä olisi jotain sovittelua saatava aikaan. Mutta jos niin on, ettei mitään mahdollisuutta tunnu olleen, niin minä pitäisin välttämättömänä, että siinä tapauksessa, jos ei Wuorta saada nyt mukaan hartaista toivomuksistamme huolimatta, niin sitten meidän on saatava toinen ammattiyhdistysmies vielä mukaan, ja sen takia kannattaisin erittäin lämpimästi Janne Hakulista. Hän on SAJ:n toiseksi suurimman liiton luottamusmies. Tämä on minun harras toivomukseni, että näin kävisi.

H. Pekonen: Saamieni eväiden mukaan olen tälle puoluekokoukselle tehnyt selväksi aikaisemmin edustamieni järjestöjen kannan tässä asiassa, ja vähimpänä vaatimuksena oli, kuten aikaisemmin olen esittänyt, niiden muutamien henkilöiden vaihto tällä kertaa ainakin toistaiseksi. Mutta koska tähän ei ole katsottu enemmistön taholta olevan tarpeellista suostua, niin minä ilman muuta katson velvollisuudekseni ja oikeudekseni vetäytyä näin vastuusta ja jättää vastuun enemmistön kannettavaksi. Mitä valitettavinta on myös se, että uudelle listalle on asetettu myös naisehdokkaaksi Martta Salmela-Järvinen, siitä huolimatta vaikka aikaisemmin puoluetoimikunnassa työskennellyt sekä myös työväen naisliikkeessä erittäin ansioitunut ja tälläkin kertaa johtavalla paikalla oleva henkilö toveri Sylvi-Kyllikki Kilpi on tällä tavalla mielivaltaisesti sivuutettu siitä huolimatta, että hänen viakseen ei voida mitään laskea. Tällä perusteella minä valitankin, että se usko, mikä minulla oli, kun minä Tampereelta läksin ja tovereilleni vakuutin, että täällä päästään sentään kohtalaiseen yhteistyöhön, se pohja on pettänyt.

Atos Wirtanen: Minäkin valitan, että puoluetoimikunnan vaali näyttää saavan sellaisen ratkaisun, joka on aivan päinvastainen, kuin mitä täällä oleva oppositio yleensä olisi toivonut ja jota varsinakin ruotsalaisen työväestön piirissä yleisesti on odotettu. Me ymmärrämme hyvin, että ne puoluetoverit, jotka nyt istuvat hallituksessa ja jotka kantavat vastuun siitä, että tämän maan asiat vähitellen voitaisiin korjata oikeaan suuntaan, voitaisiin korjata niitä vaurioita, joita sodan ja sotapolitiikan aikana on aiheutettu — ymmärrän hyvin, että he vakaan harkinnan perusteella ovat ottaneet tämän jyrkän ja ehdottoman asenteen, kun he eivät katso voivansa tulla mukaan puoluetoimikuntaan siinä kokoonpanossa, kuin sen enemmistö täällä on ehdottanut. Luulen olevan suuren onnettomuuden tämän maan työväenliikkeelle ja tälle maalle, jos tämä tilanne johtaisi siihen, ettei tässä maassa voida rakentaa yhtenäistä sosialidemokraattista työväenliikettä. Sen vuoksi olisi edelleenkin toivottavaa, että enemmistö vielä harkitsisi aseman, ennenkuin lyödään asiat lukkoon. On selvää, että oppositio ei voi ottaa osaa edes äänestykseen siitä listasta, joka on täällä esitetty, eikä voi ottaa minkäänlaista osaa ja vastuuta siitä päätöksestä, joka täällä mahdollisesti tullaan tekemään. (Vastuun pakoilua!)

Tauko klo 23,40—0,05.

Kokousta jatkettaessa puheenjohtajana Järvinen.

Puoluetoimikunnan vaali.

Toivo Mansner: Ottaen huomioon sen mielenilmaisun, jonka kokouksen enemmistö äsken esitti toivoessaan asian palauttamista uutta harkintaa varten menettelytapavaliokuntaan, on valiokunta — joskin peräti vastenmielisesti — ottanut tämän asian uudelleen pohdittavaksi.

Opposition edustajain kanssa käytiin pitkiä neuvotteluja jälleen valiokunnassa siinä toivossa, että todella kokousta tyydyttävä yksimielinen ratkaisu syntyisi, ja on valiokunta, joskin raskain miehin, luopunut aikaisemmasta ehdotuksestaan ja päätenyt seuravaanlaiseen ehdotukseen, jonka nyt pyydän kokoukselle lukea: puheenjohtajaksi ehdotetaan Eero A. Wuori, sihteeriksi Unto Varjonen, ruotsinkielisten edustajaksi K.-A. Fagerholm, jäseniksi Aleks Aaltonen, Martta Salmela-Järvinen, Emil Skog, Onni Hiltunen, Jorma Tuominen ja Mauno Pekkala; varajäseniksi J. W. Keto, V. K. Turunen ja Eeno Pusa.

Tämä ehdotus on syntynyt sen painostuksen tuloksena, jota oppositio tässä kokouksessa on harjoittanut, ja sen toivomukset sovin-

nollisen ratkaisun aikaansaamiseksi ovat tulleet huomioonotetuksi siis sikäli, että puheenjohtajan paikalle on nimetty toveri Aaltosen asemasta toveri Wuori. Sen sijaan valiokunta ei ole voinut hyväksyä sitä opposition taholta aikaisemmassa vaiheessa jo esitettyä vaatimusta, että vakinaiseksi jäseneksi olisi saatava J. W. Keto. Pitkän harkinnan jälkeen ja ottaen huomioon sen, että oppositio ei ollut valmis kuitenkaan kokonaan luopumaan Kedon ehdokkuudesta, ja varsinkin koska hänen mukaantulonsa ratkaisi myös Wuoren ja Pekkalan mukaantulon, valiokunta päätyi sellaiseen ehdotukseen, että se nimesi varajäseneksi Kedon.

Tämän sovitteluehdotuksen hyväksymisen edellytyksenä menettelytapavaliokunnan yksimielisenä käsityksenä on kuitenkin ollut se, että se eräiden puolueoveri emme parjaus, joka mm. Vapaassa Pohjolassa on esiintynyt tai joita Vapaa Pohjola on esittänyt ja josta muutenkin äskeisen keskustelun kuluessa on huomautettu, useasti on esiintynyt puoluetta vahingoittavassa mielessä, loppuu. Tämän jälkeen on kyettävä yhteistä linjaa noudattaen myös tässä, mielessä suhtautumaan puolueeseen ja sen yksityisiin jäseniin. Toverit Pekkala ja Wuori ovat nähdäkseni antaneet omasta puolestaan vakuutuksen siitä, että näin todella tulisi tapahtumaan, koska he ovat lausunnossaan nimenomaan edellyttäneet, että yhteistyö puolueitoimikunnassa ilman tätä ei luonnollisesti voisi tulla pitemmän päälle kysymykseen. Minä olen halunnut tämän seikan tuoda erikoisesti esille sen vuoksi, että se tulisi sitovaksi, kokouksen pöytäkirjaan menettelytapavaliokunnan eräänä perusteluna ja jotta se siellä näkyisi vastaisen tarpeen valalle.

Tällainen on siis menettelytapavaliokunnan ehdotus, ja tältä pohjalta asiasta on nyt kokouksessa päätettävä, sillä neljättä kertaa asian palauttaminen menettelytapavaliokuntaan ei käsittääkseni voi tulla kysymykseen, ei ainakaan pitämällä menettelytapavaliokuntaa samassa kokoonpanossa kuin se nyt on.

Leskinen: Kokouksen enemmistö äsken kokouksessaan käsitteli tehtyä ehdotusta, siis tätä toveri Mansnerin esittämää ehdotusta, viimeistä ehdotusta puolueitoimikunnan kokoonpanoksi, käsitteli sitä edelleenkin sillä pohjalla, että olisi löydettävä tie, jota kulkien sekä oppositio että puoluekokouksen enemmistö voisivat yhtyä puolueitoimikunnan vaalissa.

Enemmistö oli aluksi aivan selvästi sillä kannalla; että se jo äskeisessä sovitteluehdotuksessa oli mennyt aivan riittävän pitkälle kädenojennuksessa; ja tuntui aluksi siltä, että se olisi jäänyt enemmistön kannaksi. Mutta käsitykseni mukaan se silloin ikäänkuin tulkitsti sitä mieltä, mikä enemmistössä tähän asiaan nähden itse asiassa on.

Mutta katsoen nimenomaan juuri kaikkiin niihin seikkoihin, joita kummallakin taholla on esitetty nimenomaan sovinnon välttämättömyydestä, enemmistö tälläkin kertaa edelleenkin on suostunut siihen, että toveri Keto tulee toveri Railon tilalle varajäsenenä puolue-toimikuntaan. Sen sijaan se ei yhdy menettelytapavaliokunnan kantaan siihen nähden, että puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi tulisi toveri Eero A. Wuori — perustellen tätä lähinnä sillä, että kuten täällä jo toveri Wuori esitti, hänellä on aivan riittävästi tehtäviä muualla tällä hetkellä, jotenka hänen paikkansa tarvitaan siellä. Sitäpaitsi enemmistö on ollut kerta kaikkiaan sitä mieltä, että jossa-kin sen äänellä kuitenkin pitää voida sanoa sanottavansa. Onhan nyt kuitenkin niin, että puoluetoimikunnan puheenjohtajan paikka on sellainen, jossa itse asiassa monessa yhteydessä nimenomaan puolueen ääni tulee kuuluville. Haluamatta suinkaan millään tavalla epäillä toveri Wuoren tasapuolisuutta, nimenomaan tässäkin suhteessa, enemmistö kuitenkin haluaisi nähdä nimenomaan tässä tavallaan ikäänkuin oman ehdokkaansa ja ehdottaa sen vuoksi ainoana muutokse-
 sena tähän menettelytapavaliokunnan ehdotukseen, että toveri Wuori ja Hiltunen vaihtaisivat paikkaa, joten toveri Hiltunen tulisi puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi. Täten siis puoluetoimikunnan kokoonpano olisi: puheenjohtaja Hiltunen, sihteeri "Varjonen, väki-
 naisina jäsenenä Fagerholm, Aaltonen, Salmela-Järvinen, Skog, Eero A. Wuori, Tuominen ja Pekkala, varajäsenenä Keto, Turunen ja Pusa.

Enemmistö on, kuten nähdään, jälleen venynyt, se on jälleen tullut vastaan, mutta se on myös tehnyt tämän päätöksen täydellisessä yksimielisyydessä ja edellyttää, että tähän pitäisi voida suostua. Muussa suhteessa se ei ainakaan voi nähdä kompromissin mahdollisuutta.

Eero A. Wuori: Pyysin puheenvuoron sen johdosta, että täällä aikaisemmasta ilmoituksestani huolimatta on nimeni jälleen ehdokaslistalla. Minä olen käsittänyt tämän johtuvan siitä, että eräät puoluetoverit ovat sitä mieltä, että pitävät tarpeellisena minunkin läsnäoloani puoluetoimikunnassa ja sillä pohjalla on pyritty yksimielisyyteen. Tämän vuoksi on vaikea pitää kiinni siitä henkilökohtaisesta käsityksestä, joka minulla edelleenkin on, että jäsenyys puoluetoimikunnassa hyvin huonosti sopii asemaan, joka minulla varsinaisesti on SAK:n toimihenkilönä. Mutta kuitenkin en tahdo enää tässä suhteessa tehdä vaikeuksia.

Mitä tulee puheenjohtajakysymykseen, niin minulla henkilökohtaisesti on hyvin helppo väistyä toveri Hiltusen tieltä. Ja minä olen ymmärtänyt, että ne, jotka täällä ovat edustaneet opposition käsi-

tyksiä, ovat myöskin valmiit yhtymään puoluekokouksen enemmistön käsitykseen tässä kohtaa, joten — minullahan ei ole mitään esitysoikeutta — pyytäisin vain aavistaen, että toveri Hiltusen valinta tulee yksimieliseksi, jo näin ennakkoon onnitella häntä ja toivottaa hänelle tässä toimessa menestystä. (Suosionosoituksia.)

Jokinen: Tämä yö on kulunut varsin myöhään näiden puolueen johtoelinten välintatyössä. Tämä kysymys on ollut kuitenkin niin tärkeä, että muutaman tunnin menetys yöunessa ei ole merkinnyt tässä mitään. (Hyvä!) Minä olen edelleenkin sitä mieltä, että asia ei ole mennyt aivan niinkuin olisimme halunneet. Mutta kun kuitenkin havaitsen, että yhteisymmärrystä halutaan myöskin osoittaa meitä kohtaan, niin minun velvollisuuteni on ilmoittaa, että suostumme tähän tehtyyn ehdotukseen, ja toivotan puolueen puheenjohtajalle menestystä vaativassa työssään.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Minun käsittääkseni puoluekokous on 3'ksimielisesti päättänyt, että puolueen puheenjohtajaksi seuraavaksi toimikaudeksi valitaan toveri *Onni Hiltunen*.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Puoluesihteeriksi samaksi toimikaudeksi valitaan toveri *Unto Varjonen*.

Jokinen: Jäi äsken huomauttamatta, joka oli menettelytapavaliokunnassa käsityksenä, että varapuheenjohtajan toimi annettaisiin *Eero Wuorelle*. Se on puoluetöimikunnan asia kylläkin, mutta että siitä jo näin ennakkoon päätettäisiin.

Puheenjohtaja: Puoluetöimikunnan jäseniksi tulevat *K.-A. Fagerholm, A. Aaltonen, Martta Salmela-Järvinen, Emil Skog, Jorma Tuominen, Eero A. Wuori ja Mauno Pekkala*.

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Puheenjohtaja: Ja puoluetöimikunnan varajäseniksi valitaan toverit */. W. Keto, V. K. Turunen ja Eeno Pusa*.

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Puheenjohtaja: Me olemme nyt tehneet päätöksen, jolla on ilmeisesti hyvin suuri merkitys sekä puolueemme että koko maamme työväestön lähiajan toiminnalle ja koko maalle. Toivokaamme, että tämä päätös todella muodostuisi sellaiseksi sillaksi tai yhdyssiteeksi, johonka kumpikin puoli olojen vastaisuudessa tulisi olemaan tyytyväinen ja joka kokoi maamme työväen joukot entistä suurilukuisempina sosialidemokraattisen lipun alle. Toivokaamme myös, että tämän päätöksen tehtyäme sinetöimme sen, että turhanpäinen syyttely ja arvostelu ja haukkuminen —jos käyttäisi proosallisempaa sanontatapaa—tämän jälkeen puolueemme keskuudessa lop-

puisi. Asioista tietysti voidaan sanoa ja asioita voidaan arvostella, mutta henkilökohtaiset sellaiset syyttelyjutut, mitä viime aikoina on kuultu, että ne loppuisivat. Kun näin yksimielinen päätös on tehty, ehdotan, että laulettaisiin Työväen marssi. (Suosionosoituksia.)

Laulettiin yhteisesti *Työväen marssista* ensimmäinen ja viimeinen säkeistö.

Tilintarkastajain vaali.

Tilintarkastajiksi valittiin yksimielisesti *Tapani Uski, Väinö V. Salovaara* ja *Ernst Lähde* sekä varatilintarkastajiksi samoin yksimielisesti *A. Sirjola, Väinö Ahde* ja *Sylvi-Kyllikki Kilpi*.

Puheenjohtaja: Täällä oli kaksi puheenvuoroa pienviljelijäkysymyksen erääseen ponteen.

Ojamäki: Maatalouspolitiisissa, siis puolueen lähiajan ohjelmassa tahtoisin kiinnittää huomiota sen ponsilauseelman 3 ja 4 kohtiin. Tahtoisin poistettavaksi 3 kohdasta yhden loppulauseen »mikäli nämä eivät korkean viljelystasonsa ansiosta anna erityistä aihetta noudata suurempaa pidättyväisyyttä maiden lohkomisessa puheena-olevaan asutustoimintaan». Tämä on mielestäni siksi venyvä käsite, että jos siihen mennään, niin tuskin saadaan yhtään sellaista tilaa, tai jos saadaan, niin silloin tarvittaisiin säästää eräitä määrättyjä tiloja. Ja samaten tämän 4 kohdan tahtoisin, että se poistettaisiin kokonaan, kun tässä liian selvästi tahdotaan osoittaa siis, että tuo »voimaperäinen», joka myös tässä esiintyy tämän lauseen pontena, se myöskin on mielestäni sellainen asia, että siihen olisi kiinnitettävä huomiota, joka myös olisi saatava pois tästä ja tämä kohta kokonaisuudessaankin, sillä se ei vastaa mielestäni tässä kysymyksessä, jos halutaan saada tiloja lohkotuksi suurtiloista ja salaojitetuista maista. Ja niinkuin sanoin, että tällä tahdottaisiin säästää eräitä tiloja ehkä vuosikausia, jos ne nyt jäisivät lohkomisen ulkopuolelle. Sillä jos ne nyt ovat korkeatuottoisia, ne voivat olla vuoden tai kahden kulluttua alituottoisia, johon on vaikuttamassa monet syyt: isännän kuolema tai sairaus, isännän vaihdos tai monet muut sellaiset seikat. Ja jos nyt saadaan laki aikaan ponsilauseelman perusteella, niin jää — kuten mainitsin — nyt korkeatuottoisina olevat tilat lain ulkopuolelle, joka on loukkaus muihin nähden, joten ehdotan, että voitaisiin 3 ja 4 kohdassa muuttaa lauselmää.

Samoin lisämaa-asiaan olisi kiinnitettävä huomiota samoin kuin myöskin suurtilojen metsälaidunoikeuden rajoitukseen, joka on aitauslain nojalla pyhitetty, että pienviljelijän kesälaiduntamirien on varsin vaikeata suurien aitauskustannusten vuoksi. Sillä kuten

tunnettua, on aitauslaki sellainen korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä, että aittaa ei tarvitse tehdä sellaisen maan omistaja, joka ei käytä metsälaidunta. Ja tämä on johtanut siihen, että yhteislaiduntaminen on ollut tuhansien pienkarjatalouksien puolesta raskas juttu sen takia, että vaikka täällä jotenkuten saisi hankituksi esim. lehmän, joudutaan siihen, ettei sitä saa kesän yli menneeksi, ja tästä syystä on karjatalous pienviljelijäväestön keskuudessa suuresti kärsinyt, joka on myös sodan aikana osaltaan vaikuttanut annosten pienuuteen karjatuotannon kauppaan tulemisen takia. Minä maaseudun oloja hyvin tuntien tiedän sellaisia tapauksia, joissa on ollut suuriperheisiä pienviljelijöitä, joiden—kuin myös itsellisten, ns. mökkiläisten—täytyy lopettaa lehmän pito sen takia, ettei ole saaneet kesäksi laidunta. Ja tämä onkin suuri epäkohta maaseutuoloissa, joka vaatisi pikimmin korjausta, kumoamalla nykyinen aitalaki ja saattamalla metsälaidun vapaaseen käyttöön kohtuullista korvausta vastaan. Ellei tätä esitystä yritetä sosialidemokraattisen puolueen taholta, niin maaseudulla voidaan odottaa hyvin vähän kannatusta meikäläiselle puolueelle. Sillä tämä ei ole ainoastaan yksilön, vaan koko kansantalouden . . . (Puheenjohtaja koputtaa.) kun otetaan huomioon se, että näiden suurperheisten osuus säännöstelyaikana otetaan. . . (Puheenjohtaja: aika on lopussa!)

Lepistö: Kun toveri Simonen äsken antoi niin loistavan arvostelun pienviljelijäneuvottelukunnan mietinnöstä, niin minä tunnen suorastaan ylpeyttä, että meidän mietinnostämme on tullut puolueelle niin uusi ja voimakas sosialistinen maatalouspolitiikka. Kedon toimikunnan mietintö on tosiaan jonkin verran pikkuporvarillinen näpertely. Mutta mainitsihan Simonen tosin, ettei hänellä ole ollut, riittävässä määrin tilaisuutta Kedon toimikunnan työhön. Totuuden yastaista tietoa ei kuitenkaan olisi odottanut toveri Simosen kokoukselle antavan. Meillä sosialidemokraattisessa pien vii jelijäneuvottelukunnassa on vallalla järjestödemokratia. Siellä enemmistö-päätöksillä päätetään asioita, ja jotka, jäävät vähemmistöön, ne vastalausein tuovat mielipiteensä ilmi. Pienviljelijäneuvottelukunnan valtava enemmistö — lukuunottamatta Kedon toimikunnan jäsentä Jokista ja sihteeri Helmer Lehteä ja jäsen Otto Marttilaa — pitivät välttämättömänä toimikunnan ponsia tarkistaa ja valitsivat nämä kirjelmän alla olevat kolmoset tämän tehtävän suorittamaan. Eiköhän tämä lausunto silloin tullut neuvottelukunnan toimesta ja toimeksiannosta?

Allekirjoittanut puolestaan uskoo ohjelmavaliokunnalle ponsien asiallisen ja muodollisen tarkistuksen ja uskoo, että valiokunta puolestaan kiinnittää vakavaa huomiota niihin muistutuksiin, joita

sosialidemokraattinen pienviljelijäneuvottelukunta on näitä vastaan tehnyt.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Asia keskustelussa annettuine evästyksineen lähetetään ohjelmavaliokunnan käsiteltäväksi.

Asia lähetettiin ohjelmavaliokuntaan.

Kokoustyö keskeytettiin klo 00,40.

VIIDES KOKOUPÄIVÄ.

Keskiviikkona, marraskuun 29 päivänä 1944.

Kokous alkoi klo 9.

Puheenjohtajana *K. Järvinen*.

Aluksi laulettiin »Luo lippujen».

Toimitettiin nimenhuuto.

Puheenjohtaja: Ensimmäisenä asiana käsitellään järjestöjen ja puolueen jäsenten puoluekokoukselle esittämät asiat.

Kun meillä tämän päivän työlistalla on vielä huomattavan paljon kysymyksiä, niin minä toivoisin, että tänä päivänä koetettaisiin puheenvuorot käyttää niin lyhyitä kuin suinkin, jotta voisimme saada kokouksen loppumaan iltaan mennessä.

Asuntorakennuspolitiikan suuntaviivat.

Esiteltiin Helsingin sos.-dem. Kunnallistoimikunnan esitys asuntorakennuspolitiikan suuntaviivoista (alustusvihossa sivulta 12 alkaen).

Päätös: Puoluetoimikunnan lausunto hyväksyttiin keskustelutta.

Ammattikasvatuksen tehostaminen.

Esiteltiin Helsingin Ammattiyhdistysväen Sos.-dem. Yhdistyksen esitys ammattikasvatuksen tehostamisesta (alustusvihossa sivulta 18 alkaen).

Päätös: Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttiin keskustelutta.

Toimenpiteitä kansalaishuollon tehostamiseksi.

Esiteltiin Helsingin Ammattiyhdistysväen Sos.-dem. Yhdistyksen esitys toimenpiteistä kansalaishuollon tehostamiseksi (alustusvihossa sivulta 23 alkaen).

Päätös: Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttiin keskustelutta.

Sairaanhoido ja sairausvakuutus.

Esiteltiin puolueen jäsenen E. Hiitosen esitys sairaanhoidosta ja sairausvakuutuksesta (alustusvihossa sivulta 40 alkaen).

Päätös: Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttiin keskustelutta.

Kunta työnantajana.

Esiteltiin Helsingin kunnantyohtekijäin sosialidemokraattisen yhdistyksen esitys »Kunta työnantajana» (alustusvihossa sivulta 42 alkaen).

Päätös: Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttiin keskustelutta.

Maan ulkopoliitiikan valvonta.

Esiteltiin puolueen jäsenten E. Hiitosen ja Y. Ruudun esitys maan ulkopoliitiikan valvonnasta (alustusvihon sivulta 44 alkaen).

Päätös: Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttiin keskustelutta.

Sanan- ja painovapauden turvaaminen.

Esiteltiin puolueen jäsenten E. Hiitosen ja Ragni Karlssonin esitys sanan- ja painovapauden turvaamisesta (alustusvihon sivulta 47 alkaen).

Päätös: Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttiin keskustelutta.

Poliittisista syistä pidätettyjen tai vankina olevien oikeuksien turvaaminen.

Esiteltiin puolueen jäsenten E. Hiitosen ja Y. Ruudun esitys poliittisista syistä pidätettyjen tai vankina olevien oikeuksien turvaamisesta (alustusvihon sivulta 49 alkaen).

Rönnqvist: Täällä on aikaisemmin jo puhuttu melko voimakkaasti ja pontevasti poliittisten vankien »leppoisista» oloista. Jos me käsitämme tämän leppoisuuden niinkuin oli niiden laita, jotka talvisodan aikana olivat vankeina, niin voimme tätä sanontaa käyttää. Mutta jos otamme huomioon ne sadat poliittiset vangit, jotka olivat toisen sotamme aikana virumassa vankiloiden komeroissa, niin meidän jokaisen inhimillisesti ajattelevan täytyy selkäpiitä karmia tietäessämme näiden kohtalon. Lyhyessä ajassa ei voi ruveta lukemaan niitä suuria virheellisyyksiä ja huonoja kohtaloita, joita vangit ovat saaneet osakseen, ottamalla vielä huomioon, että poliittiset

vangit eivät ole rikollisia sanan täydessä merkityksessä. He ovat puhtaasti vakaumuksensa puolesta työskennelleitä miehiä ja naisia. Näin ollen on" johdonmukaista, että heidän kohtelunsa täytyy olla inhimillisempää. Ja sen johdosta pitäisin onnistuneena, jos kokous yksimielisesti hyväksyisi esitetyt ponnet tässä kysymyksessä, koska nämä ovat paljon selvemmät ja täysipitoisemmat kuin puolue-toimikunnan esittämät samasta kysymyksestä.

Järvinen: Siinä evästyskokouksessa, joka Jyväskylässä tämän asian johdosta pidettiin, oltiin sitä mieltä, että Hiitosen ja Ruudun tässä asiassa esittämät ajatukset ovat oikeita. Mutta siitä huolimatta tultiin siihen tulokseen, että puoluetoimikunnan pitempään ehdotukseen sisältyy jo niin paljon, että senkin perusteella voidaan tätä asiaa perusteellisesti valvoa, kun vain asiaa ryhdytään tehokkaasti valvomaan. Olen itse ollut poliittisena vankina lähes kolme vuotta ja tiedän omasta kokemuksestani, ettei poliittisten vankien kohtalo koskaan ole sellainen kuin sen kulttuurivaltiossa pitäisi olla. Mikäli olen lkenut vankilaoista, muista maista, olivatpa ne miltä puolen maailmaa tahansa, niin kaikista vakuutuksista huolimatta poliittisia vankeja vallassa oleva luokka kohtelee toisella tavalla kuin ohjelmat ja kansainväliset sopimukset yleensä kulttuurivaltiota edellyttävät. Sitä näyttää olevan samanlaisia kokemuksia kaikista maista. Toisissa ne ovat tietysti hieman paremmat nämä oikeudet, toisissa ne ovat vähän paremmat, mutta missään maassa — sikäli kuin olen joutunut lukemaan — nämä oikeudet eivät koskaan tahdo olla sellaisia kuin niiden pitäisi olla. Minä ehdotan evästykseni mukaan, että tässä suhteessa puoluetoimikunnan lausunto hyväksyt-täisiin sellaisenaan ja ettei asiaa tarvitsisi lähettää minnekään valio-kuntaan.

V. Huhta: Minun mielestäni tästä kysymyksestä eivät saisi alus-tuksia kirjoittaa eikä puhuakaan muut kuin vankilassa olleet, sillä vankilahelvettiä eivät muut ymmärrä. (Hyväksymishuutoja eri tahoilta.) Olen itsekin nähnyt sisältä toistakymmentä vankilaa. En tahdo sillä kerskua, mutta mielestäni ne nuoret herrat, jotka joitakin vuosia sitten kuuluivat vastustaviin puolueisiin, eivät ole päteviä asiantuntijoita näissä asioissa. Haluan lyhyesti yhtyä toveri Järvi-seen, joka ehdotti, että puoluetoimikunnan asiantuntemuksella laa-dittu yhteiskuntapolitiikan lähiajan ohjelma hyväksyttäisiin, sillä se kelpaa tässäkin suhteessa täydelliseksi ohjenuoraksi.

Pekonen: Poliittisista syistä pidätettyjen vankina olevien oikeus-turvaan on erinäisistä syistä tässä kokouksessa syytä kiinnittää huomiota, sillä ne toverit, jotka ovat olleet näissä Suomen, »demo-kraattisen maan» vankiloissa, ne parhaiten tietävät, minkälainen

.kohtelu niissä on. Me muistamme vuoden 1918 kansalaissodan ajoilta, jotka tällöin olivat valtiollisista rikoksista syytettyinä, miten Suomen vallassa oleva luokka on kohdellut tällaisia poliittisia vankeja, ne olosuhteet eivät olleet sopusoinnussa inhimillisen ajatuksen kanssa, mitä pitäisi saman maan kansalaisten toisiaan, kohtaan osoittaa. Näin on tapahtunut tämänkin sodan aikana, että henkilöitä, joita ei ole edes voitu tuomita, on kuitenkin kiusattu vuosikausia turvasäilössä ja sellaisissa olosuhteissa, että he joutuivat elämään kuin eläimet. Tämä kohta, jos ajattelemme tätä maata kansanvaltaisena ja demokraattisena, se on poistettava ehdottomasti meidän toimestamme. Yhtyisin kannattamaan niitä ponsia, mitä Hiiton ja Ruutu ovat tähän kohtaan asettaneet. •*

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Päätös: Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Puolueen ohjelman tarkistus.

Esiteltiin puolueen jäsenten E. Hiitosen ja Y. Ruudun esitys puolueen ohjelman tarkistuksesta (alustusvihon sivulta 50 alkaen).

Päätös: Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttiin keskustelutta.

Kansanedustajatehtävän täsmällisestä täyttämisestä.

Esiteltiin Vallilan Sos.-dem. Työväenyhdistyksen esitys (alustusvihon sivulta 51 alkaen).

Otto Toivonen: Kuu usein valitetaan sitä, että kansanedustajat ovat liian paljon poissa eduskunnan istunnoista, ja siinä on osittain perääkin, vaikka ei se niin tavatonta ole, kuten aikaisemmin täällä ryhmän piiskurin selostuksesta huomasin. Mutta usein käy niinkin, että varsinaisista istunnoista ei niin paljon olla poissa, mutta useinkin valiokunnista. Katsoisin, että valiokuntakokouksiin osallistuminen on yhtä tärkeätä, koska niissä alustavasti ratkaistaan jo asian käsittely. Tämä asia on nyt tullut puoluekokouksen tarkistelun alaiseksi perusjärjestön aloitteena ja puoluetoimikunta on myös lausunnossaan puoltanut sitä. Mutta kuitenkin selventäisin tätä toista ponsilauselmaa vähän. Tässä ponsilauselmassa sanotaan: »edustajan, joka ilman pätevää ja hyväksyttävää syytä laiminlyö edustajatehtävänsä, suhteen» j.n.e. Tämän tahtoisin sanottavaksi näin: »edustajan, joka ilman pätevää ja hyväksyttävää syytä laiminlyö edustajatehtävänsä, hänen nimensä on julkaistava sos.-dem. piirin lehdessä ja tulee asianomaisen sos.-dem. piirin ryhtyä asianomaisiin toimenpiteisiin». Jos siis julkaistaan piirilehdessä nimi, niin, jokainen

kansanedustaja—minä niinkuin muutkin—olemme siksi arkoja, että asia korjaantuu ilman suurempia kunnpitotoimenpiteitä. Mutta siitä pitää saada päätös, että piiri noudattaa tätä. Kyllä asia korjaantuu ehdottomasti sillä. Kansanedustaja pelkää yleensä julkisuutta niin paljon, ettei siinä muuta rankaisutoimenpidettä tarvita, Minä ehdotan siis tähän tällaisen korjauksen toiseen ponteeseen.

Lehtinen: Eduskuntaryhmän toimintakertomuksen yhteydessä ryhmän entinen piiskuri toveri Tolonen ilmoitti, että silloin kun tätä luetteloa pidettiin, niin joka vuosi istunnoista poissaolojen lukumäärä väheni, mutta viimeisenä kahtena vuonna luku on lisääntynyt. Minä rohkenisin lausua ryhmälle sellaisen toivomuksen, että piiskurin virka perustettaisiin uudelleen ja että hänen laatimansa luettelo lähetettäisiin piirikokouksille ja pidettäisiin huolta, että se kaikkialla esitettäisiin. Pyytäisin myös kannattaa toveri Toivosen äsken tekemää ehdotusta, että nimi julkaistaan piirilehdessä, sitäkin suuremmalla syyllä, koska kansanedustaja itse olettaa, että tästä on apua vian korjaantumiseen.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on edustaja Toivonen Lehtisen kannattamana ehdottanut, että ponteeseen lisättäisiin välilause, joka koskee nimen julkaisemista piirilehdessä. Kun asia kuitenkin huomattavasti poikkeaa edelläolevan ponnien ajatuksesta, niin katsoisin, että asia on sen laatuinen, että se jätetään menettelytapavaliokuntaan tarkistettavaksi.

Selonteon johdosta lausui

Lehtinen: Minusta tämä voitaisiin ratkaista täällä.

V. Huhta: Tästä tulee hyvin epämääräinen. Nimet julkaistaan piirilehdessä. Kuka sen julkaisee? On sellaisia lehden toimituksia, joilla ei ole haluakaan poissaolleen edustajan nimen julkaisemiseen. Siinä täytyy antaa jollekin velvoitus. Velvoitus pitää antaa piiritoimikunnalle. Meillä on sattunut, että piirilehti on puolustanut poissa olevia vastoin tosiasioita ja asettanut naurun alaiseksi piiritoimikunnan kirjelmän! — Piiritoimikunnat veloitettakoon tämän paljastuksen tekemään; silloin ei puoluelehdet voi pullikoida piiritoimikuntia vastaan. (Huutoja: Hyvä! Kannatetaan!)

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Kun asia on tämänlaatuinen, niin kyllä minun käsitykseni mukaan tämä asia voitaneen lähettää menettelytapavaliokuntaan.

Asia lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Julkilausuma asemiehille.

Sulo Manninen: Tässä yhteydessä ja jotta asia voitaisiin vielä mahdollisesti lähettää valiokunnan katsottavaksi, rohkenen ehdottaa, -että puoluekokous tervehtisi lyhyellä erillisellä julkilausumalla niitä puolueemme nuorempaan polveen kuuluvia jäseniä ja kannattajia, jotka näinä päivinä ovat kotiutuneet tai kotiutuvat maanpuolustus-tehtävistä. Useimmat toverit ovat joutuneet monia vuosia viettämään sotatoimissa ja kokemaan sodan kauhuja. Siitä huolimatta ja ehkä juuri siksi he palaavat keskuuteemme sosialidemokraatteina ja valmiina seuraamaan puolueemme tunnuksia. Sodasta palaavat miehet odottavat tässä vaiheessa erikoisesti sitä, että puolueemme tulee tekemään parhaansa pysyvän rauhan aikaansaamiseksi ja vakiinnuttamiseksi ja ettei puolue jää myöskään kylmäksi ja vieraaksi asianomaisten henkilökohtaisille elinkysymyksille. Eilen hyväksyimme puolueen lähiajan toimintaohjelman. Mutta sen lisäksi vaikuttaisi sodasta kotiutuneisiin miehiin lämmittävästi, jos puoluekokous sopivalla tavalla lausuisi heidät tervetulleeksi kotiin. Sen vuoksi minä ehdotan, että puoluekokous yksimielisesti hyväksyisi seuraavanlaisen maanpuolustustehtävissä olleille miehille omistetun tervehdyksen:

Sos.-dem. puoluekokouksen tervehdys maanpuolustustehtävistä kotiutuneille.

Helsingissä marraskuun 25—29 p:nä pidetty Sos.-dem. Puoluekokous tervehtii kaikkia maanpuolustustehtävistä, niin työ- kuin asepalveluksestakin kotiutuneita maamme työväenluokan ja vähäväkisen kansanosan jäseniä.

Samalla kun puoluekokous lausuu teidät tervetulleiksi kotiin, rauhan toimiin ja rakentavaan työhön, tahtoo se yhä uudelleen tuoda ilmi puolueemme järkkymättömän rauhantahdon ja valmiuden tehdä kaikkensa nyt solmitun välirauhan sopimuksen määräysten täyttämiseksi sekä pysyvästi hyvien ja luottamuksellisten suhteiden rakentamiseksi kaikkien muiden kansojen kanssa.

Me jouduimme nykyiseen sotaan vastoin puolueemme ja maamme työväenluokan tahtoa, ja teidän osaksenne tuli sodan aiheuttamien raskaimpien kokemusten ja kärsimysten kestäminen. Siitä tietoisena ja teidän antamanne uhrin omakseen tuntien, puolueemme on käyttävä voimansa ja vaikutusvaltansa, jotta teidän oikeutenne ja tarpeenne tulisivat niin hyvin huomioitua, kuin se sodan runtele-massa yhteiskunnassamme suinkin on mahdollista.

Puoluekokouksemme hyväksymässä Sos.-dem. Puolueen lähiajaar toimintaohjelmassa on muiden lähiajan tärkeimpien tehtävien rinnalla annettu ensisijainen asema teidän elmkyssymyksillenne. Ja* puolueemme eri elimet ja edustajat niin maan hallituksessa, eduskunnassa kuin muissakin yhteiskuntakoneistomme eri elimissä ovat valmiina toimimaan ohjelmamme mukaisesti teidän oikeuksienne puolesta.

Puoluekokous vetoaa teidän kannatukseenne Sos.-dem. Puolueemme ohjelmassa olevien tehtävien täyttämässä ja toivoo teidän puolueemme jäseninä ja kannattajina omakohtaisesti osallistuvan toimintaamme edessä olevien suurten yhteiskunnallisten kysymysten saattamiseksi maamme työväenluokalle ja koko kansallemme onnelliseen ratkaisuun.

Toivoisin, että voisimme tämän suuntaisen tervehdyksen puoluekokouksen nimissä esittää, sillä käsitykseni mukaan se olisi tällä hetkellä oikea toimenpide, joka lähentäisi näitä kotiutuvia miehiä nimenomaan meidän puolueeseemme. Mahdollisesti valiokunta voi tarkistaa tämän tekstin, ja sen jälkeen voitaisiin se lyödä kiinni.

Vihtori Huhta: Vaikka tämä julkilausuma onkin vähän liian monia tarkoituksia varten, mutta kun meillä on paljon asioita, niin ajan säästämiseksi ja kun tämä joka tapauksessa on asiallinen, minä kannatan tätä ja yhdyn toivomukseen, että se yksimielisesti hyväksyttäisiin. Nykyään, kuten olette lehdistä huomanneet, sekä ilmoituksista ja uutisista, kotiutuneiden tai vasta kotiutettavien sieluista käydään eri yhteiskuntapiireissä tavatonta taistelua, eikä suinkaan meidän sovi jäädä tästä sivuun. Epäilemättä heissä on ehkä suuri osa, ainakin huomattava osa myös meidän puolueemme jäseniä, jotka nyt sieltä kuoleman raosta pääsevät tulemaan kotiin.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Mannisen ehdottama julkilausuma hyväksyttiin yksimielisesti..

Erinäiset kiinteistö- ja takausasiat.

Toivo Aaltonen: Asia koskee kiinteistökauppaa. Aikoinaan joutui oston kautta puolueen haltuun Joutsenon kunnassa sijaitseva Honkalalahden työväentalo. Haukilahden Työväenyhdistys, jonka käytössä talo on ollut, on tehnyt puoluetoimikunnalle anomuksen, että tämä myytäisiin mainitulle yhdistykselle. Tämän johdosta puoluetoimikunta päätti esittää puoluekokoukselle, että kokous valtuuttaisi puoluetoimikunnan myymään edellämainitun työväentalon Haukilahden Työväenyhdistykselle 75,000 markan kauppahinnasta.

kauppakirjassa lähemmin määrätyillä ehdoilla. Kauppasumma vastaa niitä kustannuksia, joita puolueella asiassa on ollut. Mitään muuta ei ole tarkoitus periä.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttiin.

Puolueen jäsenverot.

Toivo Aaltonen: — Kuten alustusvihon sivulla 55 on mainittu, ehdottaa puoluetoimikunta, että jäsenmaksua korotettaisiin 3 markalla vuodessa, siis 9 markasta 12 markkaan. Korotus on vaatimattoman pieni, kun ottaa huomioon rahan arvon alenemisen, mutta puoluetoimikunta ei kuitenkaan ole halunnut korkeampaa korotusta esittää, jotta ei ainakaan jäsenmaksu millään tavalla vaikuttaisi puolueen jäseneksi liittymiseen. Ehkä samassa yhteydessä saan mainita Tampereen Uurtajat-yhdistyksen alustuksen, joka koskee n.s. suurten tulojen veron perimistä. Kuten siinä esityksen lopussa olevassa puoluetoimikunnan lausunnossa ilmenee, ehdottaa puoluetoimikunta, että ei määrättäisi mitään pakollista lisä jäsenmaksua, vaan annettaisiin puoluetoimikunnalle oikeus ryhtyä toimenpiteisiin vapaaehtoisen lisäjäsenmaksun kantamiseksi, jollaista aikaisemmin kannettiin ja paremmalla menestyksellä kuin tätä pakollista lisäjäsenmaksua. Sen tuotto on ollut varsin vähäinen, eikä ole löytynyt mitään sellaisia keinoja, joilla olisi voitu paremmin tätä maksua saada perityksi. Sen vuoksi puoluetoimikunta ehdottaa, että siitä luovutaisiin ja siirryttäisiin vapaaehtoisen jäsenmaksun perimisen kannalle.

U. Suominen: Lahden Kunnallisjärjestössä tätä asiaa evästyskokouksessa käsiteltäessä oltiin sitä mieltä, että suurten tulojen veron kantaminen sos.-dem. puolueessa olisi välttämätöntä jo yksistään siitä syystä, että meidän puolueemme muussakin verotuksessa ajaa nimenomaan progressiivista verotusta. Kun nyt on kysymyksessä puolueen varsinaisten jäsenmaksujen kantaminen, niin ei tässäkään tätä progressiivisuutta auttaisi kokonaan unohtaa. Myönnettävä tosin on, että tässä suurten verojen varassa ei päästä niihin tuloksiin, joihin veron perintä ehkä on merkitty. Sikäli mikäli olen saanut kuulla, niin sitä on tulkittu aikaisempaa suurten tulojen veron perintää koskevaa päätöstä siten, että tuo veron periminen olisi tosiaan jonkinlainen vapaaehtoinen velvollisuus, ja sitä suurten tulojen nauttijat eivät ole lähimainkaan katsoneet velvollisuudekseen maksaa. Minä ainakin olen sitä mieltä, että—ja myös lahtelainen järjestöväki on sitä mieltä — henkilöt, jotka katsovat olevansa sosialide-

mokraatteja ja jotka ovat valmiita ottamaan myös sosialidemokraattisessa puolueessa huomattavia luottamustoimia vastaan, niin he ovat myöskin valmiit maksamaan jonkinlaista suurempaa veroa tälläkin perusteella ja sitten tuon tulojensa suuruuden perusteella ilman muuta niinkuin muussakin verotuksessa. Mutta meillä on ollut laiminlyöntejä siinä, että tätä verotusta ei ole pyritty tehokkaasti noudattamaan; vieläpä meillä on ollut puolueessamme henkilöitä, jotka ovat jättäneet suurten tulojen veronsa maksamatta, aina ministerituolilla asti. Jottei tällaista vastaisuudessa pääsisi tapahtumaan, olisi tältä kohdalta säännökset saatava niin selviksi, että suurten veron maksamisen laiminlyömisestä voitaisiin erottaa puolueesta niinkuin varsinaisen jäsenmaksunkin maksamatta jättämisestä. Sen takia minä ehdotankin esityksessä olevan taulukon jälkeen liitettäväksi tähän tapaan kuuluvan lisäyksen: »Ellei puolueen jäsen maksa edellämainittua suurten tulojen veroa, hänet voidaan erottaa puolueen jäsenyydestä, kuten varsinaisenkin puolueveron maksun laiminlyönnistä». Ehdotan siis, että Uurtajain ehdotus hyväksyttäisiin tällä esittämälläni lisäyksellä.

Järvinen: Jyväskylässä pidetyssä kokouksessa oltiin puoluetoimikunnan ehdotuksen hyväksymisen kannalla. Pyysin puheenvuoron pääasiassa ehdottaakseni, että tämä asia samoin kuin jäsenmaksutkin lähetettäisiin raha-asiaain valiokuntaan.

Toivo Aaltonen: Huomauttaisin Suomiselle, että kyllä täytyy teoriassa olla samaa mieltä. Joka kerta puoluekokouksessa on asteikko hyväksytty, mutta puoluetoimiston mahdollisuudet sen perimiseen ovat pienet. Täällä paikan päällä siihen voidaan vaikuttaa, mutta tulos on kuitenkin sangen mitätön puolueen talouden kannalta. Muuten huomautan, että tähän lisäjäsenmaksuun ei missään tapauksessa voida sisällyttää velvoituksia. Se koskee varsinaisia jäsenmaksuja. Ja kun kunnallisjärjestöt perivät luottamustehtävistä lisäksi erinäisen palkkion, minusta puoluetoimikunnalle varsin hyvin riittää, jos siirrytään vapaaehtoisen lisäjäsenmaksun kannalle.

Pekka Railo: Minä myönnän, että tässä taulukossa esiintyvät verosummat ovat varsin vähäiset ja että yleensä tämän tuloluokan kansalaisilla nykyisiin veroihin verraten ei nyt olisi mitään tämän maksamista vastaan. Mutta selvitykseksi mainitsen, että meillä Helsingissä kunnallisjärjestössä on tovereita, jotka joutuvat maksamaan yli 4,000 kunnallisjärjestölle puolueveroa, johon sitten tulevat vielä lisäksi muut verot, että kunnallinen palkkio joillekin ei jää kuin 50 %, korkeintaan 60 %. Kyllä me olemme tottuneet maksamaan puolueelle veroa, mutta käytäntö on vuosien kuluessa osoittanut, että tätä puoluekokousten määräämää suurten tulojen veroa ei ole sa-

nottavasti kannettu muualla kuin Helsingissä eikä Helsingissäkään muualla kuin siinä yhdistyksessä, missä minulla on kunnia olla puheenjohtajana. Se on Helsingin Sos.-dem. Keskusteluseura. Siinä on koetettu pitää yllä tätä verosysteemiä, mutta vuosi vuodelta muualla ei ole juuri yritettykään sitä kantaa. Mekin olemme vähitellen laiskistuneet, ettei ole taittu parina viime vuonna johdonmukaisesti sitä kantaa. Ja sen vuoksi minusta tämä kokemus on osoittanut, että se on pieni se tulo. Minusta olisi se jätettävä. Silloin se tekisi paljon yksinkertaisemmaksi asian käsittelyn. On otettava huomioon, että nykyisenäkin rahanarvon alenemisen aikana 50,000 markan tuloja aikaisemman taulukon mukaan on sentään aika paljon, ja puolueessa on paljon jäseniä, joilla ei ole erikoista kiinnostusta olla puolueen jäsenenä, mutta jotka tulevat, jos pääsevät normaalilla maksuilla. Tuollainen ylimääräinen vero voi karkoittaa joukon jäseniä pois. Eivätkä ne ole läheskään aina »herroja» nämä suurituloiset, sillä siihen pääsee jo hyvin ansaitseva työmieskin nykyaikana.

Salokoski: Varkauden Kunnallisjärjestö käsitellessään n.s. suurten tulojen verojen perimistä asettui yksimielisesti sille kannalle, että tämä suurten tulojen periminen määrättäisiin pakolliseksi. Perustelen sillä, että nykyaikanaahan on melkeinpä kaikilla palkkatyöläisillä tuloja yli tuon vähemmäisrajan, nimittäin 50,000 markkaa vuodessa. Ja tästä kertyisi puolueelle huomattava tulolähde, jos puoluetoimikunta ja piiritoimikunnat tarkasti ja tiukasti valvoisivat, että tämä vero tulisi perityksi. Samalla Varkauden Kunnallisjärjestö kannatti myöskin vakinaisen veron korottamista 9 markasta 12 markkaan vuodessa. Minä toivonkin, että kokous hyväksyisi tämän Uurtajat yhdistyksen tekemän aloitteen ja että tämä asia lähetettäisiin raha-asiainvalidiokuntaan.

U. Suominen: Täällä järjestösihteeri Aaltonen mainitsi, että m.m. Lahdessa on todettu laiminlyöntejä suurten tulojen veron perimiseen nähden. Minä myönnän, että siellä aikaisemmin on tapahtunut tätä, mutta viime vuosina on pyritty tässä suhteessa täyttämään velvollisuudet, jopa puoluetoimistolta on tiedusteltu, miten pitkältä ajalta taannehtivasti voidaan näitä veroja periä. Erään tapauksen voin mainita, että se meni niin pitkälle — kysymys oli eräästä Helsingistä siirtyneestä herrasmiehestä, jonka veron perintä oli kysymyksessä. Meidän täytyi käydä pitkä aika kirjeenvaihtoa tänä vuonna hänen kanssaan ja loppujen lopuksi asia meni niin pitkälle, että hänet kutsuttiin yhdistyksen kokoukseen ja ilmoitettiin, että asia käsitellään puolueesta erottamisasiana, ellei suurten tulojen veroa makseta. Tämä herrasmies, joka muuten Helsingistä aikoinaan on siirtynyt

Lahteen, mainitsi, että hän on joskus maksanut suurten, tulojen veroa, mutta että Helsingissä yleensä ei makseta sitä ja sen takia hän ei myöskään sitä maksa. Me noin sanktioilla saimme maksamaan 500 markkaa, mikä hänen kohdallaan oli, mutta tässä käytettiin tehokkaita keinoja, m.m. uhkausta, että hänet erotetaan puolueesta.

Puheenjohtaja: Kun on vielä käyttämättä kuusi puheenvuoroa, eiköhän voitaisi nämä rajoittaa.

Puheenvuorot rajoitettiin.

Pekonen: Tällainen tuloihin perustuva lisävero puolueessamme on ollut aikaisemminkin, mutta sen käytännöllinen toteuttaminen ja soveltaminen ei ole pieni juttu. Meillä on vanhaa kokemusta. Heti kun tällainen järjestelmä tuli, niin toiset maksoivat, toiset eivät maksaneet. Ja useimmiten kävi niin, että rahoja sattui olemaan sen verran, mitä tarvittiin jäsenmaksujen suorittamiseen, mutta ylimääräiseen veroon ei ollut. Tästä johtui tyytymättömyyttä, kun toiset suorittivat ja toiset jättivät maksamatta. Se on saatava sellaiseen muotoon, että se tulisi vakinaiseksi lisämaksuksi veron yhteydessä heti perittäväksi.

Alanko: Tämän asian tuntevat ehkä kaikkein parhaimmin piirisihteerit. Perusjärjestöissä nimittäin ei ole ollenkaan huomioitu tätä asiaa siten kuin niissä kymmenissä kirjeissä ja niissä taulukkopapereissa, mitä on perusjärjestöille lähetetty. Täällä on esitetty muutamia tapauksia. Lahtelainen toveri mainitsi johonkin määrättyyn henkilöön, että jopa puolueesta erottamisella on kiristetty tämä maksu. Jos tälle tielle olisi lähdetty kaikissa perusjärjestöissä, niin enemmän kuin puolet puolueemme jäsenistä olisi tarvinnut erottaa puolueesta. Sillä edellisen puoluekokouksen päätöksen mukaisestihan olisi joutunut jo keskipalkkainen puoluetoveri maksamaan tätä ns. suurten tulojen veroa. Ja senpä johdosta tämä uusi esitys on tullutkin, koska ne ovat huomanneet mahdottomaksi periä sitä melkeinpä noin puolelta jäsenjoukosta.- Puoluetoimikunnan lausunnossa sanotaan, selvästi: »puoluekokous ehdottaa, että puoluetoimikunnalle annettaisiin oikeus ryhtyä toimenpiteisiin». Siis toimenpiteisiin! Se tarkoittaa käytännössä sitä, että puoluetoimikunta koettaisi keksiä entistä tehokkaamman perimistavan. Ja toivottavasti ei jäädäkään siihen, että suurten tulojen saajat myöntäisivät vapaaehtoisesti puolueelle, vaan että puoluetoimikunta todella keksisi uuden menettelytavan tässä suhteessa. Se on välttämättömyys. Jos se jätetään kokonaan toivottavaksi, niin silloin vähenevät ne pienetkin tulot, mitä tähän asti on tullut.

Minkkinen: Minulla on henkilökohtaisia kokemuksia veron perimisessä, sillä minä olen jäsenmaksujen kantajana ollut 10 vuotta. Ja

melkein tämä herättää katkeruutta sellaisessa tunnollisessa jäsenessä, joka maksaa nurkumatta jäsenmaksunsa ja ylimääräiset verot, vaikka hänen tulonsa eivät olekaan suuret ja vaikka moni suurituloinen jättää maksamatta, kun se on vapaaehtoisella pohjalla. Minä yhdyin siihen, mitä esityslistalla on, sillä ehdolla, että tämä pannaan pakolliseksi.

Lassander: Minä yhdyin tamperelaisten toverien esitykseen tässä asiassa. Mutta nyt on sillä tavalla, että nykyisin rahanarvon laskemisen johdosta palkat ovat nousseet. Tämän taulukon mukaan useimmat järjestöjemme jäsenet joutuisivat maksamaan — mm. palkkatyöläiset — tämän lisäveron. Tämän vuoksi minä puolestani ehdottaisin tämän taulukon muuttamista, sellaiseksi että se laskettaisiin yhtä pykälää alemmaksi, että verotettavaksi minimimääräksi merkittäisiin 75,000 markkaa ja siitä maksettaisiin 75 markkaa lisäveroa. Olen sitä mieltä, että tämä vero pantaisiin silti pakolliseksi.

Leskinen: Minusta täällä Pekonen lausui järjen sanoja, kun hän yhtyi pääasiallisesti puoluetoimikunnan ehdotukseen sinänsä tai siinä mielessä, että kokonaan järjestettäisiin uusi järjestelmä, jossa kaikilta suurten tulojen nauttijoilta saataisiin vero perityksi. Jos kerran katsotaan, että tähän järjestelmään on mentävä, yhtyisin edelliseen puheenvuoroon, että se alettaisiin vasta 75,000 markan tuloista ylöspäin, koska tässä tapauksessa suurin osa tavallisista työmiehistä jäisi tämän lisäverotuksen ulkopuolelle. Minun käsitykseni on se, että tässä on tarpeeksi töitä, kun yhdistyksen rahastonhoitaja saa nykyiset verot tavallisilta tulojen nauttijoilta perityksi.

Eino Kilpi: En malttanut olla pyytämättä lyhyttä puheenvuoroa^ sillä ajattelin sanoa että puolueen jäsenmaksuilla täytyy olla vissi rajansa. Toveri Railo huomautti täällä jo äsken siitä tavasta, jolla Helsingin Kunnallisjärjestö kerää puolueveroja. Nämä summat kohoavat eräiden toverien kohdalla jopa yli 6,000 markan vuodessa. Minusta tuntuu, että jos puoluekokous menee siihen, että on pakollinen vero korotettava tavallisista jäsenmaksuista, niin koko asia olisi kaikessa laajuudessaan käsiteltävä niin, että todella huomioitaisiin ne puolueverot, mitä asianomaiset todellisuudessa joutuvat maksamaan. Nythän on tilanne semmoinen, että toiset puolueen jäsenet, verrattain huomattaviakin tuloja nauttivat, maksavat ainoastaan tavallisen jäsenmaksun, samalla kertaa kun ainakin pääkaupungissa toisten puoluemaksujen suuruus on noussut sellaisiin summiin, joista Railo ja minäkin olemme maininneet. Minusta paras tulos, mitä voidaan saavuttaa, on joka tapauksessa se, mitä puoluetoimikunta ehdottaa. Sen tulos tulee olemaan paras mahdollinen. Tämän kokonaistuotto kaikkina näinä vuosina on ollut verrattain pieni, ja kaikkien väärin-

käsitysten välttämiseksi pyydän vielä lisätä, että suurin osa — kai yli 80 % — tästä on kerätty Helsingistä. Muualta on saatu hyvin vähän. Toisin sanoen: samat helsinkiläiset puoluetoverit, joita rasitetaan kaikenlaisilla muillakin maksuilla, ovat suorittaneet myös suurimman osan tästä. Mitä tulee eräässä puheenvuorossa mainittuihin valtioneuvoston jäseniin ja heihin verrattaviin, niin uskallan sanoa, että he ovat yleensä olleet sangen tunnollisia, mikäli Helsingin Kunnallisjärjestössä ja helsinkiläisessä puolue-elämässä tunnetaan, että heihin kohdistettu moite on aivan tarpeeton. Minusta puoluekokous tekee oikein, jos se tahtoo pyrkiä käytännölliseen päämäärään, että se hyväksyy puoluetoimikunnan ehdotuksen.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on Suominen, Minkkisen ynnä Lehtisen kannattamana ehdottanut, että tämä veroasja pantaisiin pakolliseksi. Kun kuitenkin käsitykseni mukaan tämä asia on lain vastainen, sillä yhdistyslaissa ei tunneta sellaista, että eri jäsenille pannaan erilaisia maksuja, niin en voi alistaa asiaa äänestykseen. Mutta minä toivon, että voidaan kyllä lähettää tämä raha-asiainvaliokuntaan, joka antaa asiasta lausuntonsa.

Koeäänestyksellä hyväksyttiin puoluetoimikunnan esitys asiasta. Puolueveroksi hyväksyttiin 12 markkaa.

Valintaperuste seuraavia puoluekokousvaaleja varten.

Toivo Aaltonen: Puoluetoimikunta ehdottaa, että valintaperuste pidettäisiin entisellään, nimittäin että edustajia saa kunnallisjärjestö lähettää yhden, jos jäsenmäärä on yli 200 ja edelleen yhden jokaista 500 jäsentä kohden. Jos kunnallisjärjestön jäsenmäärä on alle 200, saa se valita yhden edustajan piiritoimikuntien lähempien ohjeiden mukaan.

Puoluetoimikunnan ehdotus hyväksyttiin.

Seuraavan puoluekokouksen paikka.

Syvänen: Ehdottaisin, että seuraava kokous pidettäisiin *Tampereella*. Keskustelu julistettiin päättyneeksi. Syväsen ehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirjan painattaminen ja kunnallisjärjestöille lähettäminen.

Toivo Aaltonen: Puoluetoimikunta ehdottaa, että pöytäkirja painatetaan entiseen tapaan, siis keskustelupöytäkirjana, johon liitetään

alustukset. Ja jotta päätökset tulisivat myös perusjärjestöjen tietoon ja olisivat aina helposti saatavissa, niin ehdottaa puolueoimikunta, että pöytäkirja lähetetään pakollisesti jokaiselle puolueosastolle ja kunnallisjärjestölle postiennakolla sitä maksua vastaan, jonka pöytäkirja tulee painatuskuluineen maksamaan.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puolueoimikunnan ehdotus hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Kun menettelytapavaliokunta ei ole voinut kokoon-tua ja kun sinne lähetetty työmäärä on varsin suuri, niin olemme sopi-neet menettelytapavaliokunnan puheenjohtajan kanssa siitä, että hän klo 2:een mennessä saa riittävästi materiaalia kokoukselle. Sen vuoksi minä ilmoitan sen iloisen uutisen kokousedustajille, että me voimme mennä kaupunkia katsomaan klo 13,30 saakka.

Kokoustyö keskeytettiin klo 10,18.

Kokous jatkui klo 13,30. Puheenjohtajana Skog.

Tervehdys puoluekokoukselle.

Puheenjohtaja: Kokoukselle on saapunut seuraava sähkösanoma:

»Sos.-dem. Puoluekokous, Helsinki, Työväentalo.

Sosialidemokraattiselle puoluekokoukselle.

Syvää .liikutusta tuntien ja käsittäen puoluekokouksen tekemän ratkaisun merkityksen puolueemme ja maamme koko työväenluokan yhtenäisyyden hyväksi esitän puoluekokoukselle toverillisimmat on-nitteluni eilen suoritetusta suuresta ratkaisusta. Uskon, että tähän onnitteluuni yhtyvät tuhannet ja taas tuhannet sosialidemokraatti-sesti ajattelevat kansalaiset ympäri maamme.

Eläköön Suomen Sosialidemokraattinen Puolue!

Sosialidemokraattisin tervehdyksin

puolueen perustajajäsen

Oskari Leino.»

Tervehdys otettiin vastaan suosionosoituksin.

Ohjelmavaliokunnan mietintö n:o 1.

Esiteltiin ohjelmavaliokunnan mietintö N:o 1, joka oli seuraavan-sisältöinen:

Puolueen yhteiskuntapoliittinen lähiajan ohjelma.

Valiokunta on käsitellyt puoluetoimikunnan ehdotuksen puolueen lähiajan ohjelmaksi huomioonottaen lähete keskustelussa esitetyt huomautukset ja ehdotukset. Samalla on käsitelty Helsingin Sos.-dem. Kunnallisjärjestön esitys »Puolue ja palautusmisvaiheen suuret kysymykset», Sos.-dem. Yhdistys Uurtajat-nimisen puolueosaston esitys: »Puolueen talous ja sosiaalipoliittinen ohjelma», Helsingin Kuljetustyöväen Sos.-dem. Yhdistyksen esitys: »Sosialidemokraattiselle puoluekokoukselle v. 1944».

Käsittelynsä tuloksena valiokunta ehdottaa puoluekokoukselle että puoluetoimikunnan ehdotus puolueen lähiajan ohjelmaksi hyväksyttäisiin seuraavasti muutettuna ja täydennettynä:

1) Kohdassa 1. oleva viimeinen lause tulee kuulumaan: »Nämä näkökohdat sekä maan palveluksessa sodan aikana tapahtuneet ansio- ym. menetykset on otettava huomioon etenkin työhön sijoituksessa, koulu- ja ammattiopetuksessa, asunto-, asutus- ja maakysymyksen järjestelyssä sekä korvaus- ja avustustoimenpiteissä.»

2) Kohdassa 7. ensimmäisen kappaleen loppuun lisätään lause: »Myöskin maaseudun maataloustyöväen maansaantiin olisi kiinnitettävä vakavaa huomiota».

Saman kohdan viimeiseksi kappaleeksi lisätään seuraavaa:

»Maataloussiirtoväen, rintamamiesten ym. asutus-, laidun- ja lisämaiden tarpeen tyydyttämistä varten tarvittava maa olisi mahdollisuuksien mukaan hankittava luontoisverona tapahtuvana maanluovutuksena.»

3) Kohdassa 8. lisätään ensimmäisen kappaleen viimeisen lauseen jatkoksi seuraavaa: »ja tässä suhteessa annettavien määräysten kiertäminen jyrkästi estettävä».

Saman kohdan toisen kappaleen loppuun lisätään: »Samoin on huolehdittava siitä, että ns. hätärakennuksiksi tarkoitetut asunnot heti tilaisuuden tullen muutetaan vastaamaan kunnollisille asunnoille asetettavia vaatimuksia.»

4) Kohdassa 11. lisätään toisen kappaleen viimeistä edelliseksi lauseeksi: »Erikoisesti on pidettävä huolta siitä, että ns. sotakorvausteollisuuden voittomahdollisuuksia rajoitetaan.»

Kohdassa 10. tehtyjä muutosehdotuksia valiokunta ei pidä tarpeellisena sisällyttää kokouksen päätökseen.

Tässä yhteydessä käsitellyt järjestöjen esitykset on puoluekokouksen päätöksen mukaisesti katsottu sisältyvän edellä esitetyn mukaisesti hyväksyttävään puolueen lähiajan ohjelmaan.

Helsingissä 29. 11. 1944.

*Pekka Railo, Arthur Komppa, Sulo E. Mäkinen, Bruno Pakari,
Kalle Salo, Kalle Järvinen, Juho V. Lötjönen.*

Mietinnön esittelijä *Pekka Railo* lausui mietinnön esiteltyään seuraavaa:

Ohjelmavaliokunnan on tässä asiassa ollut varsin helppoa noudattaa puoluekokouksessa eilen annettuja evästyksiä. Sen nojalla on nyt muutettu tämä erimielisyyttä antanut 1. kohta siten, että siitä on poistettu kokonaan sanonta, joka voitaisiin tulkita ansiomitalien perusteella tapahtuvaan ansioiden arviointiin, ja kohta on pantu kuulumaan: »Nämä näkökohdat sekä maan palveluksessa sodan aikana tapahtuneet ansio- ym. menetykset on otettava huomioon etenkin työhön sijoituksessa, koulu- ja ammattiopetuksessa, asunto-, asutus- ja maakysymyksen järjestelyssä sekä korvaus- ja avustustoimenpiteissä.» Minä uskon, että tämä sanonta tyydyttää kaikkia ja se antaa oikean kuvan siitä, mitä tällä ansioituneisuudella tarkoitetaan. Valiokunta on kaikissa muissakin kohdissa, lukuunottamatta kohtaa 10, ottanut esitetyt toivomukset mukaan, joskin parissa kohdassa sanamuodoltaan hiukan sorvaten. Kohdassa 10 esitettyjä muutoksia valiokunta sen sijaan ei ole katsonut tarpeelliseksi sisällyttää tähän — osaksi sen vuoksi että tässä on sanottuna sama asia, vaikka lyhemässä muodossa, ja osaksi sen vuoksi että ehdotuksen kansaneläkelaitoksen valtion haltuun ottamisesta valiokunta katsoi kypsymättömäksi, ja sen vuoksi tässä on se jätetty ottamatta. Kun näin ollen kaikki ovat saaneet, mitä ovat pyytäneet, luulen, että tämä voidaan hyväksyä yksimielisesti.

Jokinen: Toveri Railo mainitsi siitä, että »kaikki ovat saaneet, mitä ovat pyytäneet». Minusta tässä ohjelmavaliokunnan mietinnössä ei ole annettu mitään sen epäkohdan poistamiseksi, josta minä lähetekeskustelussa ja yksityiskokouksessa mainitsin. Täällä kappaleessa sanotaan, että myöskin ansioituneisuus maan palveluksessa sodan aikana otetaan huomioon. Siinä alkuperäisessä kohdassa sanotaan: »Nämä näkökohdat sekä myös ansioituneisuus maan palveluksessa sodan aikana on otettava huomioon ...» — Jos tällä tarkoitetaan työkyvyn menetystä, sitten minä käsitän, mutta . . . (Puhujan ääni

hukkuu välihuutoihin). Ellei tämä tarkoita siis sota-aikana tapahtunutta ansioitumista, silloin minä hyväksyn tällaisenaan.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Päätös: Valiokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Menettelytapavaliokunnan mietintö n.o 3.

Toivo Mansner: Menettelytapavaliokuntaan on lausunnon saantia varten lähetetty puoluetoimikunnan toimintakertomus vuosilta 1939—1943. Valiokunta on tutustunut asiaan sen aineiston perusteella, joka on kokouksessa esitetty ja lausunnon yhteydessä huomioitavaksi jätetty ja pyytää lausuntonaan kokoukselle esittää seuraavaa:

Kuluneen toimintakauden aikana on puolueemme joutunut toimimaan sodan luomissa olosuhteissa lähes 5 vuotta. Tämän vuoksi on myöskin puoluekokouksessa käyty keskustelu suurimmaksi osaksi liikkunut tässä ajassa eikä siinä erikoisesti ole kiinnitetty huomiota sota-aikaa edeltäneeseen toimintaan, joten sen voi katsoa tulleen hyväksytyksi huomautuksitta.

Mitä sota-aikaan tulee, on todettava, että se on melkoisesti vaikeuttanut puolueen sisäistä toimintaa ja estänyt suorittamasta niitä tehtäviä, joita sille normaalissa elämänmenossa kuuluvat. Niinpä puolueen valistustoimintakaan ei ole voinut jatkaa entisissä muodoissaan. Kun osa perusjärjestöjen aktiivisista toimihenkilöistä on joutunut siirtymään joko asepalvelukseen tai työvelvollisiksi muille paikkakunnille, on tästä ollut haittaa järjestöjen toiminnalle. Uloskaan päin ei puolueen toiminta ole voinut olla niin näkyvää ja tulosrikasta kuin normaalissa olosuhteissa. Kuitenkin on todettava, että puolueemme ei tänäkään aikana ole luopunut toiminnasta, joka tähtää vähäväkisen kansanosan elämänmahdollisuuksien keventämiseen.

Puoluetoimikunnan kertomuksessa onkin poikkeuksellisesta tilanteesta johtuen hallitseva asema niillä selvittelyillä, jotka käsittelevät maamme asemaa sotiemme aikana. Valiokunta on voinut todeta, että puolueemme on näissä vaikeissakin vaiheissa voinut puolustaa työväenluokan oikeuksia. Se on työskennellyt niiden päämäärien hyväksi, joita sosialidemokraatit kaikissa maissa ovat omaksuneet ja jotka tarkoittavat rauhan ja hyvien suhteiden ylläpitämistä kaikkien naapurien kanssa. Ettei puolueemme ole tässä toiminnassa paremmin onnistunut, johtuu siitä, että puolueellamme ei ole ollut tarpeeksi joukkovoimaa eikä senvuoksi riittävästi vaikutusvaltaa yhteiskunnassa. Porvariston politiikka on ollut yhteiskuntaelämällemme leimaa antava ja sen seurauksena on kansamme sekavissa kansainvälisissä olosuhteissa joutunut paljon kärsimään.

Vaikka puolueemme politiikka on kaiken aikaa ollut sotaa vastustavaa ja rauhaan pyrkivää, esitettiin lähetekeskustelussa kuitenkin lausuntoja, joissa väitettiin, että hallituksessa olevat puoluetoverit olisivat pyrkineet toiminnassaan toteuttamaan toisenlaisia näkökohtia ja että erikoisesti toveri Väinö Tanner olisi syyllistynyt tällaiseen puolueen kannasta poikkeavaan esiintymiseen. Valiokunta on asiaa tutkittuaan kuitenkin tullut siihen käsitykseen, että toveri Tannerin osuutta maan yhteisiin kohtaloihin ja hänen vaikutustaan niiden kulkuun on suuresti liioiteltu, eikä ole voitu osoittaa, että hän olisi toiminut puolueemme periaatteista ja käsityksistä sekä puolue-elinten kannanotoista poikkeavalla tavalla. Eräät puolueen jäsenet ovat näitä kysymyksiä selostaessaan hairahtuneet ei ainoastaan puolue] ehdistössä, vaan myöskin muissa lehdissä ja jopa maan rajojen ulkopuolellakin selvittelemään asioita tavalla, joka on ollut omiaan horjuttamaan luottamusta puolueeseemme ja on siten mitä suurimmassa määrin muodostunut vahingolliseksi.

Kurinpitosyistä erotettiin puolueesta v. 1940 ns. kuutoset. Tämän erottamispäätöksen purkamisesta on nyt tehty puoluekokoukselle esityksiä.

Valiokunnan käsityksen mukaan on erottaminen ollut aiheellinen. »Kuutoset* olivat monin tavoin syyllistyneet puoluetta vahingoittavaan toimintaan. Olosuhteet huomioonottaen valiokunta kuitenkin nyt katsoo, ettei silloin tehdyn erottamispäätöksen enää tarvitse olla esteenä heidän palaamiselleen takaisin puolueen jäseniksi, mikäli he itse sitä haluavat ja noudattavat puolueen sääntöjä, ohjelmaa ja puolue-elinten päätöksiä.

Suojeluskuntakysymykseen on niinikään kiinnitetty lähetekeskustelussa huomiota ja moitittu puoluetoimikunnan päätöstä, jolla puolueen jäsenen liittyminen suojeluskuntiin tehtiin mahdolliseksi. Kun tämä päätös on syntynyt poikkeuksellisenä aikana, jolloin suojeluskuntalaitos muodosti vakinaisen armeijamme erään osan ja perustui sitäpaitsi v. 1939 puoluekokouksen hyväksymään maanpuolustusohjelmaan, ja kun suojeluskuntalaitos nyttemmin on lakkautettu, ei asiaan valiokunnan mielestä ole syytä enää tässä vaiheessa kiinnittää suurempaa huomiota. Sen sijaan on aiheellista todeta, että mikäli sosialidemokraattisten järjestöjen omaisuutta on joutunut suojeluskuntien haltuun se olisi palautettava näille järjestöille takaisin.

Edelläesitetyn perusteella valiokunta ehdottaa, että puoluekokous

1) hyväksyy sos.-dem. puoluetoimikunnan kertomuksen vv. 1939—43; sekä päättää

2) kehoittaa puolueen luottamustehtävissä olevia jäseniä pyrkimään sovintoon ja hyvään yhteisymmärrykseen keskenään ja karttamaan toimintaa, joka voisi muodostua puoluetamme vahingoittavaksi;

3) puoluekuria on tehostettava ja ennenkaikkea puolueen sanomalehdistön on pidättäydyttävä asiattomasta ja repivästä henkilökohtaisesta arvostelusta.

Ehkä saan tässä yhteydessä vielä huomauttaa, että valiokunta on ajan voittamiseksi tyytynyt vain suulliseen esittelyyn. Tätä mietintöä ei näin ole monistettuna jaettu kokouksen osanottajille.

Puheenjohtaja: Me olemme nyt pohtineet monta päivää näitä samoja juttuja, ja nyt uhkaa jälleen syntyä pitkä keskustelu. Täällä on pyydetty jo kolme puheenvuoroa. Minä ehdottaisin, että puheenvuorot rajoitetaan.

Puheenvuorot rajoitettiin.

Jokinen: On mahdotonta edes uusia ponsia esittää kolmessa minuutissa. Ei voida terrorisoida sillä tavalla kokousta, että uudet ponnet kolmessa minuutissa pitäisi esittää. Täytyy olla sen verran ajatusaikaa, että voi esittää pontensa.

Puheenjohtaja: Joka puhuu vanhasta, puhuu kolme minuuttia. Puhe aika rajoitettiin 3 minuutiksi.

Leino: Yksityiskohtaisessa keskustelussa jo aivan yksimielisesti vastustettiin suojeluskuntakysymystä ja minä nimenomaan mainitsin siitä, että Turun puoluekokouksessa tehtyä ohjelmataarkistusta on tulkittu liian laajasti, ja siis tämä tehty sopimus ei vastaa laajojen työläisjoukkojen mielialoja tässä kysymyksessä. Tahdon tässä esittää mainittuun kohtaan seuraavan muutoksen:

»Puoluekokous toteaa, ettei mainittu päätös ole vastannut työväestön ajatuksia. Kun suojeluskuntalaitos nyt on lakkautettu, katsoo kokous tarpeelliseksi saattaa viranomaisten tietoon, että suojeluskuntien haltuun joutunut työväenjärjestöjen omaisuus palautetaan niille takaisin.»

Kilpi: Minun täytyy valittaa, että menettelytapavaliokunnan mietintö ei vastaa samaa henkeä, minkä kokous eilen puoluetoimikunnan vaalissa teki. Sen neljä ensimmäistä kappaletta ovat kerta kaikkiaan hyväksyttäviä, mutta sen sijaan seuraava kappale, jossa arvostellaan erästä nimeltä mainittua puoluetoveria ja yritetään taistella sitä osaa puolueväkeä vastaan, joka on lukeutunut oppositioon, on vähemmän harkittu. Tässä vaiheessa ei ole mahdollisuutta tehdä vastaehdotusta. Valitan, että menettelytapavaliokunta on katsonut voivansa tällaisen kappaleen esittää hyväksyttäväksi. Se on sitäkin merkillisempi, kun

se kohdistuu osaksi eilen valittua puoluetoimikuntaa vastaan. Minä panen vastalauseeni tällaista käsittelytapaa vastaan. Sen sijaan sen, mikä koskee kuutosia ja suojeluskuntajuttua, voin hyväksyä ja samaten valiokunnan 1—3 ponnat. Mutta, niinkuin sanottu, sitä kohtaa, että menettely tapavaliokunta lausui tällaisen, ei kukaan voi hyväksyä.

Lehtinen: Minä uskallan odottaa, että valiokunta on ottanut huomioon kokouksen eiliset päätökset näistä asioista. Mutta kaikesta huolimatta — kokoushan antoi tuomionsa suojeluskunta-asiassa puoluetoimikunnan menettelylle — on lähdetty kaunistelemaan asiaa ja vetoamaan vuoden 1939 puoluekokouksen määräyksiin, jolla tämän kysymyksen kanssa ei ole mitään tekemistä. Minä siis valitan, ettei tässä asiassa kokouksen mielipide tullut näkyviin. Samalla lausun paheksumisen menettelyvaliokunnalle, joka oppositioon on ottanut kaikkea muuta kuin sovittelevan asenteen. Viime yönä oletimme, että olemme saaneet linnarauhan puolueeseen, mutta tässä heitettiin suora syytös oppositiota vastaan. Minä yhdyn Kilven lausuntoon, että tämä on valitettavaa ja panen vastalauseeni tällaista käsittelyä vastaan.

Posti: Menettelyvaliokunnan ehdotelma kuutosasiassa vastaa, niitä eväitä, joita minulle on annettu. Se nimittäin antoi määräyksen tämän iokouksen harkinnan perusteella purkaa päätöksen. On turhaa ruveta, mitään muita määräyksiä laittamaan, koska ilman muuta tähän pääsee, joka liittyy puolueeseen ja hyväksyy puolueen säännöt.

Jokinen: Minä ensin panen vastalauseeni sitä käsittelyjärjestystä vastaan, jolla tätä asiaa puheenjohtajan toimesta on tahdottu käsitellä. Tässä ohjelmakirjassa nämä asiat ovat eri paperilla, ja nämä kysymykset olisi myös menettelytapavaliokunnan pitänyt esittää erillisinä ja nimenomaan olisi pitänyt käsitellä kunkin kappaleen kohdalla, joten näistä olisi voinut kunkin kappaleen kohdalla puhua. Kun kuitenkin tällä tavoin on tahdottu terrorisoida kokousta ja riistää puheoikeus niiltä, jotka olisivat asioista halunneet käyttää puheenvuoron, niin minä panen vastalauseeni tällaista kokouksen terrorisoimista vastaan. Minä yhdyn kaikkeen siihen, mitä toveri Kilpi mainitsi. Tämä on minusta kaikkea sitä vastaan, kun täällä eilen yksimielisesti saatiin sovinto aikaan. Tänä päivänä tämä lautakunta, joka oli sovintoa laatimassa, alkoi repivän haukunns ns. oppositiota vastaan ja samoin ylistysvirren toisen siiven johtajaa vastaan. Tämä ei ole oikeaa, vaan sillä voi olla myös seurauksensa ja johtaa siihen, että toiseltakin puolen sallitaan vapaa arvostelu tulevaisuudessa. Suojeluskuntakysymykseen nähden minulla ei ole muuta sanomista kuin myös valitan sitä, että työväenluokka ei vielä tässäkään vaiheessa tahdo tunnustaa sitä erehdyttä, minkä se silloin teki. Työväenluokan

jäsenet ovat hyvin katkeralla mielellä todenneet tämän, mutta siitä huolimatta tämän puoluekokouksen edustajat ovat vaitiollon sivuuttaneet kaiken. Koska en voi olla mukana tässä ylistysvirressä, niin minä kannatan edustaja Leinon tekemää ehdotusta, koska en ehdi tekemään uutta ehdotusta tässä asiassa.

Mitä sitten lopuksi kuutosia koskevaan asiaan tulee, nihrä minun täytyy valittaa, että kokous on asettanut ehtoja heidän puolueeseen takaisin paluuseensa. (Puheenjohtaja koputtaa, että 3 min. on kulu-
nut). Valtiovalta on peruuttanut ilman ehtoja kaikki syytöksensä näitä henkilöitä kohtaan, samoin nryös kunnalliset viranomaiset ja kaikki muut yhteiskunnalliset elimet. Sosialidemokraattinen puolue katsoo vielä olevansa erikoisasemassa ja vaatii eräitä oikeuksia itselleen —• hyvitystä itselleen siitä, että on aikoinaan tehnyt sanoisinko vääryyden. Kun puoluetoimikunta ehdottaa, että nämä miehet otettaisiin puolueeseen ilman varauksia, niin minun mielestäni tämä puoluetoimikunnan päätös oli aivan paikalleen osuva, Se oli kädenojennus niille, jotka on puolueesta erotettu, ja yhteistyön tarjous sille linjalle, jonka me mahdollisesti tämän päätöksen jälkeen menetämme. Onko puolue tehnyt siinä itselleen suurenkin hukan, jos se tahtoo karkoittaa näissä oloissa uuden ryhmän puolueesta ja tällä tavoin menee useampi siipi vaaleihin? Minä olisin toivonut, että tätä asiaa olisi hyvin vakavassa mielessä täällä käsitelty. Siinä mielessä minä myös pyydän ehdottaa, että ns. kuutosia koskeva erottamispäätös samoin kuin vuoden 1942 Melttiä koskeva erottamispäätös kumottaisiin. Tämä on sanonnaltaan aivan sama, minkä puoluetoimikunta on asiasta esittänyt.

Pekonen: Minun täytyy valittaen todeta, että menettelytapavaliokunta ei ole ottanut huomioon puoluekokouksessa esitettyjä selväpiirteisiä kantoja näistä kysymyksistä, suojeluskuntien yhteistyöstä puolueen jäsenten kanssa sekä myös kuutosten erottamisjutussa. Tämä osoittaa, että yhteistyötä ei tullut. Sen takia panen vastalauseeni tällaista mielivaltaa vastaan, joka on koko kokouksen käsityksen vastainen, ja yhdyn niihin ehdotuksiin, jotka puoluetoimikunta on tehnyt tästä kuutosten palauttamisesta, sen päätöksen kumoamisesta. Samoin myös yhdyn Leinon esitykseen suojeluskunta-asiasta.

Leskinen: En minä oikein käsitä, että meidän täytyy aloittaa samaan kiivaaseen tahtiin kuin silkin, kun kokousta oli päästy alkamaan. Käsitykseni mukaan suurin piirtein kaikki se, mitä tässä menettelytapavaliokunta on ehdottanut, se kuitenkin totesi useimmissa kohdissa kokouksen enemmistön kannan. Minä en käsitä nimenomaan, mitkä lauseet tässä toveri Tanneria koskevassa lausunnossa

olivat sellaisia, että niitä ei voitaisi hyväksyä ja siihen nähden edustajat voisivat tässä esittää yksityiskohtaisesti moitetta niitä sanontoja vastaan. Sen sijaan esim. kuutosia koskeva lausunto sekä suojeluskunta-asiaa koskevat lausunnot nyt käsitykseni mukaan olivat melko tasaisia enkä minä käsitä, että tässä suhteessa pitäisi käyttää kiivaita puheenvuoroja ja lähteä siten sitä pohjaa repimään, mikä täällä eilen luotiin. Minä siis näkisin, että voisimme nämä menettelytapavaliokunnan esittämät asiat kaikessa rauhassa käsitellä tässä loppuun.

Mansnev: Puheenjohtaja sallinee kuitenkin käyttää pitemmän ajan, koska täytyy vähän perustella menettelytapavaliokunnan mietintöä. Minusta tuntuu tavattoman oudolta se erittäin raivokas ja totinen henki, joka tässä muutamissa äskeisissä puheenvuoroissa esiintyi. En malta olla ihmettelemättä erikoisesti toveri Kilven kiivautta. (Siihen oli syytäkin!) Kaiken sen jälkeen, mitä erinäisissä julkaisuissa, vieläpä täällä käydyissä keskusteluissakin on toveri Tanneria vastaan esitetty ja jonka seurauksena asiallisesti on ollut myöskin se tavattoman kiivas hyökkäys häntä vastaan "Neuvosto-Venäjän lehdistössä, on nähdäkseni ollut aiheutta kiinnittää tähän asiaan huomiota ja asiallisesti osoittaa, että suurin osa niistä hyökkäyksistä ja väitteistä, joita kokouksen aikana ja paljon kokousta ennen on Tanneria vastaan esitetty, ovat olleet aiheettomia. (Oikein!) Meidän velvollisuutemme on puolustaa puoluetoveria ja vastuunalaisessa tehtävässä ollutta miestä silloin, kun me harkitsemme, että hänen viakseen on luettu paljon sellaista, mitä hänen viakseen ei asiallisesti kuitenkaan voida lukea. Ja jos veljet jaksavat riittävän maltillisesti tutustua, siihen kohtaan tässä-menettelytapavaliokunnan lausunnossa, joka koskee toveri Tanneria, niin siinä ei ole nähdäkseni mitään sellaista, jota ei jokainen meistä voi hyväksyä, eikä se kohdistu minään erityisenä hyökkäyksenä eikä taisteluhaasteena myöskään oppositiota vastaan, niinkuin toveri Kilpi mainitsi. {Lue kohta!} Saatan sen lukea vielä kerran, mutta toivon, että veljet kuuntelevat maltillisesti ilman kiihkoa. »Vaikka . . .» (luki kirjoitustusta mietinnöstä).

Tämänkin kohdan luulisin voivan puoluekokouksen osanottajain hyväksyä, sillä käydyssä keskustelussa useat puheenvuorojen käyttäjät toimintakertomuksen yhteydessä pahoittelivat sitä tapaa, jolla näitä puolueemme sisäisiin asioihin kuuluvia kysymyksiä on julkisuudessa käsitelty. Täällä on mainittu erikoisesti »Vapaasta Pohjola» ja puoluetuomikunnan enemmistön päätöksellä hyväksytystä »Vapaasta Sanasta» ja kiinnitetty huomiota siihen, mitenkä eräät lehtiä hyväkseen käyttäen pyrkivät saamaan käsityksiään julkisuu-

teen ja siten sieltä käsin pyrkivät painostamaan puolueen enemmistöä, sitä joka on joutunut viime vuosien aikana asioista loppujen lopuksi viime kädessä vastaamaan. Kaiken sen jälkeen, mitä on tapahtunut, minä en voi ymmärtää niitä, jotka tällaisesta totuuden selostamisesta kiivastuvat ja menettävät siinä määrin malttinsa, kuin täällä eräät puheenvuorojen käyttäjät ovat menettäneet. Kysymys ei ole riidan vaan oikeuden tekemisestä, ja siihenhän täytyy pyrkiä jokaisen. — Minä luulen, että minun ei tarvitse kokousta enemmän valistaa. Valiokunnalla on ollut näillä perusteilla enemmän kuin riittävästi aihetta sanoa toveri Väinö Tannerin puhdistukseksi se, minkä se on sanonut. Toveri Tanner on itse vetäytynyt sivuun vapaaehtoisesti> ja olisi väärin, jos sitä vielä jälkeenkäin päin tulkittaisiin siten, että se on johtunut lähinnä siitä politiikasta, jota hän muka aikaisemmin on harjoittanut.

Mitä tulee sitten kysymykseen suojeluskunnista, niin valiokunta on kyllä voinut suurin piirtein yhtyä siihen käsitykseen, joka täällä on esitetty siitä, että tämä päätös on ollut epäonnistunut. Mutta johdonmukaisuudesta emme kuitenkaan voi lausua tässäkin suhteessa puoluetoimikunnalle moitelausetta emmekä missään tapauksessa esittää päätöstä suoranaisesti kumottavaksi, koska se kuitenkin perustuu siihen maanpuolustusohjelmaan, joka vuonna 1939 Turun puoluekokouksessa hyväksyttiin ja jossa m.m. sanotaan »ennenkuin sosialidemokraattinen työväestö saattaa muuttaa asennettaan suojeluskuntiin, edellyttäen se takeiden saamista siitä, että olosuhteet p.o. kohdissa olennaisesti muuttuvat»). Suojeluskuntajärjestön ja puolueemme tekemä sopimus on pyrkinyt omalta osaltaan hankkimaan juuri vuoden 1939 puoluekokouksen maanpuolustusohjelman edellyttämiä takeita siitä, että olosuhteet muuttuvat. Ovatko ne muuttuneet, siitä voidaan tietysti kiistellä ja olla erimielisiä, mutta puoluetoimikuntaa, joka on pyrkinyt hankkimaan muutosta asiointilaan, ei voitane siitä moittia. Kun sen lisäksi tämä asia jo itseasissa on poistunut päiväjärjestyksestä suojeluskuntien lakkauttamisen kautta, ei käsittääkseni aihetta ole kiinnittää asiaan sen suurempaa huomiota, mitä valiokunta on tehnyt. Kuitenkin valiokunta on pitänyt täysin oikeutettuna sen huomautuksen, joka opposition taholta on tehty suojeluskuntien haltuun joutuneiden sosialidemokraattisten järjestöjen omaisuuden palauttamisesta näille järjestöille takaisin, ja sen se on ottanut tähän lausuntoon, ja se on kannanilmaisu siinä mielessä, jota opposition taholta esitetään.

Mitä tulee sitten kuutoskysymykseen, niin minä en uskoisi, että tämän kohdan pitäisi antaa aihetta keskusteluun. Tässä kokouksen enemmistö on jo mennyt niin pitkälle myönnetyksissä ja kädenojen

nuksessa, että ei voida vaatia sentään mahdottomia, ei pidä panna, sitäkään sentään polvilleen edes tässäkään kysymyksessä. Me olemme voineet todeta, että kuutosten erottaminen vuonna 1940 tapahtui täysin asiallisilla syillä, ja tässä erottamispäätöksessä oli puoluetoimikunta samoin kuin puolueuuevostokin täysin yksimielinen. Heidän senjälkeinen toimintansaakaan ei ole osoittanut, että he olisivat katuneet aikaisempaa esiintymistään ja muuttaneet suhtautumistaan puolueeseen. Mutta siitä huolimatta, että näin on, puoluekokouksen enemmistön käsityksen mukaan aikaisemman päätöksen ei kuitenkaan enää tarvitsisi olla esteenä näiden toverien puolueeseen liittymiselle, mikäli he haluavat —niinkuin kaikkien muidenkin on tehtävä— noudattaa puolueen sääntöjä, päätöksiä ja puolue-elinten päätöksiä.

Minä luulin, että puoluekokous voisi hyväksyä tämän menettelytapavaliokunnan mietinnön tällaisenaan. Ja mitä tulee erikoisesti siihen kohtaan, joka koskee toveri Tanneria, sitä ei ole suinkaan tahdottu — kuten mainitsin — taisteluhaasteen heittämiseksi, vaan oikeuden tekemiseksi ja asioiden saattamiseksi oikealle tolalle. Se on sentähden vähin, mitä tässä kokouksessa voidaan tehdä. (Oikein? Hyvä!)

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Kun täällä on tehty eräitä muutosehdotuksia, niin ehdotan, että asia ratkaistaisiin siten, että — siis aivan kansanvaltaisesti — ne, jotka kannattavat valiokunnan mietintöä, nostavat ensin kätensä, ja sitten ne, jotka haluavat tehdä muutoksia tähän valiokunnan ehdotukseen, ne nostavat sen jälkeen.

Koeäänestyksellä mietintö hyväksyttiin valiokunnan ehdottamassa muodossa.

Menettelytapavaliokunnan mietintö N:o 4.

Mansner: Lausunnon antamista varten on menettelytapavaliokuntaan lähetetty Sos.-dem. Eduskuntaryhmän kertomus vv. 1939—1943: ja on valiokunta lähete keskustelussa lausuttuja huomautuksia harvittuaan ja asiantuntijoita kuultuaan päättänyt lausua seuraavaa:

Eduskuntaryhmä on kuluneena toimintakautena joutunut suurimmaksi osaksi työskentelemään poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka, ratkaisevalla tavalla ovat vaikuttaneet ryhmän toimintaan. Samalla kun sota-ajan vuoksi on ollut pakko hyväksyä monia poikkeuslakeja, jotka monella tavalla ovat rajoittaneet myöskin työväenluokan elämää ja toimintaa, ovat mahdollisuudet sosiaalisten uudistusten aikaansaamiseksi vähentyneet. Tästä huolimatta voidaan todeta, että.

ryhmä on voinut toimia työväenluokan ja koko vähäväkisten kansanosan pyrkimyksiä edistävällä tavalla ja on sille tästä vaikeissa oloissa suoritetusta toiminnastaan annettava täysi tunnustus.

Valiokunta on voinut todeta, että ryhmä on sodan aikana pyrkinyt toimimaan siten, että kansamme ja varsinkin sen työväenluokka pääsisi siitä selviytymään niin vähillä kärsimyksillä kuin suinkin. Ryhmä on tehnyt osaltaan voitavansa sekä v. 1939 että v. 1941 rauhanomaisten suhteiden säilyttämiseksi itäiseen naapurimaahan. Tässä pyrkimyksessään se ei ole valitettavasti onnistunut. Se on kuitenkin sodankin aikana yhtäpitävästi puolue-elinten kanssa korostanut sitä, että taistelumme on suurvaltäsodasta erillinen ja tarkoittaa yksinomaan maan vapauden ja itsenäisyyden suojaamista, mistä johtuen maallamme on katsottava olevan oikeus irroittautua sodasta niin pian kuin takeet maan vapauden ja itsenäisyyden säilymisestä on saatu. Ryhmä on pyrkinyt esiintymisellään vaikuttamaan myöskin porvarillisten puolueiden kannanottoihin 'omaksumiensa mukaisesti ja rauhan aikaansaamisen hyväksi.

Vaikka lainsäädäntötyö on sodan luomissa oloissa ollut vaikeata, on ryhmän aloitteesta saatu aikaan monia työväenluokalle hyödyllisiä lakeja ja uudistuksia. Lähetekeskustelussa huomautettiin kuitenkin, että sairaskassalaki tuli hyväksytyksi sellaisessa muodossa, johon* työläiset eivät voi olla tyytyväisiä, ja toivottiin, että ryhmän aloitteesta tämä laki saataisiin säädetyksi huoltoperiaatteen pohjalle. Valiokunta puolestaan yhtyy tähän käsitykseen sekä kiinnittää samalla huomiota verotuslainsäädännön jatkuvan kehittämisen ja uudistamisen välttämättömyyteen siten, että nykyistä suuremmassa määrässä tulisi huomioonotetuksi veronmaksajain todellinen maksukyky.

Ryhmäkurin tehostamiseen on myöskin nykyistä suuremmassa määrin kiinnitettävä huomiota.

Edelläsänotun perusteella valiokunta ehdottaa,

että Sos.-dem. eduskuntaryhmän kertomus vv. 1939—43 hyväksytäisiin.

Helsingissä, marraskuun 29 p:nä 1944.

Toivo Mansner.

Jorma Tuominen.

Martta Salmela-Järvinen.

T. Jäntti.

Kaarlo Hämäläinen.

O. E. Vainio.

Nestor Snäll.

Etä edustajatehtävänsä laiminlyöneiden henkilöiden nimet olisi piirilehdissä julkaistava, piirijärjestöhän voi, jos se katsoo tarpeelli-

seksi turvautua myös tähän menettelyyn, ellei se muulla tavalla katso voivansa palauttaa kuria ja järjestystä oman piirinsä kansanedustajien keskuuteen, mutta nimenomainen vaatimus saattaa joissakin olosuhteissa tuottaa vissejä vaikeuksia. Sen vuoksi minä omasta puolestani katsoisin, että se, minkä valiokunta on mietinnössään esittänyt kurin tehostamisesta, pitäisi riittää, ja kun sitä täydentää tarha Vallilan Työväenyhdistyksen ponsiehdotus, pitäisi olla kaikki takeet siitä, että ryhmäkuri vastaisuudessa nykyisestään huomattavasti paranee.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin muutoksitta.

Puheenjohtajaksi siirtyi Järvinen.

Ohjelmavaliokunnan mietintö N:o 2.

Puolueen pienviljelysohjelma.

Valiokunta on käsitellyt sos.-dem. pienviljelyspolitiikkaa suunnitelleen komitean mietinnön sekä liitteen »Suunnitelmallisempaa pienviljelyspolitiikkaa II» ja pienviljelijäin neuvottelukunnan niistä antaman lausunnon ja puoluekokouksessa annetut evästykset.

Käsittelynsä tuloksena valiokunta ehdottaa puoluekokoukselle:

että puoluetuomikunnan esittämät päätöslauselmat asiassa hyväksyttäisiin seuraavasti muutettuina ja täydennettyinä.

Kohdassa I. olevan toisen kappaleen tilalle otetaan Pienviljelijäin neuvottelukunnan ehdottamat kaksi uutta kappaletta.

Kohdassa V. lisätään lause: »Lainsäädännön avulla olisi turvattava metsätyöläisten asemaa ja myöskin muilla valtiovallan toimenpiteillä edistettävä heidän sosiaalista huoltoaan.»

lisäysponsien kohta 7) hyväksytään kuulumaan:

»7) että lisämaan hankintaa liian pienille tiloille toteutetaan täydellä teholla jo siirtoväen ja heihin verrattavien asuttamisen rinnalla sekä samalla annetaan poltto- ja kotitarvepuun saantia varten omaa metsämaata tai osuus mahdollisesti muodostettaviin yhteismetsiin.»

Helsingissä 29/11 1944.

Ohjelmavaliokunta

*Pekka Railo, Arthur Komppa, Sulo E. Mäkitien, Bruno Päkäri.
Kalle Salo, Kalle Järvinen ja Juho V. Lötjönen.*

Railo: Ohjelmavaliokunta on todennut, että kun tässä kysymyksessä on alustavasti tehty hyvin perusteellista työtä, on olemassa komitean alkuperäinen laaja mietintö ja yksityiskohtaiset ponnet ja siinä vielä lisäys, minkä jälkeen pienviljelijäin neuvottelukunta on antanut asiassa lausuntonsa ja tehnyt muutosehdotuksia ja sen lisäksi lähete keskustelussa vielä tehtiin eräitä huomautuksia ja muutosehdotuksia — asiaa käsitellessään valiokunta on tullut siihen käsitykseen, että alkuperäiseen komitean mietintöön sisältyvät ponnet ja samoin liitteessä olevat ponnet olisi yleensä hyväksyttävä. Poikkeuksena on pääasiallisesti se, että pienviljelijäin neuvottelukunnan ehdotuksesta on otettu alkuperäisen mietinnön ensimmäiseen kohtaan toisen lauseen tilalle kaksi lisäkappaletta tästä pienviljelijäin neuvottelukunnan mietinnöstä, jotka koskevat samaa asiaa kuin poistettu kappale, mutta jotka yksityiskohtaisemmin ja täsmällisemmin lausuvat sen saman asian. Muussa suhteessa ei ole suurempia muutoksia tehty, ja ne muutokset mitkä on tehty, ne ilmenevät tästä kokoukselle jaetusta pienestä mietinnöstä.

Toivoisin ja uskon, että tässä ei ole mitään vaaraa hyväksyä mietintöä ja ponnet sellaisina kuin ne on ehdotettu.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Valiokunnan mietintö tiivistettiin.

Menettelytapavaliokunnan mietintö N:o 5.

Julkilausuma.

Käsiteltyään kysymystä nykyhetken poliittisesta tilanteesta Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen XIX Puoluekokous toteaa, että työtätekevän luokan ja koko kansamme asema on tällä hetkellä äärimmäisen vaikea ja vaarallinen. Lähes viisi vuotta jatkunut sota on iskenyt vaikeita vammoja sekä koteihimme että koko yhteiskuntaelämäämme. Tuhannet ovat ne kodit, joihin perheen isä, veli tai puoliso ei enää palaa, monia tuhansia kansalaisia joutuu invaliideina elämään ja taistelemaan toimeentulostaan. laskien ja orpojen osa on vaikea. Aineellisten huolten ohella heidän mieliään rasittaa suru ja kaipaus rakkaan omaisen menetyksen takia.

Yhteiskuntamme on pitkällisen sodan aikana köyhtynyt. Ulkomaiset yhteytemme ovat edelleenkin sangen rajoitetut ja kotimaista tuotantoamme haittaa raaka-aineiden puute. Polttoainetarastomme ovat niinikään vähissä ja kuljetuskysymyksen ratkaisu suurten vaikeuksien takana. Meidän on kuitenkin kyettävä nämä vaikeudet voittamaan, voidaksemme järjestää työtä kaikille niille, jotka

palaavat ase- tai työpalveluksesta ja jotka myös vapautuvat sotataviketeollisuudesta. Sodan seurauksena on suurilukuinen kodeistaan lähtenyt siirtoväki myös saatettava työhön ja tuotantoon jokainen omassa ammatissaan. Rahamme arvon heikkeneminen alentaa palkallaan elävien työläisien toimeentulotasoa, jota kohottamaan vähäiset palkkojen koroitukset ovat jatkuvasti osoittautuneet riittämättömiksi.

Solmittuamme välirauhan Neuvostoliiton kanssa asettavat välirauhan sopimuksen ehdot kansamme kannettavaksi raskaita velvoituksia, jotka tulevat ankarasti rasittamaan maamme talouselämää lähivuosien aikana. Kokous pitää luonnollisena, että nämä rauhan ehdot täytetään tunnollisesti. Sitkeästi ja väsymättömästi ponnistellen ja pyrkien hyviin ja luottamuksellisiin suhteisiin Neuvostoliiton kanssa on kansamme varmaankin selviävä näistäkin vaikeuksistaan.

Taloudellisten vaikeuksien ohella on edessämme myöskin suuria henkisiä ristiriitoja, erimielisyyttä ja kamppailua, joka uhkaa särkeä työväenluokankin sisäisen rintaman. Työväenluokan keskuudessa kysytään nyt: kuka on syypää sotaan, kuka on johtanut kansamme tähän vaikeuksien umpikujaan? Syyllisiä yritetään etsiä myöskin omasta keskuudestamme, sillä työväenluokan lahjomaton oikeudentunto ei halua jättää omiakaan järjestöjä ja omaa toimintaansa arvostelevalle tarkastelun ulkopuolelle. Tämä arvostelu, niin luonnollisena kuin sitä onkin pidettävä, on kuitenkin usein saanut puolueettamme vahingoittavia muotoja ja johtaa siten helposti hajaannukseen ja keskinäisiin riitoihin. Tämän luontoinen arvostelu on puolueettamme vahingoittavana lopetettava ja ehdottomana vaatimuksena on pidettävä, että puolueemme sisäiset erimielisyydet vastedes selvitetään järjestödemokratian periaatteiden mukaisesti järjestöjen ja puolue-elinten kokouksissa, eikä puolueelle vieraiden lehtien ja muiden julkaisujen palstoilla.

Arvosteluissa ei myöskään ole unohdettava, että suurimpana syyllisenä sotaan, on kansojen välinen epäluulo ja kapitalistisen järjestelmän aikaansaama imperialistinen valloitus halu, josta myöskään meidän maamme eräät porvarilliset piirit eivät ole, kansamme pienuudesta huolimatta, jaksaneet täysin vapautua. Tämä imperialistinen valloitus halu on johtanut maailman uuteen onnettomuuteen. Meidänkin pienen kansamme on ollut äärimmäisen vaikea tässä sekasortoisessa maailmassa säilyä koskemattomana.

Toverit! Olemme eläneet vaikean ajan ylitse ja katseemme on kaikesta huolimatta suunnattava tulevaisuutta kohti. Aikaa ei ole nyt tuhlettava keskinäisiin kiuasteluihin eikä syyttelyihin siitä, kuka

on syyllinen. Meidän on yhteisvoimin ryhdyttävä rakentamaan tulevaisuutta ja luomaan olosuhteita työtä tekeville kansalle paremmiksi ja onnellisemmiksi ja ennenkaikkea solmimaan uudelleen suhteitamme muiden maiden työväenjärjestöihin. Suuret tehtävät odottavat meitä. Sosialidemokratian lipun ympärille on koottava kaupunkien ja maaseudun palkkatyöläiset ja pieneläjät, taistelemaan vaatimuksiemme puolesta. Tulevissa vaaleissa meidän on saatava Sosialdemokraattiselle Puolueelle sellainen edustus eduskunnassa, että se voi ja kykenee kyllin tehokkaalla tavalla taistelemaan työväenluokan oikeuksien kaikinpuoliseksi lisäämiseksi. Meidän on päästävä siihen, että Sosialidemokraattinen Puolue yoi koko voimallaan työskennellä näiden kysymysten hyväksi myöskin maan hallituksessa.

Äänioikeuden uudistus, johon Sosialidemokraattinen Puolue on koko olemassaolonsa ajan pvrkinnyt, on nyt toteutunut ja ensi kerran tulevissa vaaleissa tulevat kaikki kansalaiset, sekä naiset että miehet, jotka ovat 21 vuotta täyttäneet, pääsemään vaaliuurnille. Tämän vuoksi ja kun pitkän vaalikauden jälkeen muutenkin niiden kansalaisten lukumäärä on suuresti lisääntynyt, jotka eivät ole saaneet äänellään vaikuttaa eduskunnan kokoonpanoon, on vaalien toimeenpanoa kiirehdittävä, jotta kantamme keskuudessa ilmenevät virtaukset pääsisivät mahdollisimman pian oikeissa suhteissa eduskunnassa näkyviin.

Kansalaiset, toverit! Puoluekokouksemme on hyväksynyt lähiajan ohjelman, johon sisältyvät ne uudistukset ja parannukset, jotka lähimmässä tulevaisuudessa on sosiaalisen oikeudenmukaisuuden aikaansaamiseksi toteutettava. Yksimielisinä ja yhteisvoimin, keskinäiset erimielisyydet unohtaen ja vahvistaen järjestörintamaamme, pyrkikäämme vaatimuksiimme toteuttamaan. Päämääränämme olkoon nyt, niinkuin tähänkin asti: Vapaus, rauha ja kansanvalta sekä sosiaalinen oikeudenmukaisuus.

Helsingissä 29/11 —44.

Toivo Mansner.

T. Jäntti.

N. Snäll.

O. Vainio.

K. Hämäläinen.

J. Tuominen.

Martta Salmela-Järvinen.

Mansner: (Kirjoitettu mietintö.)

E. Pusa: Kun tässä esitetyssä julkilausumassa on unohdettu siirtoväki, minun käsittääkseni siihen pitäisi johonkin sopivaan paikkaan pistää lause, jossa sanotaan, että sodan seurauksena on suurilukuisen kodeistaan lähtenyt siirtoväki myös sovitettava työhön ja tuotantoon, jokainen omassa ammatissaan. Jokin tämän tapainen ajatus, (Hyvä on! Kannatetaan!)

Mansner: Minulla puolestani ei ole vastaan. Voisimme jättää kokouksen pääsihteerin tehtäväksi hoitaa iämiä johonkin kohtaan. Päättöslauselmaehdotuksen laatimisessa oli niin kiire, ettei keritty riittävän yksityiskohtaisesti harkita. Siitä johtuu, että tämäkin jäi unohtuksiin.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin Pusan ehdottamalla lisäyksellä:

Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokouksen julkilausuma.

Käsiteltyään kysymystä nykyhetken poliittisesta tilanteesta Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen XIX puoluekokous toteaa, että työtätekevän luokan ja koko kansamme aseina on tällä hetkellä äärimmäisen vaikea ja vaarallinen. Lähes viisi vuotta jatkunut sota on iskenyt vaikeita vammoja sekä koteihimme että koko, yhteiskunta-elämäämme. Tuhannet ovat ne kodit, joihin perheenisä, veli tai puoliso ei enää palaa. Monia tuhansia kansalaisia joutuu invaliideina elämään ja taistelemaan olernassaolostaan. Leskien ja orpojen osa on vaikea. Aineellisten huoltien ohella heidän mieliään rasittaa suru ja kaipaus rakkaan omaisen menetyksen takia.

Yhteiskuntamme on pitkällisen sodan aikana köyhtynyt. Ulkomaiset yhteytemme ovat edelleenkin sangen rajoitetut ja kotimaista tuotantoamme haittaa raaka-aineiden puute. Polttoainevarastomme ovat niinikään vähissä ja kuljetuskysymyksen ratkaisu suurten vaikeuksien takana. Meidän on kuitenkin kyettävä nämä vaikeudet voittamaan voidaksemme järjestää työtä kaikille niille, jotka palaavat ase- tai työpalveluksesta, samoin kuin niille, jotka vapautuvat söta^[^] tarviketeollisuudesta. Niinikään on sodan seurauksena kodeistaan lähtenyt suurilukuinen siirtoväki saatettava työhön ja tuotantoon, jokainen, mikäli mahdollista, omassa tai sitä lähellä olevassa ammatissa. Rahamme arvon heikkeneminen alentaa palkallaan elävien työläisten toimeentulotasoa, jota kohottamaan vähäiset palkkojen korotukset ovat jatkuvasti osoittautuneet riittämättömiksi.

Solmittuamme välirauhan Neuvostoliiton kanssa asettavat välirauhansopimuksen ehdot kansamme kannettavaksi raskaita velvoituksia, jotka tulevat ankarasti rasittamaan maamme talouselämää lähivuosien aikana. Kokous pitää luonnollisena, että nämä rauhan ehdot täytetään tuntuellisesti. Sitkeästi ja väsymättömästi ponnistelun ja pyrkien hyviin ja luottamuksellisiin suhteisiin Neuvostoliiton kanssa on kansamme varmaankin selviävä näistäkin vaikeuksistaan.

Taloudellisten vaikeuksien ohella on edessämme myöskin suuria henkisiä ristiriitoja; erimielisyyttä ja kamppailua, joka uhkaa särkeä

työväenluokankin sisäisen rintaman. Työväenluokan keskuudessa kysytään nyt: kuka on syypää sotaan; kuka on johtanut kansamme tähän vaikeuksien umpikujaan? Syyllisiä yritetään etsiä myöskin omasta keskuudestamme, sillä työväenluokan lahjomaton oikeudentunto ei halua jättää omiakaan järjestöjä ja omaa toimintaansa arvostelevan tarkastelun ulkopuolelle. Tämä arvostelu, niin luonnollisena kuin sitä onkin pidettävä, on kuitenkin usein saanut puolueettamme vahingoittavia muotoja ja johtaa siten helposti hajaannukseen ja keskinäisiin riitoihin. Tämänluontoinen arvostelu on puolueettamme vahingoittavana lopetettava ja ehdottomana vaatimuksena on pidettävä, että puolueemme sisäiset erimielisyydet vastedes selvitetään järjestödemokratian periaatteiden mukaisesti järjestöjen ja puolue-elinten kokouksissa, eikä puolueelle vieraiden lehtien ja muiden julkaisujen palstoilla.

Arvosteluissa ei myöskään ole unohdettava, että suurimpana syyllisenä sotaan on kansojen välinen epäluulo ja kapitalistisen järjestelmän aikaansaama imperialistinen valloitus halu, josta myöskään meidän maamme eräät porvarilliset piirit eivät ole, kansamme pienuudesta huolimatta, jaksaneet täysin vapautua. Tämä imperialistinen valloitus halu on johtanut maailman uuteen onnettomuuteen. Meidänkin pienen kansamme on ollut äärimmäisen vaikea tässä sekasortoisessa maailmassa säilyä koskemattomana.

Toverit! Olemme eläneet vaikean ajan ylitse ja katseemme on kaikesta huolimatta suunnattava tulevaisuutta kohti. Aikaa ei ole nyt tuhlattava keskinäisiin kinasteluihin eikä syyttelyihin siitä, kuka on syyllinen. Meidän on yhteisvoimin ryhdyttävä rakentamaan tulevaisuutta ja luomaan olosuhteita työtä tekeväille kansalle paremmiksi ja onnellisemmiksi ja ennenkaikkea solmiamaan uudelleen suhteitamme muiden maiden työväenjärjestöihin. Suuret tehtävät odottavat meitä. Sosialidemokratian lipun ympärille on koottava kaupunkien ja maaseudun palkkatyöläiset ja pieneläjät, taistelemaan vaatimuksiemme puolesta. Tulevissa vaaleissa meidän on saatava Sosialidemokraattiselle Puolueelle sellainen edustus eduskunnassa, että se voi ja kykenee kyllin tehokkaalla tavalla taistelemaan työväenluokan oikeuksien kaikinpuoliseksi lisäämiseksi. Meidän on päästävä siihen, että Sosialidemokraattinen Puolue voi koko voimallaan työskennellä näiden kysymysten hyväksi myöskin maan hallituksessa.

Äänioikeuden uudistus, johon Sosialidemokraattinen Puolue on koko olemassaolonsa ajan pyrkinyt, on nyt toteutunut ja tulevissa vaaleissa pääsevät ensi kerran vaaliurnille kaikki 21 vuotta täyttäneet, sekä naiset että miehet. Tämän vuoksi ja kun pitkän vaalikauden jälkeen muutenkin niiden kansalaisten lukumäärä on suuresti lisää-

tynyt, jotka eivät ole saaneet äänellään vaikuttaa eduskunnan kokoonpanoon, on vaalien toimeenpanoa kiirehdittävä, jotta kansamme keskuudessa ilmenevät virtaukset pääsisivät mahdollisimman pian oikeissa suhteissa eduskunnassa näkyviin.

Kansalaiset, toverit! Puoluekokouksemme on hyväksynyt lähiajan ohjelman, johon sisältyvät ne uudistukset ja parannukset, jotka lähimässä tulevaisuudessa on sosiaalisen oikeudenmukaisuuden aikaansaamiseksi toteutettava. Yksimielisinä ja yhteisvoimin, keskinäiset erimielisyydet unohtaen ja vahvistaen järjestörintamaamme, pyrkikäämme vaatimuksiajoame toteuttamaan. Päämääränämme olkoon nyt, niinkuin tähänkin asti: Vapaus, rauha ja kansanvalta sekä sosiaalinen oikeudenmukaisuus.

Sosialidemokraattisen Puolueen XIX puoluekokous.

Kokouksen päättäminen.

Puheenjohtaja: Tänä aamuna varhain valitulla uuden puolue toimikunnan puheenjohtajalla toveri Hiltusella on nyt puheenvuoro.

Hiltunen: (Suosionosoituksia puhujan astuessa korokkeelle.) Arvoisat kokousedustajat! Puoluekokouksen monipäiväinen raskas urakka alkaa nyt olla päättymässä. Yksi ja toinen kokouksen osanottajista onkin jo pakannut kapsäkkinsä ja painunut kotipuoleensa. Tämä kokous on tehnyt työtä oikein hartiavoimin, ja sikäli kuin on ollut kysymys tulevan toiminnan suunnittelusta, ratkaisut ovat tapahtuneet verraten yksimielisesti ja vaivattomasti. Vaikeampaa on sen sijaan ollut kaiken menneen puntaroiminen. Kuunnellessa kokouksen menoa, on voinut panna merkille, että kaikkien niiden puolue tovereiden, jotka ovat innokkaimmin ja vastuunalaisimmilla paikoilla toimineet, heidän edesottamuksistaan on voitu löytää arvostelemisen aihetta. Kun me nyt olemme suorittaneet keskinäisen pyykinpesun tavallista perusteellisemmin ja kun toivottavasti terävimmät särmät täten osittain ovat hioutuneet vähän tylpemmiksi, voimme toivoa, että nyt puhdistunein mielin ja uusin voimin lähdemme kulkemaan eteenpäin, ihanteidemme toteuttamiseksi ja suunnan pitämiseksi.

Tämän kokouksen aikana on tullut käytetyksi moukaria silloinkin, kun pieni vasara ja sillä annettu näpsähdys olisi riittänyt. Olemme kuitenkin voineet panna merkille, että melkein kaikkien puhujien sydämellä on ollut huoli puolueen yhtenäisyyden säilyttämisestä tulevaisuudessa. Meillä kaikilla on niin paljon yhteistä tämän puolueen sisällä, että sen rikki repiminen on katkeraa ja tuntuu hyvin vaikealta. Sovinnon löytäminen on ollut hiuskarvan varassa. Mutta kun loppujen

lopuksi kuitenkin onnistuttiin löytämään aluksi laihakifl soyinte,; joka minun käsitykseni mukaan kuukaudelta tulee täydellisemmäksi, niin olen varma, että koko maamme mutta ennen kaikkea: sen työtätekevät tervehtivät ratkaisua suurella tyydytyksellä. Tämä kokous on kirjoittanut työväenliikkeen historiassa suurenmoisen sivun. Tapahtuneet ratkaisut ovat vaatineet monelta suurta mielenmalttia, sillä kompromissiratkaisut eivät tavallisesti tyydytä ketään.

Puolueen puheenjohtajan paikka on tavallisissakin oloissa vaativa ja vastuunalainen ja ennen kaikkea se on sitä nykyisissä vaikeissa oloissa. Se että vaali loppujen lopuksi on kohdistunut allekirjoittaneeseen, osoittaa tilanteen vaikeutta. Puoluekokous on seurannut tässäkin kysymyksessä vähimmän vastuksen lakia. Tunnen varsin hyvin rajoitetut mahdollisuuteni. Mutta kun kysymyksessä on ollut puolueen onni ja menestys ja sen tulevaisuus, täytyy uskaltaa luottaa vähäisiinkin voimiinsa, varsinkin kun valittu puoluetuomikunta on kokoonpantu puolue-elämässä hyvin tunnetuista naisista ja miehistä. Heidän myötävaikutuksellaan toivon selviytyväni.

Puoluetuomikunnasta jää pois tovereita, joiden osuus työväenliikkeessä on ollut suuri ja hyvin kunnioitettava. Uskallan vakuuttaa, että heidän työtään puolueen ja työväenluokan hyväksi tullaan" aina muistamaan. Kun he nyt jäävät sivusta katsomaan, niin toivottavasti heihin viime aikoina ajoittain hyvin kärkeväkin ja henkilökohtainen arvostelu jättää heidät rauhaan.

Hyvät puoluekokousedustajat! Tämän kokouksen työn tuloksena te olette jättäneet uudelle puoluetuomikunnalle toteutettavaksi joukon tärkeitä tehtäviä. Mainitsen niistä vain puolueen lähiajan yhteiskuntapoliittisen samoin kuin pienviljelijäohjelman. Kun lisäksi meidän on käytävä ensi vuoden aikana ankara vaalitaistelu, niin kaikki nämä antavat uudelle puoluetuomikunnalle tarpeeksi tehtäviä.

Kun me nyt lähdemme uudelle taipaleelle, niin on muistettava, että meidän on kuljettava tietämme suoraan eteenpäin, oikeata ja selvää ja sosialidemokraattista linjaa päämääränämme pitäen. Meillä ei ole varaa tinkiä missään olosuhteissa Oikeiksi tunnustetuista periaatteistamme. Se tie, jota tämän maan lähivuosina on kuljettava, on vaikea. Samat vaikeudet tulevat esiintymään puoluetuominnassamme. Minä uskon, että kykenemme, meidän on siihen kyettävä, luotsaamaan tämän maan ja puolueemme valoisammille ja tyynemmille vesille, kunhan itse kukin omalta kohdaltamme täytämme paikkamme tunnollisesti ja vilpittömästi. Siinä mielessä lähtekäämme uudelle taipaleelle. (Suosionosoituksia.)

Puheenjohtaja Järvinen. -Hyvät puoluetoverit! Viisi päivää kestänyt puoluekokouksemme lähenee nyt loppuaan. Olemme kaikki kaiketi

yksimielisiä siitä, että emme ole kokouksessa suinkaan turhaan olleet ettemme ole tulleet Helsinkiin huvittelemaan ja aikaamme kevytmielisesti viettämään, niinkuin meidän maalaisten Helsingissä käydesämme usein on tapana sanoa. Yhtenä kokouksen puheenjohtajista voin vakuuttaa, että työtä tässä kokouksessa on tehty, työtä vakavassa mielessä, työtä, jonka pohjasävnä on ollut puolueemme ja Suomen, työväenluokan yhteinen onni ja menestys.

Me kaikki puoluekokousedustajat olemme tietoisia siitä, että tätä puoluekokoustamme on odotettu suurella mielenkiinnolla kaikkialla. Koko maamme työväki, joka viime kuukausien aikana tai viime vuosien aikana on joutunut paljon kokemaan, paljon kestäämään, paljon kärsimään ja on sen johdosta joutunut monia asioita puntaroimaan kenties toisella tavalla kuin mitä se aikaisemmin on puntaroinut, on varmaankin odottanut suurella jännityksellä tältä puoluekokoukselta päätöksiä, jotka olisivat antaneet jotai» utta suuntaa maamme työväen tulevalle politiikalle. Lisäksi se on odottanut tältä kokoukselta päätöksiä, jotka voisivat johtaa sosialidemokraattisest ajattelevia työläisiä jälleen yhteiseen suureen laivaan tekemään työtä tämän laivan saattamiseksi nykyisen ajan vaikeuksien ja karikkojen välitse. Minkälaisia meidän evästyksemme itse kullakin paikkakunnalla ovat olleet, uskon kumminkin, että kaikilla paikkakunnilla on ollut pohjasävnä se, että tämän puoluekokouksen olisi löydettävä yhteinen tie sosialidemokraattisen työväestön kuljettavaksi lähiaikoina. Maamme porvaristo on tätä kokousta myös odottanut ja seurannut sitä suurella mielenkiinnolla. Silloin kun jossakin maassa tulee hätä ja asiat joutuvat jollakin tavoin veitsen terälle, silloin turvaudutaan porvaristonkin taholta tavallisesti työväestöön ja odotetaan suurella jännityksellä ja mielenkiinnolla sen asennetta kulloinkin esilläoleviin asioihin. Kaikkien viimeaikaisten suurten sotien aikana — puhumme lähinnä edellisestä maailmansodasta ja tästä maailmansodasta — on jouduttu ottamaan työväestön edustajia vastuunalaisiin hallituspaikkoihin, työväestön edustajia, jotka eivät muulloin sinne suinkaan kelvanneet. Moniin muihinkin valtiollisiin, luottamustoimiin kaikissa sotaa käyvissä maissa on sodan aikana ollut aina pakko kutsua työväestön edustajat. Täytyy sanoa, että porvariston on täytynyt turvautua työväestöön aina silloin, kun suuri hätä jotain maata tai valtakuntaa on uhannut. Näin on käynyt tämänkin sodan aikana ja näin on käynyt meidänkin maassamme. Ja minä olen vakuuttunut siitä ja olen kuulut siitä paljon lausuntoja, että juuri tämän puoluekokouksenkin kulkua ja ratkaisuja maamme porvaristo on odottanut tavattoman suurella jännityksellä ja mielenkiinnolla. Myöskin ulkomailla ja varsinkin läheisissä naapurimaissamme on tähän puoluekokoukseen kiin-

nitetty mielenkiintoa, suurempaa* huomiota kuin moniin muihin, tuskinpa mihinkään aikaisempaan puoluekokoukseemme. Ulkomalaiset veljesjärjestömme tietävät samaten kuin maamme omat kansalaisetkin, että tämän puoluekokouksen kulusta ja sen tekemistä päätöksistä riippuu suurimmaksi osaksi maamme työväenluokan — ja rohkenen sanoa enemmänkin — koko kansamme vastainen kohtalo. Tästä syystä on ulkomaillakin samoin kuin kaikkialla muuallakin tätä puoluekokousta odotettu suurella mielenkiinnolla ja jännityksellä.

Meillä on tässä puoluekokouksessamme ollut, kuten täällä kaikki tietävät, aika lailla paljon jännitystä ja sanoisinko jollain lailla hyvin suuressa määrässä sähköä ilmassa. On tietysti verraten vaikea sovittaa kaikkia niitä ristiriitoja, mitä täällä kokouksessa olevien eri mielipide-ryhmien välillä on ollut olemassa. Mutta yhtenä kokouksen puheenjohtajista voin vakuuttaa, että se käsitys, minkä me olemme käytetyistä puheenvuoroista saaneet, vakuuttaa sellaisen käsityksen, että jokaisen puheenvuoron käyttäjän pohjimmaisena sydänajatuksena on ollut maamme työväenluokan pelastus niistä vaikeuksista, jotka ymmärrettävästi eteemme tulevat. Varmaankin ovat sekä ns. oppositio-ryhmä että enemmistöläiset joutuneet monien vakavien ristiriitojen eteen näitä asioita tänä aamuna toimitetun puoluetoimikunnan vaalia ratkaistaessa. Olen vakuuttunut siitä, että puolella kuin toisellakin on täytynyt tinkiä. Tinkimistä ei voi itsekään kukaan oikeastaan hyväksyä. Mutta tämä tinkiminen on kuitenkin suoritettu ja tehty siinä mielessä, että työväenliikkeemme onni on asetettava etutilalle monien hyvinkin piintyneiden vakaumusten edellä.

Äskeisestä keskustelusta huolimatta rohkenen tässä puoluekokouksessa kiinnittää huomiota niihin tovereihin, jotka nyt joutuvat eroamaan puoluetoimikunnastamme, vaikka he eivät täällä olekaan mukana. Uskon tulkitsevani ainakin enemmistön ja toivottavasti koko puoluekokouksen mielialoja oikein, kun kiitän toveri Tanneria siitä suuriarvoisesta työstä, mitä hän on puolueelle ja maamme työväenluokalle tehnyt joutuessaan olemaan eräänlaisena esikuntapäällikkönä tässä meidän järjestössämme. Monta kertaa silloin, kun monen muun housut ovat tutsisseet — varhaisempina aikoina nimittäin — on Tanner joutunut pelottomana ja rohkeana astumaan esiin pelastamaan Suomen sosialidemokraattista työväenliikettä. Muistan erikokoisesti kansalaissodan jälkiajat. Muistan Mouhijärven tapauksen; Lapuanliikkeen ajat ja monet muut tapaukset, jolloin näin on tapahtunut. Uskonkin, että me kaikki tässä suhteessa voimme lausua hänelle suuren tunnustuksen ja sydämellisen kiitoksen. Uskon myöskin, että taakse jääneinä vaikeina vuosina hän on tehnyt sen, mitä hänen asemassaan oleva sosialidemokraatti voi tehdä. Kaikkialla siellä, missä

työtä tehdään, tapahtuu myös virheitä. Vain siellä, missä ei mitään tehdä, siellä ei ole virheitä mahdollisuus tehdä. Jos on tapahtunut virheitä, niin on tapahtunut niin paljon myönteistäkin, että tämän puoluekokouksen täytyy siitä lausua toveri Tannerille sydämelliset kiitokset ja valittelunsa, siitä, että hän nyt olevien olojen pakosta on täytynyt vetäytyä syrjään. Toivottavaa kuitenkin on, että me vielä jälleen näkisimme hänet riveissämme yhtä pelottomana ja rohkeana ja yhtä toimintatarmoisena kuin hän on tähänkin saakka työnsä tehnyt.

Samat sanat haluaisin osoittaa puoluetoimikunnan entiselle puheenjohtajalle toveri Väinö Salovaaralle. Pitkä on sekin työpäivä, minkä hän aktiivisena toimihenkilönä on maamme työväenliikkeen hyväksi suorittanut. Arvokasta, uhrauksia vaativaa ja tuloksellistakin se työ on ollut, se meidän täytyy kaikkien yhteisesti myöntää.

Nyt eroavalle puoluesihteerille toveri Aaltoselle, vaikka hän jou-tuikin jäämään puoluetoimikunnan jäseneksi, lausun myös puoluekokouksen kiitokset puolueemme hyväksi suoritetusta työstä. Se aika, jonka toveri Aaltonen on ollut puoluesihteerinä, on ollut vaikea, täynnä ristiriitoja ja jännitystä, ja se aika on ollut voimia ja tarmoa kuluttavaa. Että puolue on saatu pysymään niinkin koossa kuin se on pysynyt sodan esiintuomissa monenmoisissa karikoissa ja että se on pysynyt niinkin ajan tasalla kuin se on pysynyt, siitä lankeaa suuri osuus toveri Aaltoselle. Sen vuoksi lausun hänelle tämän puoluekokouksen kiitoksen.

Maamme työväenluokalla, kuten täällä äskettäin uusi puolueen puheenjohtaja Hiltunen mainitsi, on edessään tavattoman vaikea aika. Maailma kuohuu vielä kuin hiiden kattila, ja siinä kuohussa saattaa tulla työväenluokan eteen sellaisia kysymyksiä, sellaisiakin asioita, joista meillä tällä hetkellä ei ole vielä aavistustakaan. Jaksako työväenluokka näissä kuohuissa, uusissa asioissa, uusissa kuohuissa omaksua aina oikean rauhallisen harkinnan kannan, sitä on tietysti etukäteen vaikea sanoa. Mutta toivokaamme, että näin tapahtuisi^ sillä se on meidän työväenluokkamme pelastumisen yksi perusedellyt-tyksiä. Maamme sisäpoliittiset olot saattavat muodostua kenties vieläkin ristiriitaisemmiksi ja kärjekkäämmiksi, kuin mitä ne tällä hetkellä ovat. Silloin kysytään työväenluokalta suurta harkintaa ja malttia ja tuollaista oikeata asioihin asennoitumista. Mutta kaikkein vaikeinta on se seikka, että maamme taloudelliset olot ilmeisesti tulevat lähivuosina olemaan paljon vaikeammat, kuin mitä taakse jää-neinä sotavuosina ovat olleet, syistä jotka ainakin kaikki puolueko-kouksen edustajat tuntevat, mutta kenties eivät ole yhtä selvillä kaikilla syrjäisillä maamme kolkilla. Taloudellisten kysymysten rat-

kaisemisessa, taloudellisten vaikeuksien voittamisessa vaaditaan työväestöltä niinikään suurta harkintakykyä ja ehdotonta realiteettien tajuamista. Ellei työväestömme tätä pysty arvostelemaan tai tällaista tajuntaa omaksuma, voi meidän tuleva kohtalomme muodostua hyvinkin onnettomaksi.

Edessäolevat vaikeudet ovat suuret, hyvät toverit. Käsitykseni mukaan tae kumminkin niistä tulemme selviytymään. Niistä *täytyy* meidän selviytyä. Elämän täytyy nimittäin täällä maailmassa ja meidänkin maassamme jatkua tämänkin onnettoman, vielä raivoavan onnettoman myllerryksen jälkeen. Työväestön on tästä myllerryksestä selviydyttävä, ja minä uskon, että työväestömme selviytyy kirkki omalla »katajaisen kansan» sitkeydellään, johon tässä jossain keskustelujen tiimellyksen aikana kenties puolittain leikillisesti huomautettiin. Tämän avulla se tulee selviytymään, jos sillä on yksimielisyyttä sekä taloudellisten ja poliittisten asiavaikeuksien vastaan tullessa monta kertaa mainitsemaani tyyntä harkintaa ja realiteettien tajuamista, se tulee selviytymään näistä vaikeuksista, joskin tietysti sen uhraukset ja kärsimykset tulevat vieläkin olemaan suuria, vaikka sotamme kohta päättyykin, niinkuin toivottavaa on. Tämän maan työväestö on noussut ennenkin, se on noussut kansalaissodan raunioistakin kuin Fenix lintu tuhkasta, niinkuin tulee varmasti tapahtumaan nytkin.

Puoluetoimikunnan uusi puheenjohtaja ja sihteeri! Puoluekokousedustajat tietävät, että se työ, joka teidän, samoin kuin tulevan puoluetoimikunnan muille jäsenille kannettavaksi tulee, ei suinkaan ole helppo. Me olemme aivan yksimielisiä siitä, että tilanne on ja tulee olemaan sellainen kuin toveri Hiltunen äskeisessä puheessaan täällä esitti. Me kaikki toivomme, että te vilpittömästi sovinnollisessa hengessä työväen hyväksi työskennellen onnistuisitte voittamaan ne vaikeudet, jotka teillä varmasti työssänne tulee olemaan. Ja uskallan lausua, että me puoluekokousedustajat, ainakin me edustajat, jotka täällä olemme, tulemme näissä vilpittömissä pyrkimyksissä mahdollisuuksiemme mukaan tukemaan.

Hyvät puoluetoverit! Kun me nyt täältä lähdemme kotiin, saattaa, meillä monella olla sanoisinko jollain lailla epätyytyvä tai epäilyttävä mieliala. On varmaa, että monet meistä joutuvat evästäjiensä kanssa vielä ns. jälkikuulusteluun, jossa hyvin voimakkaasti vaaditaan tietoja siitä, miksi olette noin tehneet, vaikka teidät näin on evästetty. Luulen nimittäin, että meissä on sangen monta sellaista, jotka ovat joutuneet eri kysymyksissä ja varsinkin viime yönä ratkaisusamme menettelemään toisin kuin meitä on evästetty. Mutta rauhoittakoon meitä tietoisuus siitä, että me olemme täällä pitkän periaatteen Tli-

sen harkinnan jälkeen kaikissa ratkaisuisa tulleet sellaiseen tulokseen kuin olemme tulleet. Rohkauskoon meitä tietoisuus siitä, että näihin asioihin ei kaiketi puolelta enempää kuin toiseltakaan ole suhtauduttu kevytmielisesti. Ja kun näin on asianlaita, voimme kai selvästi evästen jiamme kotiseudulla tyydyttää. ^

Kokouksen puhemiehistön puolesta minä lopetan tämän kokouksen ja pyydän kaikille osanottajille lausua toverilliset kiitokset siitä erinomaisen arvokkaasta — suurimmaksi osaksi voi sanoa arvokkaasta tavasta, millä tämä kokous on käyty. Keskusteluthan ovat olleet kiihkeitä, mutta se on luonnollista. Rohkenen sanoa, ettei tässä puheenjohtajan asema kuitenkaan ole ollut raskas, ja se osoittaa, että kokous on silloin kulkenut aika lailla hyviä latuja loppujen lopuksi noin kokouslaadullisesti tarkoittaen. /

Julistan kokouksen päättyneeksi ja ehdotan, että kokouksen päättäjäisiksi laulamme Valan, sillä kuulemani mukaan useimmat puoluekokoukset ovat sillä päättyneet.

Mansner: Ennenkuin kokoustilaisuus päättyy, tahtoisin puheenjohtajalle ja kaikille puhemiehistöön kuuluville esittää kokouksen vilpittömän kiitoksen siitä erinomaisesta taidosta ja tasapuolisuudesta ja minä uskallan sanoa myös rauhallisuudesta, jolla te olette tätä ajoittain ehkä hyvinkin vilkasta kokoustamme johtaneet. Olemme nähneet teidän kaikkien esiintymisessä vilpittömää pyrkimystä hoitaa asiat niin, että täällä päästäisiin kaikkia tyydyttävään sovinnolliseen ratkaisuun. Keskustelujen kulku on väliin ollut kiivasta, ja siinä ei ole voitu välttää persoonallisuuksiin menemästä. Tämä on kuitenkin aina tällaisissa vaikeissa olosuhteissa ja niin suuria kysymyksiä ratkaistaessa luonnollista ja ymmärrettävää, ja minä luulen, että meille itse kullekin ei kuitenkaan loppujen lopuksi jää mitään hampaan koloon vastustajaa vastaan, vaan voimme sittenkin toverillisen mielialan vallitessa ja hyvässä yhteisymmärryksessä erota vakuuttuneina siitä, että meidän kaikkien täytyy ponnistaa kaikki voimamme sosialidemokraattisen puolueen hyväksi ja kaikkien niiden päätösten toteuttamiseksi, joita tässä kokouksessa näiden viiden päivän aikana on tehty.

Mikkonen: Siirtoväkeen kuuluvana edustajana pyydän lausua parhaista kiitokset nyt päättymässä olevalle puoluekokoukselle siitä huomaavaisuudesta ja myötätunnosta, jota kokous on osoittanut siirtoväen asiaa ja sen kautta koko luovutetun alueen kovia kokenutta työväestöä kohtaan. Tämä myötätunto on tullut esille siinä, että tässä kokouksessa hieman vaikeassa ja monimutkaisessa puoluetöimikunnan jäsenten valinnassa huomioitiin siirtoväkeen kuuluva puolue-toveri ja että siihen nähden valinta oli mahdollisimman yksimielinen,

sekä siinä että kokous hyväksyi puolueen lähiajan ohjelmaan siirtoväkeä koskevan oleellisen lisäyksen. Tiedämme ja käsitämme, että se satoihin tuhansiin nouseva kansalaisjoukko, jonka kohtalona on ollut jälleen jättää kotinsa ja kotiseutunsa, sehän enemmän kuin muut odottaa ja toivoo ymmärtämystä sekä yksityisten kansalaisten ja kansalaispiirien että koko yhteiskunnan taholta. Voimme olla myös vakuuttuneita siitä, että tuon ns. korpivaellukseen joutuneen kansanosan kiitollisuus ja myötätunto on ja tulee olemaan vilpitön ja välitön niitä kohtaan, jotka vallitsevissa vaikeissa oloissa parhaan mahdollisuutensa mukaan tahtovat vakauttaa heidän elämäänsä yhteisessä isänmaassa. Tietäen, että siirtoväen kysymys ei ole eikä saa olla mikään joidenkin kysymys, vaan että siihen sisältyy vallan kansallinen ja sosiaalinen kysymys, me jokainen käsitämme, että sen oikea ymmärtäminen ja onnellinen hoitaminen muodostaa ratkaisevan tekijän koko kansamme elämässä. Kun tämä puoluekokous on selvästi ottanut ohjelmaansa myös siirtoväen asian, on se takeena siitä, että tämä oloihimme nähdessä valtava kansallinen kysymyksemme tulee aikaan ja oikeuden mukaisesti hoidetuksi. Tämän tietäen on meillä myös oikeus odottaa ja toivoa, että vieraille veräjille joutunut työväestö entistä lujemmin ja tiiviimmin liittyy sosialidemokraattisen puolueen riveihin — puolueen, joka osittain uudistetuin johtovoimin suuresti muuttuneissa oloissa koeteltuja kunniakkaita perinteitä noudattaen lähtee uudelle taipaleelle. (Suosionosoituksia.)

Lopuksi laulettiin Vala.

Kokous päättyi klo 15,40.

Olemme tarkastaneet edelläolevan pöytäkirjan ja havainneet sen kokouksen menon mukaiseksi.

Martta Salmela-Järvinen.

Sulo Manninen,

SISÄLLYSLUETTELO:

	Siv.
Avaus juhllaisuudet ja -puheet 	3
Laillisuuden toteaminen.....	10
Kokouksen osanottajat.....	10
Kokouksen työjärjestys.....	18
Kokouksen valiokunnat.....	20
Kokouksen järjestyssääntö.....	21
Valtakirjan tarkastajain lausunto.....	22
Kokouksen virkailijain vaali.....	23—24
Tervehdys kutsuvieraille.....	24
Kutsuvieraiden tervehdykset.....	26
Valiokuntain vaali.....	36
Puoluetoimikunnan kertomus vv. 1939—1943.....	39
Yleiskeskustelu toimintakertomuksesta.....	50
K. F. Hellstenin tervehdys.....	68
Valiokuntien lopullinen vaalitulos.....	69
Yleiskeskustelu (jatk.) toimintakertomuksesta.....	78
Menettelytapavaliokunnan vaalin tulos.....	90
Piirijärjestöt.....	148
Puolueen sanomalehdet.....	148
Puoluetoimikunnan tilikertomukset vv. 1939—1943.....	155
Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan toimintakertomus.....	156
Sos.-dem. Pienviljelijäneuvottelukunnan toimintakertomus vv. 1939—1943.....	156
Sos.-dem. eduskuntaryhmän toimintakertomus.....	158
Edustajain matka- ja päivärahat.....	199
Puolueneuvoston jäsenten valitseminen.....	199
Puoluetoimikunnan jäsenten vaali jalustava kesk.).....	201
Puolueen valistustyö.....	206
Selostus uiko- j a sisäpoliittisesta tilanteesta.....	223
Y. Räisänen kirjelmä.....	246
Sos.-dem. puolueen yhteiskuntapoliittinen lähiajan ohjelma ...	248

Sos.-dem. puolueen lähiajan ohjelma	252
Asuntojen tuotannon lisääminen	255
Suunnitelmallisempaa pienviljelyspolitiikkaa	259
Puoluetoimikunnan vaali keskusteluineen	288
Tilintarkastajain vaali	293
Asuntorakennuspolitiikan suuntaviivat	296
Ammattikasvatuksen tehostaminen	296
Toimenpiteitä kansanhuollon tehostamiseksi	296
Sairaanhoito ja sairausvakuutus	297
Kunta työnantajana	297
Maan ulkopoliitiikan valvonta	297
Sanan ja painovapauden turvaaminen	297
Poliittisista syistä pidätettyjen tai vankina olevien oikeuksien turvaaminen	297
Puolueen ohjelman tarkistus	299
Kansanedustajatehtävien täsmällinen suoritus	299
Julkilausuma asemiehille	301
Puoluekokouksen tervehdys kotiutuneille	301
Erinäiset kiinteistö- ja takausasiat	302
Puolueen jäsenverot	303
Valintaperuste seuraavia puoluekokousvaaleja varten	308
Seuraavan puoluekokouksen paikka	308
Pöytäkirjan painatus	308
Oskari Leinon tervehdys	309
Ohjelmavaliokunnan mietintö n:o 1	309
Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 3	312
Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 4	319
Ohjelmavaliokunnan mietintö n:o 2	321
Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 5	322
Kokouksen päättäminen	327